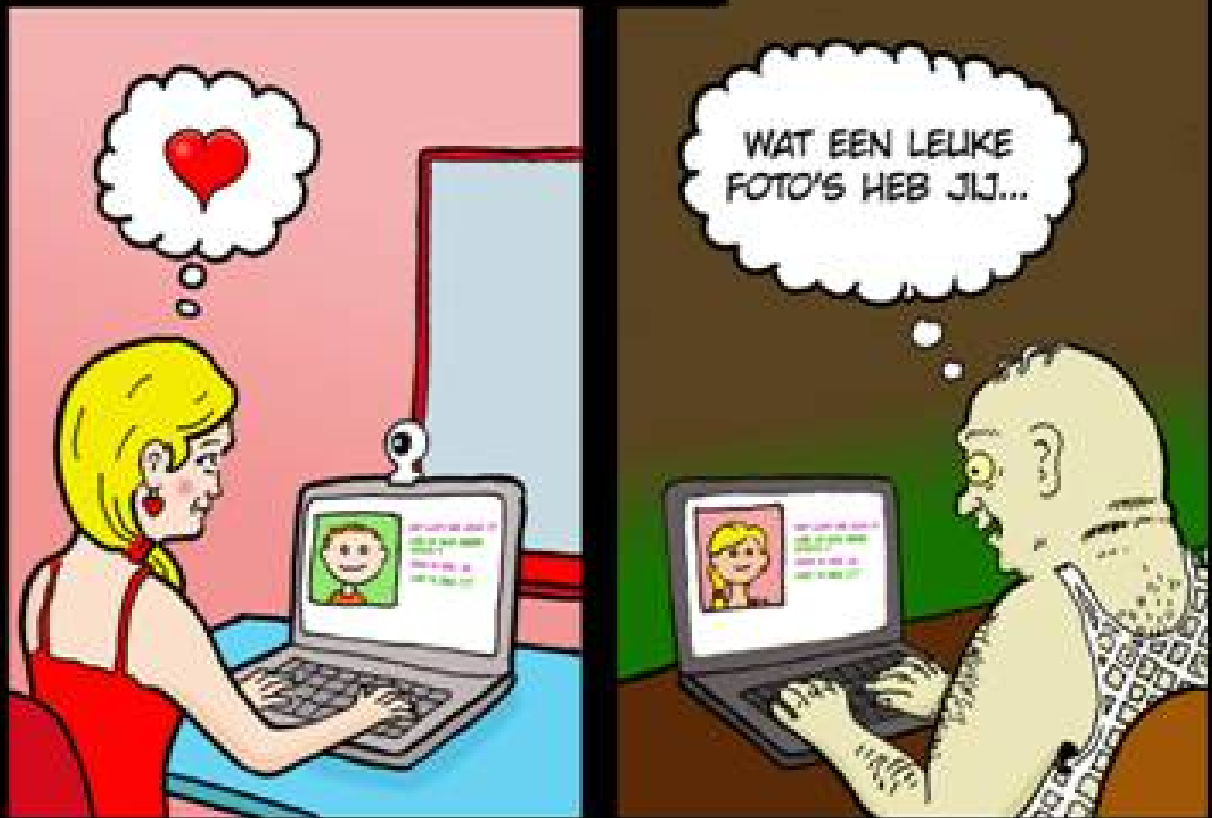

Online grooming: wachten of ingrijpen?

"Een onderzoek naar het moment van ingrijpen bij online grooming met het oog op een effectieve vervolging en waarborging van de belangen van het slachtoffer"

MET WIE BEN JIJ ONLINE?

Nicole van Doorne

Politie Roermond

Helmond, 7 januari 2013

Online grooming: wachten of ingrijpen?

"Een onderzoek naar het moment van ingrijpen bij online grooming met het oog op een effectieve vervolging en waarborging van de belangen van het slachtoffer"

Auteur:	Nicole van Doorne
Studentnummer:	2018185
Onderwijsinstelling:	Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Studierichting:	HBO-rechten
Onderwijslocatie:	Tilburg
Afstudeerorganisatie:	Politie Roermond
Afstudeermentor:	De heer Johan Hoeijmakers
Eerste afstudeerdocent:	De heer Kees de Jong
Tweede afstudeerdocent:	De heer Bram Kratsborn
Afstudeerperiode:	3 september 2012 t/m 7 december 2012
Datum voltooiing:	7 januari 2013

Voorwoord

Voor u ligt mijn afstudeerscriptie "Online grooming: wachten of ingrijpen?".

Ik heb deze geschreven ter afsluiting van mijn opleiding HBO-rechten aan de Juridische Hogeschool Avans-Fontys. Deze scriptie is geschreven in opdracht van de Recherche eenheid Midden-Limburg en Bureau Jeugd- Slachtofferzorg & Zedenzaken gedurende de afstudeerperiode van september 2012 tot en met december 2012.

Tijdens de afstudeerstage heb ik een onderzoek gedaan naar het juiste moment van ingrijpen bij online grooming, waarbij zowel het opsporingsbelang als het slachtofferbelang worden gediend. Ik heb tijdens mijn afstudeerstage met veel plezier gewerkt aan de scriptie en deze periode is erg leerzaam geweest.

Graag wil ik van de mogelijkheid gebruik maken om een aantal mensen te bedanken. Allereerst wil ik mijn afstudeermentor de heer Johan Hoeijmakers bedanken voor de goede begeleiding tijdens mijn stage en de ondersteuning die hij heeft geboden vanuit de afstudeerorganisatie. Ook de heer Lei Seuren, Chef Bureau Jeugd- Slachtofferzorg & Zedenzaken, wil ik graag bedanken voor zijn tijd en feedback. Verder wil ik mijn eerste afstudeerdocent, de heer Kees de Jong, bedanken voor zijn begeleiding, tips en feedback en de heer Bram Kratsborn voor zijn rol als tweede afstudeerdocent. Verder wil ik alle correspondenten bedanken die hebben meegewerkt aan de interviews. Mede dankzij de genoemde personen is de scriptie geworden zoals deze nu voor u ligt.

Tot slot gaat mijn dank uit naar de collega's van de Politie Roermond, afdeling Recherche-eenheid Midden-Limburg, waar ik tijdens mijn afstudeerstage met plezier heb gewerkt.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Nicole van Doorne

Helmond, december 2012

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 De organisatie	p. 7
1.2 Aanleiding	p. 7
1.3 Probleembeschrijving	p. 8
1.4 Centrale vraagstelling	p. 9
1.5 Doelstelling	p. 9
1.6 Methode van onderzoek	p. 9
1.7 Belanghebbende	p. 10
1.8 Betrouwbaarheid	p. 10
1.9 Validiteit	p. 10
1.10 Leeswijzer	p. 10

Hoofdstuk 2: De invoering van de strafbaarstelling grooming

2.1 De situatie voor de inwerkingtreding van het wetsartikel grooming	p. 11
2.2 De noodzaak van de invoering van het wetsartikel grooming	p. 11
2.3 Het verdrag van de Raad van Europa inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik	p. 12
2.4 Artikel 248e Wetboek van Strafrecht: de delictsomschrijving en de bestanddelen	p. 13
2.4.1 De delictsomschrijving	p. 14
2.4.2 De bestanddelen	p. 14
2.4.2.1 'Hij'	p. 14
2.4.2.2 'Geautomatiseerd werk of met gebruikmaking van een communicatiedienst'	p. 15
2.4.2.3 'Weet of redelijkerwijs moet vermoeden'	p. 15
2.4.2.4 'Die de leeftijd van 16 jaar nog niet heeft bereikt'	p. 16
2.4.2.5 'Ontmoeting voorstelt'	p. 16
2.4.2.6 'Oogmerk'	p. 17
2.4.2.7 'Ontuchtige handelingen'	p. 18
2.4.2.8 'Een afbeelding van een seksuele gedraging waarbij die persoon is betrokken, te vervaardigen'	p. 18
2.4.2.9 'Enige handeling onderneemt gericht op het verwezenlijken van die ontmoeting'	p. 19

Hoofdstuk 3: Hoe ziet online grooming eruit?

3.1 Cybercrime	p. 20
3.2 Het proces van grooming	p. 20

Hoofdstuk 4: Opsporing en vervolging van grooming

4.1 Wettelijke grondslag opsporing	p. 23
4.1.1 Taak van de politie	p. 23
4.1.2 Opsporingsbevoegdheden	p. 24
4.2 Het zedenonderzoek	p. 26
4.2.1 Kwaliteitseisen opsporingsambtenaren	p. 26
4.2.2 Opsporing van seksueel misbruik	p. 26
4.2.2.1 Het informatieve gesprek	p. 27
4.2.2.2 De aangifte	p. 28
4.2.2.3 Vervolg van het onderzoek	p. 30
4.2.3 Vervolg van verdachte	p. 32
4.2.4 Slachtofferzorg	p. 35
4.3 Digitale opsporing van grooming	p. 36
4.3.1 Technische digitale opsporing	p. 36
4.3.2 Tactische online onderzoek	p. 36

4.3.3 Proactieve opsporing	p. 37
4.4 Knelpunten in de opsporing en vervolging	p. 38

Hoofdstuk 5: Wachten of ingrijpen?

5.1 De dilemma's rondom grooming	p. 39
5.2 Op welk moment dient men in te grijpen bij groomingszaken	p. 40
5.2.1 Vanuit het wettelijk kader	p. 40
5.2.2 Vanuit jurisprudentiestudie	p. 41
5.2.3 Vanuit interviews	p. 43
5.2.4 Vanuit dossierstudie	p. 45
5.3 Het juiste moment van ingrijpen	p. 47

Hoofdstuk 6: Conclusies en aanbevelingen

6.1 Centrale vraag	p. 49
6.2 Conclusies	p. 49
6.3 Aanbevelingen	p. 53

Hoofdstuk 7: Evaluatie van het onderzoek

Bronnenlijst

Bijlagen

- Bijlage A: Interview met de heer Lei Seuren, chef zedenafdeling
- Bijlage B: Interview met mevrouw Ine Goemans, zedenrechercheur
- Bijlage C: Interview met de heer Boudewijn Mayeur, internetrechercheur
- Bijlage D: Interview met mevrouw mr. Sylvia Kuipers, zedenofficier
- Bijlage E: Dossier 1, BVH nummer: 2010035806 Regio Brabant Zuid-Oost
- Bijlage F: Dossier 2, BVH nummer: 2011050377 Regio Brabant Zuid-Oost
- Bijlage G: Dossier 3 BVH nummer: 2010001109-1 Regio Limburg-Noord
- Bijlage H: Dossier 4 BVH nummer: 2010009829 Regio Zeeland

Samenvatting

Door personen wordt het internet misbruikt om minderjarigen te benaderen en te verleiden met als doel om hen in de 'fysieke wereld' seksueel te misbruiken, grooming genoemd. Naar aanleiding van het Verdrag van Lanzarote is de strafbaarstelling van grooming op 1 januari 2010 toegevoegd aan het Wetboek van Strafrecht. Reden hiervoor is dat grooming zowel op nationaal als internationaal niveau verontrustende proporties heeft aangenomen door het toegenomen gebruik van ICT door zowel ouders als minderjarigen. Met de strafbaarstelling van grooming wordt beoogd om dit met kracht te bestrijden. Groomers gaan geraffineerd te werk, door op slinkse wijze een vertrouwensband op te bouwen met het kind. Wanneer eenmaal het vertrouwen is gewonnen, zal de groomer het kind aanzetten tot seksueel of onzedelijk gedrag. Groomers richten zich in veel gevallen op meerdere slachtoffers tegelijk.

Voor de zedenrechercheurs is het een probleem om te bepalen op welk moment binnen het opsporingsonderzoek zij het beste kunnen ingrijpen zodat de delictsomschrijving van grooming bewezen kan worden zonder dat daarbij het slachtoffer gevaar loopt. Enkel het voeren van seksueel getinte chatgesprekken met een minderjarige is niet strafbaar. Voor strafbaarheid is vereist dat de groomer een oogmerk heeft op het plegen van seksuele handelingen met een minderjarige onder de 16 jaar, een ontmoeting voorstelt en een handeling verricht op het verwezenlijken van de ontmoeting. Voor de zedenafdeling van Politieregio Limburg-Noord en ook het Openbaar Ministerie is het bestanddeel "enige handelingen gericht op het verwezenlijken van die ontmoeting" het grootste knelpunt. Het is hen onduidelijk wanneer er aan dit bestanddeel is voldaan. Wanneer de politie enerzijds teveel focust op het slachtofferbelang, dient er meteen te worden ingegrepen om het slachtoffer optimaal te beschermen. Dit kan met zich meebrengen dat er onvoldoende bewijs zal zijn om de delictsomschrijving te bewijzen. Hiermee wordt het opsporingsbelang niet gediend. Anderzijds, teveel focussen op het opsporingsbelang en lang wachten met ingrijpen brengt met zich mee dat het slachtoffer gevaar loopt en mogelijk seksueel misbruikt zal worden of dat de groomer meerdere slachtoffers maakt. Zowel het opsporingsbelang als het slachtofferbelang moet gediend worden.

Het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting' is een grijs gebied voor de zedenafdeling van de Politie Limburg-Noord. Echter, uit het onderzoek is naar voren gekomen dat het bestanddeel niet zo lastig te bewijzen is als zij veronderstellen. Uit een uitspraak van de Rechtbank Den Bosch blijkt namelijk dat er al snel aan de uitvoeringshandeling is voldaan, namelijk wanneer de verdachte een concrete afspraak heeft gemaakt met de minderjarige wat betreft plaats en tijd. Dit biedt mogelijkheden voor de politie om sneller tijdens het opsporingsonderzoek in te grijpen zonder dat daarbij het opsporingsbelang geschaad wordt. Voor een effectieve vervolging van de verdachte hoeft dus niet gewacht te worden met ingrijpen tot hij zich daadwerkelijk naar de ontmoeting begeeft, een concrete afspraak wat betreft tijd en plaats is voldoende voor het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting'. De politie kan dus vroeg ingrijpen -nadat er een redelijk vermoeden is dat een strafbaar feit begaan is- bij groomingszaken om zowel het slachtofferbelang als het opsporingsbelang te dienen. Wel verdient het de aanbeveling om pas tot aanhouding over te gaan als er ernstige bezwaren bestaan tegen de verdachte, omdat het vooral bij zedenzaken grote consequenties kan hebben als de verkeerde verdachte wordt aangehouden.

Verder wordt er aan de zedenafdeling geadviseerd om in overleg met het Openbaar Ministerie een poging grooming ten laste te leggen, indien er volgens hen onvoldoende bewijs is om tot voltooide delictsomschrijving van grooming te komen. Vanzelfsprekend moet er voldoende bewijsbaarheid bestaan om de poging grooming ten laste te leggen. Ook dient er door de politie rekening te worden gehouden met de mogelijkheid dat er meerdere slachtoffers zijn en dient het onderzoek dus breed te worden gehouden. Tenslotte zullen zij de toekomstige jurisprudentie goed in de gaten moeten houden.

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 De organisatie

De politie in Nederland bestaat (nu nog) uit het Korps landelijke politiediensten (verder: KLPD) en uit 25 regionale korpsen. De 25 korpsen dienen een bijdrage te leveren aan de veiligheid, leefbaarheid en de bestrijding van criminaliteit in hun eigen regio.¹ Vanaf 1 januari 2013 verandert de politieorganisatie van regiopolitie naar Nationale Politie. Dit korps gaat bestaan uit tien regionale eenheden, één landelijke eenheid en het Politiedienstencentrum en vervangt alle huidige politiekorpsen en diensten. Het resultaat beoogt betere politieprestaties en een veiligere samenleving.²

Mijn afstudeerstage vindt plaats bij de Politie Limburg-Noord bij de afdeling Recherche eenheid Midden-Limburg in Roermond. Hier zijn 48 mensen werkzaam. Per 1 januari 2013 wordt het korps Limburg-Noord samengevoegd met Limburg-Zuid en gaat dan verder onder de naam Politie Limburg. De afdeling Recherche eenheid Midden-Limburg is een onderzoeksafdeling van de politie die onder andere verdachten opspoorst en misdrijven en strafbare feiten analyseert. De Recherche eenheid Midden-Limburg richt zich vooral op middencriminaliteit. Voorbeelden hiervan zijn: ramkraken, (gewapende) overvallen, stelselmatige diefstallen, woninginbraken, ernstige mishandelingen en heling. Middencriminaliteit kan getypeerd worden als criminaliteit tussen veelvoorkomende criminaliteit en zware georganiseerde criminaliteit.³ De veelvoorkomende criminaliteit wordt veelal afgehandeld door de basiseenheid van de politie.⁴

Er zijn verschillende rechercheurs werkzaam binnen de recherche, onder andere technische en tactische rechercheurs. De technische recherche richt zich op het veilig stellen van sporen bij een misdrijf. De tactische recherche verzamelt informatie over verdachten van strafbare feiten. Zij hebben als taak bewijsmateriaal aan te leveren voor strafzaken.⁵ De werkdag begint 's ochtends eerst met een briefing. Hierin worden bijzonderheden van de dag/nacht ervoor besproken.

Er worden verschillende werkzaamheden verricht bij de recherche zoals het verhoren van verdachten en getuigen, uitvoeren van buurtonderzoek, bijstand verlenen bij doorzoekingen, uitluisteren van telefoontaps en het vormen van de dossiers. Ook dient de recherche eenheid Midden-Limburg rechercheurs beschikbaar te stellen wanneer er een Team Grootschalige Opsporing (verder: TGO) wordt gestart. Deze wordt opgestart bij grote complexe zaken waar veel onderzoekswerk in verricht moet worden. De beslissing om een TGO te starten wordt genomen door de divisiechef Regionale Recherche en de officier van justitie. Een TGO is een tijdelijke projectorganisatie die wordt ingericht op het moment dat zich een TGO-waardig delict voordoet. Voorbeelden van zulke delicten zijn: een mogelijk opzettelijk levensdelict, een zeer ernstig zedendelict en een brandstichting met ernstige gevolgen.⁶

1.2 Aanleiding

Het internet is een nieuw medium waarmee mensen vanuit de hele wereld met elkaar kunnen communiceren. Internet is, technologisch en sociologisch gezien, de meest belangwekkende gebeurtenis van het einde van de vorige eeuw. Op internet communiceren mensen met elkaar, wordt informatie uitgewisseld en komen virtuele sociale relaties, netwerken en gemeenschappen tot stand.⁷

¹ <www.politie.nl/Overdepolitie/organisatie/> geraadpleegd op 24 september 2012

² <www.politie.nl/Overdepolitie/Toekomst_Nationale_Politie/> geraadpleegd op 24 september 2012

³ De Poot e.a. 2004, p. 2010

⁴ H. Nelen, "De recherche in Nederland; regionale en bovenregionale voorzieningen in beeld" *Tijdschrift voor de Politie* (64)2002-1/2 p. 4-10

⁵ <www.politie.nl/PolitieABC/Politietaken/recherche.asp> geraadpleegd op 24 september 2012

⁶ <intranet.limburg-noord.politie.nl/web/show?id=636812> geraadpleegd op 24 september 2012

⁷ <www.sociosite.org> geraadpleegd op 10 oktober 2012

Internet is niet meer weg te denken uit het dagelijkse leven. Uit een onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (verder: CBS) blijkt dat 94 procent van de Nederlanders in de leeftijd van 12 tot 75 jaar in 2010 over internet beschikte.⁸ Van de 16- tot 25-jarigen was in 2010 in Nederland maar liefst 91 procent van de jonge internetters actief op sociale netwerken zoals Hyves, Twitter en Facebook, blijkt uit onderzoek van het CBS.⁹ Het internet biedt jongeren veel kansen en mogelijkheden. Daarentegen bestaan er ook nadelen. Wanneer jongeren de online risico's verkeerd inschatten, kunnen zij in de problemen raken.¹⁰ Een van die online risico's is dat zij op internet te maken kunnen krijgen met online grooming.

1.3 Probleembeschrijving

Op 1 januari 2010 is de strafbaarstelling grooming, artikel 248e, toegevoegd aan het Wetboek van Strafrecht. Grooming is het benaderen van en het contact leggen met minderjarigen door een volwassene met als uiteindelijk doel het mogelijk maken van seksueel contact door de seksuele drempels en remmingen van het kind te verlagen. Bij online grooming benaderen en verleiden ofwel "manipuleren" volwassenen op internetsites actief minderjarigen met als doel seksueel misbruik.¹¹ Online grooming is een nieuwe, maar snel groeiende vorm van "kinderlokkerij". Online groomers worden ook wel 'online kinderlokkers' of 'cyberlokkers' genoemd.¹²

Doordat artikel 248e toegevoegd is aan het Wetboek van Strafrecht is het mogelijk om verdachten van online grooming te vervolgen. Zodra een volwassene een voorstel doet aan een minderjarige onder de zestien jaar voor een ontmoeting (met seksuele bedoelingen) en daar ook de voorbereidingen voor treft, kan hij worden vervolgd.

Bij de politie Limburg-Noord, Bureau Jeugd- Slachtofferzorg & Zedenzaken (verder: afdeling zeden) wordt het volgende probleem geconstateerd. Het bestanddeel van artikel 248e Wetboek van Strafrecht: 'enige handeling onderneemt gericht op het verwezenlijken van die ontmoeting' is een lastig te bewijzen bestanddeel. Dit bestanddeel moet bewezen worden, wil de verdachte vervolgd kunnen worden. Dit kan problemen opleveren omdat het digitaal 'seksueel' contact hebben met minderjarigen niet altijd direct een strafbaar feit oplevert, maar er bij online grooming sprake moet zijn van 'enige handeling ondernemen gericht op het verwezenlijken van een ontmoeting'. Het is dus niet altijd duidelijk voor de afdeling Zeden wanneer aan dit bestanddeel voldaan wordt. Is dit wanneer de verdachte een afspraak maakt, of moet de verdachte ook al een treinkaartje hebben gekocht naar de plaats van de ontmoeting of is zelfs dit niet genoeg? Hoe zekerder de politie wil zijn dat het bestanddeel in een later stadium door de rechter bewezen kan worden, hoe meer risico en gevaar dit oplevert voor het slachtoffer. Wanneer de verdachte dan niet op tijd kan worden aangehouden bestaat het risico dat het slachtoffer misbruikt zal worden, of dat er ontuchtige handelingen plaats zullen vinden. Daarentegen bestaat de kans, wanneer er te vroeg wordt ingegrepen, dat het strafbare feit grooming niet bewezen kan worden en de verdachte dus niet vervolgd zal worden en misschien nog wel meer slachtoffers maakt. Bij de zedenrechercheurs bestaat dus kennelijk twijfel over het juridisch juiste tijdstip van ingrijpen bij groomingszaken. Het is in Nederland namelijk niet strafbaar als een volwassene met een minderjarige over seks praat.

⁸ <www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/vrije-tijd-cultuur/faq/specifiek/2011-vrijetijd-faq-spec-sl1.htm> geraadpleegd op 27 september 2012

⁹ <www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/vrije-tijd-cultuur/publicaties/artikelen/archief/2011/2011-3296-wm.htm> geraadpleegd op 27 september 2012

¹⁰ Meldpunt Kinderporno op Internet en Helpwanted, *lesbrief online risico's*, 2012

¹¹ <pkb.politieacademie.politie.nl/kennisbank/Kennisbank%20documenten/Jeugdtaak/Digikids/15%20Casus-%20Grooming.pdf> geraadpleegd op 24 september 2012

¹² <www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/toespraken/2008/05/22/conferentie-online-grooming.html> geraadpleegd op 27 september 2012

Het onderzoek zal beperkt worden tot 'online grooming'. Grooming kan ook "offline" plaatsvinden maar dit wordt buiten beschouwing gelaten omdat artikel 248e Wetboek van Strafrecht zich strekt tot 'online grooming'.

1.4 Centrale vraagstelling

Naar aanleiding van de probleembeschrijving zal een centrale vraagstelling geformuleerd worden. Om deze te formuleren is het belangrijk om te weten om wat voor soort onderzoek het gaat. Hierbij bestaat de keuze tussen theoriegerichte onderzoeken en praktijkgerichte onderzoeken.¹³

Het onderzoek is een praktijkgericht juridisch onderzoek. Enerzijds zal het recht worden onderzocht, anderzijds zal praktijkgericht onderzoek worden gedaan.

De volgende vraagstelling is geformuleerd bij het onderzoek:

Op welk moment binnen het groomingsproces kunnen zedenrechercheurs van de Politie Limburg-Noord die zich bezig houden met de opsporing van groomingszaken, binnen het kader van de delictsomschrijving artikel 248e Wetboek van Strafrecht en met gebruikmaking van strafvorderlijke bevoegdheden, ingrijpen om te komen tot een effectieve vervolging, waaronder mede wordt verstaan de waarborging van de belangen van het minderjarige slachtoffer?

1.5 Doelstelling

Op 8 januari 2012 ontvangt de politie Limburg-Noord, afdeling Recherche eenheid Midden Limburg en de afdeling Zeden een onderzoek- en adviesrapport, waarin geadviseerd wordt wanneer zedenrechercheurs het beste kunnen ingrijpen ter zake artikel 248e Wetboek van Strafrecht (verder: WvSr), om zo tot een effectieve vervolging te komen waarbij de belangen van het minderjarige slachtoffer zo optimaal mogelijk gewaarborgd worden.

1.6 Methode van onderzoek

Om het onderzoek uit te voeren wordt gebruik gemaakt van deskresearch en fieldresearch.

1. Deskresearch

Hierbij wordt bestaande en beschikbare informatie geraadpleegd en geanalyseerd. Er zal literatuuronderzoek plaatsvinden en jurisprudentieonderzoek. Verschillende bronnen zullen geraadpleegd worden, namelijk:

- De wet (voornamelijk Wetboek van Strafrecht en Wetboek van Strafvordering)
- Verdragen
- Kamerstukken
- Jurisprudentie
- Literatuur
- Elektronische bronnen

2. Fieldresearch

Ook zal er fieldresearch worden uitgevoerd in de vorm van interviews. In ieder geval zal een interview worden afgenomen bij de afdeling Zeden van de politie Limburg-Noord. De kans is groot dat er ook in andere regio's interviews worden uitgevoerd om te vergelijken hoe in die regio's wordt omgaan met groomingszaken. De interviews zullen plaatsvinden in een kleinschalige persoonlijke setting. De respondenten zullen de gelegenheid krijgen om uitgebreid en diepgaand te reageren op de vragen. Eventueel kunnen er nog interviews gehouden worden met andere partijen zoals het Openbaar Ministerie, de advocatuur, leden en/of medewerkers van de Rechtbank en bijvoorbeeld Meldpunt Kinderporno. Daarnaast er dossieronderzoek uitgevoerd worden. Verschillende dossiers van groomingszaken zullen

¹³ Van Schaaijk 2011, p. 60

bekeken en geanalyseerd worden. Er zal onderzocht worden hoe er door de zedenrechercheurs is omgegaan met de opsporing en vervolging van online grooming en waarom ze tijdens de opsporing bepaalde keuzes hebben gemaakt. Ook zal worden onderzocht welke bevoegdheden zijn gebruikt in welke fase van het opsporingsonderzoek en welke knelpunten hierbij worden ervaren. Door dit te onderzoeken kan worden aangegeven of het mogelijk ook anders had gekund.

1.7 Belanghebbende

Het onderzoek wordt uitgevoerd voor de Politie Limburg-Noord afdeling Recherche eenheid Midden Limburg en Bureau Jeugd- Slachtofferzorg & Zedenzaken. Het onderzoek kan ook interessant zijn voor zedenafdelingen binnen andere politieregio's.

1.8 Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van een onderzoek heeft te maken met de stabiliteit van het onderzoeksresultaat. Tijdens het onderzoek wordt er niet gericht gezocht naar één bepaalde uitkomst. De uitkomst zal blijken wanneer alle deelvragen zijn uitgewerkt. Doordat er gebruik wordt gemaakt van betrouwbare objectieve bronnen zoals de wetgeving, verdragen, kamerstukken, jurisprudentie en literatuur zal de betrouwbaarheid van het onderzoek worden gewaarborgd. Ook zal gebruik worden gemaakt van het internet, dit is nodig om sommige vragen te beantwoorden. Er wordt beoordeeld of de site waar de informatie van afkomstig is betrouwbaar is. Ook wordt er gebruik gemaakt van subjectieve bronnen zoals de interviews. Hierdoor kan de betrouwbaarheid van het onderzoek afnemen, omdat er persoonlijke meningen in verwerkt worden. Om de betrouwbaarheid van het onderzoek zo hoog mogelijk te houden zal er datatriangulatie worden toegepast. Dit houdt in dat er door gebruik van verschillende onderzoeksmethoden getracht wordt de betrouwbaarheid van het onderzoek te verhogen. De informatie die naar voren komt uit de literatuurstudie, jurisprudentieonderzoek, dossierstudie en de interviews zal worden gecombineerd.

1.9 Validiteit

Validiteit zegt iets over de inhoud van het onderzoek. Validiteit ook wel geldigheid genoemd, betekent de mate waarin het onderzoek meet wat het beoogt te meten. De gegevens die gebruikt worden voor onderzoek worden geacht betrouwbaar te zijn. De wet, jurisprudentie, kamerstukken en literatuur worden als betrouwbare juridische rechtsbronnen gezien. Tevens wordt er gebruik gemaakt van de meest recente informatie.

1.10 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 komt de invoering van de strafbaarstelling grooming aan bod. Beschreven zal worden hoe de situatie was voor de inwerkingtreding van artikel 248e WvSr en de noodzaak voor de invoering van het artikel. Ook wordt artikel 248e WvSr uitvoerig uiteengezet, aan de hand van de bestanddelen om een duidelijker beeld te krijgen van de delictsomschrijving van grooming. In hoofdstuk 3 zal worden weergegeven hoe het proces van grooming in zijn werk gaat, om een duidelijker beeld te krijgen van het fenomeen grooming. Ook wordt er beschreven hoe de meeste groomers te werk gaan en hoe zij de kinderen inpalmen. In hoofdstuk 4 komt de opsporing en vervolging van grooming aan bod. Er wordt beschreven hoe de opsporing en vervolging verloopt en van welke bevoegdheden gebruik wordt gemaakt. In dit hoofdstuk wordt zowel theorie als praktijk behandeld om een beter beeld te krijgen. Aan de hand van de interviews wordt namelijk duidelijk hoe het onderzoek verloopt. Tevens wordt er in hoofdstuk 4 ingegaan op de knelpunten met betrekking tot grooming. In hoofdstuk 5 wordt er vanuit verschillende invalshoeken - de wet, de interviews, de jurisprudentiestudie en de dossierstudie- gekeken naar het moment waarop men kan ingrijpen bij groomingszaken. Ook wordt hier een antwoord gegeven op de centrale vraag. Ten slotte worden in hoofdstuk 6 de conclusies en aanbevelingen weergegeven.

Hoofdstuk 2: De invoering van de strafbaarstelling grooming

Online grooming is sinds 1 januari 2010 strafbaar gesteld in het Wetboek van Strafrecht. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de situatie was vóór de inwerkingtreding van artikel 248e WvSr. Ook zal duidelijk worden wat de noodzaak was van de invoering van dit artikel. Verder wordt het verdrag van de Raad van Europa inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik (verder: Verdrag van Lanzarote) kort beschreven, omdat dit verdrag de aangesloten landen verplicht om de strafbaarstelling grooming op te nemen in de nationale wetgeving. Tenslotte komt artikel 248e WvSr aan bod. Dit artikel wordt uiteengezet aan de hand van de bestanddelen welke in het artikel genoemd worden. Dit hoofdstuk is van belang voor de beantwoording van de centrale vraag en om een duidelijker beeld te krijgen van de noodzaak van de invoering van het artikel en om de delictsomschrijving en de bestanddelen van grooming helder in beeld te krijgen.

2.1 De situatie voor de inwerkingtreding van het wetsartikel grooming

Voor 1 januari 2010 was online grooming niet strafbaar gesteld in de wet. Personen die verdacht werden van online grooming konden niet worden vervolgd, simpelweg omdat het niet strafbaar was. Online groomingszaken kwamen voor de strafbaarstelling zeker voor, vandaar ook de behoefte aan artikel 248e WvSr. Als dit het geval was werd er na een melding een soort "foei gesprek" gevoerd met de verdachte, dit wil zeggen een waarschuwend gesprek met de verdachte om de zaak "stuk" te maken en om erger te voorkomen. Dit gebeurt soms ook in het geval waarbij de zedenofficier de verdachte niet vervolgt.¹⁴

Bepaalde vormen van grooming kunnen onder de delictsomschrijving van artikel 248a WvSr worden gebracht. Hierbij gaat het om situaties waarbij minderjarigen met gebruik van middelen, zoals giften of beloften via het internet worden aangezet tot het aannemen van seksueel getinte houdingen of het plegen van seksuele handeling met zichzelf of een ander en dit voor de verdachte te zien is op een webcam. Indien de gedragingen niet het resultaat hebben dat er daadwerkelijk seksuele handelingen gepleegd zijn, of een begin van uitvoering daartoe, vallen deze niet onder de strekking van artikel 248a WvSr.¹⁵

2.2 De noodzaak van de invoering van het wetsartikel grooming

Online grooming is zowel op nationaal als internationaal niveau een relatief nieuw en snelgroeiend fenomeen. Door personen worden moderne communicatiemiddelen, zoals internet, misbruikt om minderjarigen te benaderen en te verleiden, met als uiteindelijk doel om de minderjarigen in de fysieke wereld seksueel te misbruiken. Het nieuwe fenomeen moet beslist worden tegengegaan. Voor de wetgever is het zaak om wet- en regelgeving zo veel mogelijk aan te passen en aan te scherpen aan snel veranderende technieken.¹⁶

De seksuele uitbuiting en het seksueel misbruik van kinderen, waar grooming ook onder valt, hebben zorgwekkende proporties aangenomen, zowel op nationaal als internationaal niveau. Dit komt met name doordat het gebruik van informatie- en communicatietechnologieën (verder: ICT) is toegenomen door zowel ouders als kinderen.

Alle vormen van seksueel misbruik van minderjarigen hebben zeer schadelijke gevolgen voor de gezondheid van minderjarigen en hun psychosociale ontwikkeling. Het voorkomen en bestrijden van de seksuele uitbuiting en seksueel misbruik van kinderen verdient daarom ook een internationale samenwerking.¹⁷

¹⁴ Bijlage B; bijlage D

¹⁵ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 6 (MvT).

¹⁶ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 2 (MvT).

¹⁷ Verdrag van Lanzarote, *Trb.* 2008,58.

Op 25 oktober 2007 is in Lanzarote het Verdrag van Lanzarote ondertekend door de Raad van Europa. Met het Verdrag van Lanzarote wordt beoogd om onder andere grooming beter te kunnen aanpakken.¹⁸ Naar aanleiding van het Verdrag van Lanzarote diende Hirsch Ballin, op dat moment Minister van Justitie,¹⁹ op 12 december 2008²⁰ een wetsvoorstel in dat kinderen effectiever zou beschermen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik. Op 24 november 2009 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het wetsvoorstel.²¹

Op 1 januari 2010 is in Nederland de wet van 26 november 2009²² in werking getreden die uitvoering geeft aan het Verdrag van Lanzarote. Artikel 23 van het Verdrag van Lanzarote verplicht tot de strafbaarstelling van grooming.²³ Naar aanleiding hiervan is onder andere op 1 januari 2010 de strafbaarstelling grooming -artikel 248e- toegevoegd aan het Wetboek van Strafrecht.²⁴

Met de invoering van het wetsartikel grooming wordt het strafbaar gesteld om via ICT een ontmoeting voor te stellen aan een kind onder de zestien jaar met het oogmerk ontuchtige handelingen te plegen of een afbeelding van een seksuele gedraging waarbij die persoon betrokken is te vervaardigen. Het voorstellen van die ontmoeting met als doel ontuchtige handelingen te verrichten, is alleen strafbaar als de dader enige handeling onderneemt dat gericht is op de verwezenlijking van de ontmoeting.²⁵ Fysiek contact tussen dader en kind, of een feitelijk door het kind gepleegd seksuele handeling is voor strafbaarheid geen vereiste. De nadruk van het artikel richt zich op het grijze gebied waarbij van daadwerkelijk plegen van seksueel misbruik nog geen sprake is, maar waar wel degelijk misbruik wordt gemaakt van de open communicatiemiddelen op het internet om minderjarige kinderen te benaderen en te verleiden tot seksueel misbruik of het plegen van seksuele handelingen. Het is dus met name gericht op de communicatiefase tussen de groomer en de minderjarige.²⁶

Voor de invoering van artikel 248e in het Wetboek van Strafrecht was er geen wetsartikel waarin online grooming als strafbaar werd aangemerkt. Er was dus sprake van een leemteprobleem in de wet. Met de invoering van de strafbaarstelling grooming wordt in het leemteprobleem dat in de Nederlandse strafwetgeving heerste voorzien.

2.3 Het verdrag van de Raad van Europa inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik.

Het Verdrag van Lanzarote is tot stand gekomen op 25 oktober 2007 te Lanzarote door de Raad van Europa. Dit verdrag heeft als doel een krachtige bijdrage te leveren aan de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik. Het is alles omvattend van aard. Het raakt een groot aantal onderwerpen die betrekking hebben op de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik.²⁷ De strafrechtelijke bescherming van minderjarigen is één van de belangrijke onderwerpen van het Verdrag van Lanzarote. De toegevoegde waarde van het verdrag is kort gezegd, dat het nadrukkelijk bescherming biedt tegen de negatieve effecten voor kinderen, zoals de nieuwe

¹⁸ Verdrag van Lanzarote, *Trb.* 2008, 58.

¹⁹ <www.parlement.com/9291000/biof/02963> geraadpleegd op 17 oktober 2012

²⁰ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 1, p. 1

²¹ <www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/persberichten/2009/11/24/wet-beschermt-kinderen-tegen-seksuele-uitbuiting.html> geraadpleegd op 17 oktober 2012

²² *Stb.* 2009, 578.

²³ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 6 (MvT)

²⁴ <pkb.politieacademie.politie.nl/kennisbank/Lists/Kennisbank%20data/DispForm.aspx?ID=6592&NavPath=x12y404z2669> geraadpleegd op 17 oktober 2012

²⁵ Art. 248e WvSr

²⁶ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 6 (MvT)

²⁷ Verdrag van Lanzarote, *Trb.* 2008, 58.

verschijningsvormen van misbruik die zich voordoen en afspelen in de digitale wereld. Via het internet kunnen daders namelijk in relatieve anonimiteit misbruik plegen.²⁸

Het Verdrag van Lanzarote heeft de volgende drie doelstellingen:

1. Voorkoming en bestrijding van seksueel uitbuiting en seksueel misbruik van kinderen;
2. Bescherming van de rechten van kinderen die het slachtoffer zijn van seksuele uitbuiting en seksueel misbruik;
3. Het bevorderen van nationale en internationale samenwerking in de strijd tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik van kinderen.²⁹

Niet alleen komen straf- en sanctiebepalingen aan bod, maar ook preventieve en beschermde maatregelen, procedurele bepalingen, interventiemaatregelen en maatregelen die betrekking hebben op nationale coördinatie en internationale samenwerking vormen een onderdeel van het Verdrag van Lanzarote.³⁰

In artikel 23 van het Verdrag van Lanzarote is grooming als volgt opgenomen:

"Elke Partij neemt de wetgevende of andere maatregelen die nodig zijn voor het strafbaar stellen van het doen van een voorstel, door middel van informatie- en communicatietechnologie, door een volwassene aan een kind dat de ingevolge artikel 18, tweede lid, vastgestelde leeftijd niet heeft bereikt, tot een ontmoeting met als vooropgezet doel het plegen van een overeenkomstig artikel 18, eerste lid, onderdeel a, of artikel 20, eerste lid, onderdeel a, strafbaar gesteld feit tegen hem of haar, wanneer dit voorstel is gevolgd door materiële handelingen die tot een dergelijke ontmoeting leiden."

In artikel 18 lid 2 van het Verdrag van Lanzarote wordt bepaald dat elke partij de leeftijd bepaalt waaronder het verboden is seksuele handelingen met een kind aan te gaan. Dit betekent dus dat dit per land kan verschillen. In artikel 18 lid 1 onder a van het Verdrag van Lanzarote wordt bepaald dat het strafbaar is om seksuele handelingen met een kind aan te gaan. In artikel 20 lid 1 onder a van het Verdrag van Lanzarote wordt bepaald dat het vervaardigen van kinderpornografie strafbaar is.

De uitvoering van het Verdrag van Lanzarote heeft in Nederland op drie punten tot een aanscherping geleid van de zedelijkheidswetgeving. Dit zijn de volgende punten:

1. Aanscherping van de strafbaarstelling met betrekking tot kinderpornografie;
2. De strafbaarstelling van corrumperen van kinderen;
3. De strafbaarstelling van grooming.

2.4 Artikel 248e Wetboek van Strafrecht: de delictsomschrijving en de bestanddelen

In deze paragraaf worden de bestanddelen van artikel 248e WvSr uiteengezet en uitvoerig besproken om een duidelijker beeld te krijgen van de delictsomschrijving van grooming.

²⁸ *Kamerstukken II* 2008-09, 31 810, nr. 3 p.1 (MvT)

²⁹ Art 1 van het Verdrag van de Raad van Europa inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik.

³⁰ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 808, nr. 3, p. 2 (MvT)

2.4.1 De delictsomschrijving

De delictsomschrijving van artikel 248e WvSr is als volgt:

"Hij die door middel van een geautomatiseerd werk of met gebruikmaking van een communicatiedienst een persoon van wie hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat deze de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, een ontmoeting voorstelt met het oogmerk ontuchtige handelingen met die persoon te plegen of een afbeelding van een seksuele gedraging waarbij die persoon is betrokken, te vervaardigen wordt, indien hij enige handeling onderneemt gericht op het verwezenlijken van die ontmoeting, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie."

Deze delictsomschrijving wijkt in sommige gevallen af van de delictsomschrijving die is opgenomen in het Verdrag van Lanzarote. De delictsomschrijving verschilt op de volgende punten:

Artikel 248e Wetboek van Strafrecht	Artikel 23 van het Verdrag van Lanzarote
Hij	Een volwassene
Door middel van een geautomatiseerd werk of met gebruikmaking van een communicatiedienst	Door middel van informatie- en communicatietechnologie
Oogmerk	Vooropgezet doel
Ontuchtige handelingen	Seksuele handelingen
Enige handeling	Materiële handelingen

Figuur 1: de verschillen tussen de delictsomschrijving opgenomen in het Wetboek van Strafrecht en het Verdrag van Lanzarote

2.4.2 De bestanddelen

Met bestanddelen wordt bedoeld de voorwaarden voor strafbaarheid die in de delictsomschrijving zijn opgenomen. Alleen als aan alle bestanddelen voldaan is, kan iemand worden veroordeeld.³¹ De bestanddelen zullen achtereenvolgens in de volgende paragrafen worden besproken.

2.4.2.1 'Hij'

In de strafbaarstelling van grooming is 'hij' opgenomen. Hiermee wordt bedoeld 'een ieder'. Er is gekozen voor 'hij', omdat daarmee wordt aangesloten bij de systematiek van het Wetboek van Strafrecht. In het Wetboek van Strafrecht zijn kwaliteitsdelicten die zich tot een bepaalde groep van normgeadresseerden richten een uitzondering.³² Er is in de strafbaarstelling niet gekozen voor 'volwassene', omdat het Wetboek van Strafrecht geen delictsomschrijvingen kent die uitsluitend door personen van een bepaalde leeftijd kunnen worden vervuld. Bovendien is het ook wenselijk om strafrechtelijk op te kunnen treden tegen een minderjarige die zich schuldig maakt aan online grooming. Daarbij valt te denken aan

³¹ Mevis 2009, blz.175

³² Kamerstukken II 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 8 (MvT)

een persoon van 17 jaar oud die op het internet een minderjarige van 10 jaar tot een ontmoeting verleidt.³³

2.4.2.2 'Geautomatiseerd werk of met gebruikmaking van een communicatiedienst'

In tegenstelling tot artikel 23 van het Verdrag van Lanzarote, is in artikel 248e WvSr niet gekozen voor het begrip 'informatie en communicatietechnologieën', maar voor het begrip 'geautomatiseerd werk of communicatiedienst'. Voor deze begrippen is gekozen, omdat deze al gebruikt worden in het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering.³⁴

Met het begrip 'geautomatiseerd werk' wordt het volgende bedoeld:

*“Een inrichting die bestemd is om langs elektronische weg gegevens op te slaan, te verwerken en over te dragen”.*³⁵

Met de term 'inrichting' uit artikel 80sexies WvSr wordt een eenheid bedoeld die geschikt is om zelfstandig te functioneren. De inrichting moet bestemd zijn voor opslag, verwerking en overdracht van gegevens. Aan alle drie de eisen moet worden voldaan, wil er sprake zijn van een inrichting. Inrichtingen, zoals een eenvoudig telefoontoestel, een modem of een faxapparaat, die hoofdzakelijk gekenmerkt worden door overdracht van gegevens vallen buiten de definitie.³⁶

Met betrekking tot het begrip communicatiedienst kan aansluiting worden gezocht bij de definitie uit artikel 126la Wetboek van Strafvordering (verder: WvSv). In artikel 126la WvSv staat het volgende:

“Gebruiker van een communicatiedienst: de natuurlijke persoon of rechtspersoon die met de aanbieder van een communicatiedienst een overeenkomst is aangegaan met betrekking tot het gebruik van die dienst of die feitelijk gebruik maakt van een zodanige dienst”.

Telefonie en het internet worden over het algemeen onder het begrip communicatiedienst geschaard.³⁷

Uit de memorie van toelichting blijkt dat met het begrip 'geautomatiseerd werk en communicatiedienst' het genoemde begrip 'informatie en communicatietechnologieën' in het Verdrag van Lanzarote volledig wordt gedekt. Het bestanddeel 'geautomatiseerd werk of met gebruikmaking van een communicatiedienst' omvat zowel het gebruik maken van computersysteem als mobiele telefoons. Dit gezien het feit dat er tegenwoordig ook met mobiele telefoons de mogelijkheid bestaat om toegang te krijgen tot het internet.³⁸ Het is belangrijk dat ook de mobiele telefonie onder de bepaling valt, omdat steeds jongere kinderen gebruik maken van SMS, MMS, e-mail functionaliteiten, whats'app, pingberichten, enzovoort van mobiele telefoons. Door deze ontwikkeling is het niet uitgesloten dat online grooming ook via deze wegen plaatsvindt.³⁹

2.4.2.3 'Weet of redelijkerwijs moet vermoeden'

Het bestanddeel 'weet of redelijkerwijs moet vermoeden' heeft betrekking op het bestanddeel 'de leeftijd van 16 jaar nog niet heeft bereikt'. Dit bestanddeel sluit aan bij bestaande

³³ Kamerstukken II 2008/09, 31 810, nr. 7, p. 7

³⁴ Kamerstukken II 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 7 (MvT)

³⁵ Art. 80sexies Wetboek van Strafrecht.

³⁶ Kamerstukken II 1998/99, 26 671, nr. 3, p. 44 (MvT)

³⁷ Stapel en de Koning, *bespreking art 248e WvSr*, PolitieKennisNet

³⁸ Kamerstukken II 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 7,8 (MvT)

³⁹ Kamerstukken II 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 9 (MvT)

bepalingen uit de zedelijkheidswetgeving. Aangezien de strafbaarstelling tot doel heeft om een effectieve strafrechtelijke bescherming van het kind te waarborgen, moet volgens de memorie van toelichting het bestanddeel 'weet of redelijkerwijs moet vermoeden' ruim worden uitgelegd. Volgens de memorie van toelichting zijn er geen gevallen bekend uit de rechtspraak waaruit afgeleid kan worden dat objectiveren van de leeftijd van het slachtoffer tot een betere bescherming van het slachtoffer zou leiden.⁴⁰

Verschillende aanknopingspunten kunnen bijdragen aan het vermoeden van de dader dat het slachtoffer de leeftijd van 16 jaar nog niet bereikt heeft. Vaak blijkt uit de chat gesprekken al de leeftijd van het slachtoffer. Maar ook uit het feit dat het slachtoffer vroeg thuis moet zijn, kan de dader vermoeden dat het slachtoffer de leeftijd van 16 jaar nog niet heeft bereikt. Er kan bijvoorbeeld uit beelden (via webcam of foto's) worden opgemaakt dat het slachtoffer er erg jong uitziet. Ook de gekozen communicatiedienst, bijvoorbeeld een chat room voor scholieren kan bijdragen aan de beeldvorming bij de dader.

2.4.2.4 'Die de leeftijd van 16 jaar nog niet heeft bereikt'

In artikel 18 van het Verdrag van Lanzarote staat dat iedere partij zelf de leeftijd mag kiezen, waaronder het verboden is om seksuele handelingen aan te gaan. In Nederland is gekozen voor de leeftijd tot 16 jaar. Hiervoor is gekozen, omdat dit aansluit bij de reeds bestaande artikelen in de Nederlandse zedelijkheidswetgeving. Personen die de leeftijd van 16 jaar nog niet bereikt hebben, worden seksueel minderjarig geacht. Er wordt aangenomen dat tot aan deze leeftijd kinderen ontvankelijk zijn voor schadelijke beïnvloeding van hun seksuele persoonlijke ontwikkeling.

In de delictsomschrijving van artikel 248e WvSr is het geen noodzakelijke voorwaarde dat de dader wetenschap heeft van de leeftijd van het slachtoffer. Het is voldoende dat een verdachte meest aannemelijk had kunnen weten dat het slachtoffer de leeftijd van 16 jaar nog niet bereikt had, dit is het geval doordat het bestanddeel 'weet of redelijkerwijs moet vermoeden' in de delictsomschrijving zit.

Bij de totstandkoming van het conceptwetsvoorstel dat uitvoering moest gaan geven aan het Verdrag van Lanzarote is aan het College van procureurs-generaal van het Openbaar Ministerie (verder: O.M.) advies gevraagd. Het O.M. adviseerde om de leeftijd van het slachtoffer wel te objectiveren. Het idee daarbij was om te voorkomen dat een verdachte bij de strafvervolgung een beroep zou doen op het ontbreken van opzet ten aanzien van de leeftijd van het slachtoffer.⁴¹ In de memorie van toelichting stelt de Minister van Justitie dat het objectiveren van de leeftijd geen betere bescherming van het slachtoffer biedt, de verdachte kan dan immers een beroep doen op de strafuitsluitingsgrond afwezigheid van alle schuld (verder: AVAS). Een verdachte kan zich beroepen op AVAS, door aan te voeren dat hij verontschuldigbaar heeft gedwaald met betrekking tot de leeftijd van het slachtoffer.⁴² Er moet dan sprake zijn van onwetendheid van de leeftijd van het slachtoffer (dwaling) en de dwaling moet verontschuldigbaar zijn. In het strafrecht geldt de regel: 'geen straf zonder schuld', en dat heeft ook betrekking op de geobjectiveerde bestanddelen.⁴³

2.4.2.5 'Ontmoeting voorstelt'

In de delictsomschrijving van artikel 248e WvSr wordt gesproken over een voorstel voor een ontmoeting. Voor de strafbaarheid is het niet noodzakelijk dat de plaats en tijd van de

⁴⁰ *Kamerstukken II 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 9 (MvT)*

⁴¹ *Kamerstukken II 2008/09, 31 810, nr. 3, bijlage advies O.M.*

⁴² *Kamerstukken II 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 8 p. 9 (MvT)*

⁴³ *Kamerstukken II 2008/09, 31 810, nr. 7, p. 5*

ontmoeting zijn geconcretiseerd. Enkel het voorstellen van een ontmoeting is voldoende.⁴⁴ Tevens is voor de strafbaarheid niet van belang of de ontmoeting daadwerkelijk zal plaatsvinden.⁴⁵

2.4.2.6 'Oogmerk'

Bij het bestanddeel oogmerk gaat het om het doel dat een verdachte heeft. Om dit doel te realiseren pleegt de verdachte willens en wetens een strafbaar feit.⁴⁶ De dader moet hebben gehandeld met het oogmerk om ontuchtige handelingen te plegen met een minderjarige of een afbeelding te vervaardigen van een seksuele gedraging waarbij de minderjarige betrokken is.

Het oogmerk zal in veel gevallen afgeleid kunnen worden uit de gesprekken tussen de dader en het slachtoffer.⁴⁷ In sommige gevallen zal het doel van de ontmoeting nadrukkelijk zijn afgesproken. Wanneer het oogmerk niet nadrukkelijk is af te leiden uit berichten ten tijde van het voorstel tot ontmoeting, dan kan in sommige gevallen ook de voorafgaande communicatie met een seksueel getinte lading bijdragen aan het hier bedoelde oogmerk.⁴⁸ Dit blijkt uit onder andere een uitspraak van de Rechtbank te Middelburg. Aan de verdachte wordt onder andere grooming ten laste gelegd. De verdachte verklaart ter zitting dat de seksueel getinte chat gesprekken moeten worden gezien als fantasie. Tevens stelt de verdachte dat hij een minderjarige van elf jaar oud slechts wilde ontmoeten om te kijken of het geschikt relatiemateriaal was. De Rechtbank leest hierin dat de verdachte betwist dat hij de ontmoeting heeft voorgesteld met het oogmerk om ontuchtige handelingen te plegen, wat zou moeten leiden tot vrijspraak. Door de Rechtbank wordt het niet geloofwaardig geacht dat het de verdachte alleen te doen was om cyberseks. Gezien de zeer expliciete inhoud van de chat gesprekken, wordt geoordeeld dat het niet anders kan dan dat verdachte heeft aangestuurd op een daadwerkelijke ontmoeting met het slachtoffer om ontuchtige handelingen met haar te plegen en zijn lustvoornemens waar te maken.⁴⁹ In een uitspraak van de Rechtbank te Zwolle wordt aan de verdachte o.a. grooming ten laste gelegd. In casu raakt de verdachte op MSN in gesprek met het slachtoffer en doet zich voor als een jongen van 16 jaar oud die in Zwolle woont en studeert. Op enig moment stelt de verdachte voor om af te spreken in Zwolle. Dezelfde middag ontmoeten ze elkaar in Zwolle. Door de raadsman van verdachte wordt verweer gevoerd. Volgens de raadsman heeft verdachte wel een ontmoeting voorgesteld, maar het oogmerk om ontuchtige handelingen te plegen ontbreekt. Dit verweer wordt door de Rechtbank verworpen. Volgens de Rechtbank is hetgeen door de verdachte gezegd is tijdens de MSN gesprekken, voorafgaand aan de ontmoeting, van een zodanige seksuele lading dat daaruit kan worden afgeleid dat de verdachte bewust heeft afgesproken met het slachtoffer om ontuchtige handelingen met haar te plegen. Hierbij is gelet op de verzoeken van verdachte aan het slachtoffer of zij voor de webcam haar borsten en billen wilde laten zien en de vraag of ze tijdens hun afspraakje durfde te zoenen. Daarnaast is er een MSN gesprek geweest tussen verdachte en een vriend, waarin hij vertelde dat hij seks wilde hebben met het slachtoffer. Daarbij is het de verdachte geweest die het initiatief heeft genomen tijdens de afspraak om verregaande seksuele handelingen te (laten) verrichten. Om deze redenen is de Rechtbank van oordeel dat de verdachte willens en wetens een ontmoeting heeft geregeld met het slachtoffer met als doel seks te hebben en dat er bij de verdachte sprake was van een oogmerk om ontuchtige handelingen met het slachtoffer te plegen.⁵⁰

⁴⁴ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 7, p. 7

⁴⁵ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 6

⁴⁶ H. Starrenburg e.a., 2007, p. 49

⁴⁷ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 6 p.9 (MvT)

⁴⁸ Stapel en De Koning, *bespreking art. 248e WvSr*, PolitiekennisNet

⁴⁹ Rb. Middelburg 3 november 2010, LJN BO2782

⁵⁰ Rb. Zwolle 5 april 2011, LJN: BQ0202

2.4.2.7 'Ontuchtige handelingen'

Het oogmerk van de verdachte moet gericht zijn op het plegen van ontuchtige handelingen. Ontuchtige handelingen zijn handelingen, gericht op seksueel contact althans van seksuele aard die in strijd zijn met de sociaal ethische norm.⁵¹

In tegenstelling tot het genoemde begrip 'seksuele handelingen' in artikel 23 van het verdrag van Lanzarote, is in de delictomschrijving van artikel 248e WvSr gekozen voor het begrip 'ontuchtige handelingen'. Onder andere omdat de rechtspraak bekend is met het begrip ontuchtige handelingen.

Bovendien is voor het begrip ontuchtige handelingen gekozen, zodat jongeren die elkaar via bijvoorbeeld chat gesprekken verleiden tot een ontmoeting met het doel het hebben van seksuele contacten, buiten de strekking van artikel 248e WvSr vallen.⁵² Er is volgens de memorie van toelichting bij zulke gevallen geen sprake van ontucht. Volgens de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (verder: NVvR) maakt bijvoorbeeld een 15- jarige die een leeftijdgenoot probeert over te halen tot seksuele handelingen zich niet automatisch schuldig aan grooming. Of er in zo'n geval sprake is van ontuchtige handelingen is volgens de NVvR ter beoordeling aan de rechter.⁵³ Volgens de memorie van toelichting wordt dit voor het grote deel ondervangen door het in artikel 167a WvSv genoemde hoorrecht voor minderjarige slachtoffers van twaalf jaar en ouder. Dit hoorrecht bestond al voor de artikelen 245, 247 en 248a WvSr, maar met invoering van het wetsvoorstel geldt het ook voor de artikelen 248d en 248e WvSr.⁵⁴ Het hoorrecht houdt in dat het O.M. een slachtoffer van 12 jaar of ouder in de gelegenheid kan stellen om zijn mening over het gepleegde feit kenbaar te maken. Het hoorrecht zorgt ervoor dat er een extra waarborg is, zodat strafrechtelijk wordt opgetreden waar dat nodig wordt geacht en strafrechtelijk optreden achterwege blijft, indien dit in het belang van het kind is.⁵⁵

2.4.2.8 'Een afbeelding van een seksuele gedraging waarbij die persoon is betrokken, te vervaardigen'

De intentie van de dader kan ook gericht zijn op het vervaardigen van een afbeelding van een seksuele gedraging waarbij het slachtoffer betrokken is.⁵⁶

Om te beoordelen of er sprake is van een seksuele gedraging gelden er twee beoordelingscriteria volgens Stapel & De Koning:

1. Er moet worden gekeken naar het karakter van de afbeelding;
2. Er moet worden gekeken naar de context van de afbeelding.

Qua karakter kan een gedraging seksueel zijn wanneer de minderjarige bijvoorbeeld in een duidelijk seksuele houding is afgebeeld of als de nadruk is gelegd op een van de geslachtsdelen. Qua context kan een gedraging seksueel zijn wanneer de minderjarige erotiserend is gekleed op de afbeelding op een manier die niet bij de leeftijd van de minderjarige past, bijvoorbeeld in uitdagende lingerie. Of wanneer er bij de gedraging seksuele attributen zijn betrokken.

⁵¹ *Kamerstukken II* 1988/89, 20 930, nr. 3, p. 2 (MvT)

⁵² *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 9 (MvT)

⁵³ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 3, bijlage advies NVvR

⁵⁴ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 9 (MvT)

⁵⁵ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 3, p.11 (MvT)

⁵⁶ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 3, p. 9 (MvT)

Het is geen vereiste voor een seksuele gedraging dat er tenminste twee personen te zien zijn op de afbeelding. Een afbeelding waarop bijvoorbeeld één jongeman te zien is met een ontbloot geslachtsdeel, is een afbeelding van een seksuele gedraging.⁵⁷

2.4.2.9 'Enige handeling onderneemt gericht op het verwezenlijken van die ontmoeting'

Uitsluitend het communiceren op internet met een minderjarige en het daarbij maken van seksuele toespelingen is niet voldoende voor strafbaarheid van grooming. Zoals eerder gezegd in paragraaf 2.4.2.5 is het een vereiste dat er door de verdachte een voorstel wordt gedaan voor een ontmoeting. Daarnaast is het wezenlijk dat er een handeling wordt verricht door de verdachte gericht op het verwezenlijken van die ontmoeting. Het voorstellen van een ontmoeting en het ondernemen van een handeling die gericht is op het verwezenlijken van die ontmoeting benadrukken de stelligheid van het voornemen van de dader om zijn digitale misbruik om te zetten in het plegen van ontuchtige handelingen in de fysieke wereld. Van een handeling die gericht is op het verwezenlijken van die ontmoeting kan volgens de memorie van toelichting bijvoorbeeld sprake zijn wanneer de dader zich begeeft naar de afgesproken plek, een routebeschrijving stuurt naar het slachtoffer of anderszins voorbereidingen treft.⁵⁸ Ook het kopen van treinkaartjes of toegangsbewijzen die verband houden met de voorgenomen ontmoeting kunnen zulke handelingen zijn.⁵⁹

⁵⁷ Stapel en De Koning, *bespreking art. 240b WvSr*, PolitieKennisNet

⁵⁸ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 3, p.6 (MvT)

⁵⁹ *Kamerstukken II* 2008/09, 31 810, nr. 7, p. 7, p. 8

Hoofdstuk 3: Hoe ziet online grooming eruit?

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe online grooming in de praktijk verloopt. Er wordt beschreven hoe de 'groomers' te werk gaan en hoe zij hun potentiële slachtoffers benaderen en proberen te verleiden met als doel seksueel misbruik. Dit hoofdstuk is belangrijk voor de beantwoording van de centrale vraag. Alvorens een advies kan worden gegeven aan de zedenafdeling is het van belang dat er een duidelijk beeld wordt geschetst over hoe de groomers te werk gaan.

3.1 Cybercrime

Online grooming is een vorm van cybercrime. Cybercrime is een begrip voor alle vormen van criminaliteit waarbij ICT een wezenlijke rol speelt in de realisatie van het delict. Er zijn twee vormen van cybercrime te onderscheiden, namelijk:

- cybercrime in enge zin;
- cybercrime in ruime zin.

De term 'cybercrime in enge zin' wordt gebruikt bij delicten waarbij ICT zowel een instrument als een doelwit is. Voorbeelden hiervan zijn hacken en het wijzigen of vernietigen van digitale gegevens. Online grooming is een vorm van 'cybercrime in ruime zin'. De term 'cybercrime in ruime zin' wordt gebruikt bij delicten waarbij ICT relevant is voor de uitvoering. Bij cybercrime in ruime zin is ICT geen doelwit maar een middel. Andere voorbeelden van cybercrime in ruime zin zijn het verspreiden van kinderporno of cyberpesten.⁶⁰

3.2 Het proces van grooming

Het internet is een grote snoepwinkel voor personen die het doel hebben om minderjarigen seksueel te misbruiken.⁶¹ Zoals eerder beschreven maken nieuwe media, zoals social netwerk sites en chatrooms, het makkelijker voor personen om contacten te leggen met minderjarigen.⁶²

Grooming is het proces van verleiding waarbij een persoon een minderjarige benadert. Dit doet de groomer door zich gelijkwaardig en betrouwbaar op te stellen, zodat er een vertrouwensrelatie ontstaat. In algemene zin betekent grooming 'verzorgen', waaronder wordt verstaan het investeren in een vriendschapsrelatie wat niet per se een seksueel doel beoogt. In de dagelijkse samenleving wordt bedoeld het geheel aan technieken waarmee een groomer een minderjarige seksueel benadert en het misbruik in stand houdt. Wanneer er meer informatie bekend wordt over een zaak die betrekking heeft op grooming, zou het kunnen zijn dat er sprake is van meerdere strafbare feiten, namelijk:

- Het dwingen van een minderjarige tot seksuele handelingen voor de webcam;
- Vervaardiging, opslag en bezit van kinderporno wanneer de beelden van de webcamseks opgenomen en opgeslagen zijn.⁶³

Een kenmerk van online grooming is dat de fysieke afstand tussen de groomer en het potentiële slachtoffer geen rol speelt. Daarnaast kan de groomer met meerdere slachtoffers tegelijk bezig zijn.⁶⁴ De groomer doet zich in veel gevallen voor als leeftijdsgenoot van het slachtoffer. Met online verzamelde informatie en inzichten weet de groomer het juiste te

⁶⁰ Rutger Leukfeldt e.a., 2012, p. 8

⁶¹ <www.mijnkindonline.nl/1574/cyberlokkers.htm> geraadpleegd op 16 oktober 2012

⁶² Meldpunt Kinderporno op Internet, *factsheet grooming*, mei 2011

⁶³ <pkb.politieacademie.politie.nl/kennisbank/Lists/Kennisbank%20data/DispForm.aspx?ID=6592&NavPath=x12y404z2669> (Politiekennisnet) geraadpleegd op 16 oktober 2012

⁶⁴ Van Wijk e.a., 2009

zeggen in de chat gesprekken, zodat minderjarigen ingepalmd kunnen worden. Wanneer na een of meerdere chat gesprekken het vertrouwen van het kind is gewonnen, zal de groomer het kind tot seksueel of onzedelijk gedrag proberen aan te zetten. Sommige groomers laten het bij webcamseks, ook wel cyberseks genoemd, maar in veel gevallen is hun uiteindelijke doel om een fysieke afspraak te maken waarbij de groomer daadwerkelijk seks heeft met de minderjarige. Soms wordt met een webcam opgenomen cyberseks als chantagemiddel gebruikt om het kind te dwingen tot een fysieke ontmoeting.⁶⁵

De groomer gaat geraffineerd te werk. Hij werkt in verschillende fases (zie figuur 1). Echter, dit wil niet zeggen dat alle groomers hetzelfde te werk gaan en dat elke fase doorlopen wordt. Dit kan per geval verschillen. Toch valt enigszins een rode draad op te merken in de werkwijze van de groomers. Deze wordt hieronder besproken.

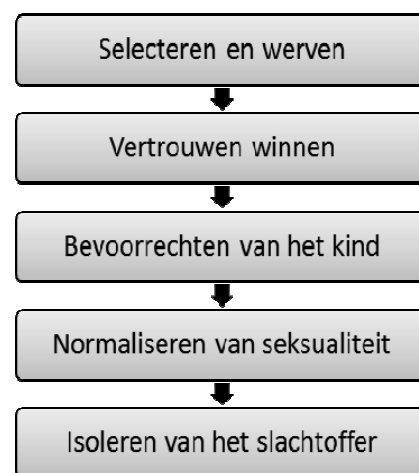
Fase 1. Selecteren en werven

De eerste fase bestaat uit het werven en selecteren van het slachtoffer. Een groomer zoekt net als de traditionele kinderlokker gericht naar het potentiële slachtoffer. Dit gebeurt via chatrooms en social media, zoals Hyves, Facebook en Twitter⁶⁶, maar ook via online game platforms⁶⁷. De groomer zoekt op de profielsites van de social media naar geschikte meisjes of jongens. Bij het zoeken let de groomer op verschillende aspecten, zoals de uiterlijke kenmerken van het potentiële slachtoffer, de vriendenlijst en foto's. Op de site wordt gekeken naar wat voor gesprekken er plaatsvinden tussen het slachtoffer en vrienden en ook wordt gekeken of er persoonlijke gegevens zijn te achterhalen zoals adres, telefoonnummer, ping of MSN adres. Wanneer de groomer het 'perfecte slachtoffer' heeft gevonden, zal hij proberen contact te leggen. Bij sommige social media moet een vriendschapsverzoek worden gestuurd, in de hoop dat de groomer wordt geaccepteerd door het potentiële slachtoffer.⁶⁸

Ook openbare chatrooms of andere populaire websites, zoals Habbo Hotel hebben een voorkeur voor de groomers. De reden hiervoor is dat het laagdrempelige ontmoetingsplaatsen zijn, er kan namelijk met iedereen die op dat moment in de chatroom of op Habbo Hotel is een gesprek worden gestart.⁶⁹ Habbo Hotel is een virtueel hotel, ontworpen voor tieners van 12 tot 18 jaar oud, waarbij je je eigen karaktertje hebt: een Habbo. Je kunt er ook een kamer ontwerpen, rondlopen, nieuwe vrienden maken, chatten, daten, huisdieren verzorgen en online spellen spelen.⁷⁰ In de praktijk blijkt dat veel kinderen onder de twaalf jaar het spel Habbo Hotel spelen, aldus Lei Seuren. Voor personen die op zoek zijn naar minderjarigen voor seksuele doeleinden is dit dus een perfecte ontmoetingsplaats.

Fase 2. Vertrouwen winnen

Wanneer een 'perfect slachtoffer' aan de haak is geslagen, zal de groomer verder gaan met fase 2: het winnen van vertrouwen. Dit doet de groomer met de informatie die hij over het slachtoffer heeft gevonden op de profielsites. Hij probeert een vertrouwensband op te bouwen door te chatten over iets wat ze gemeen hebben. De groomer vindt, net als het kind,

Figuur 2: de fases van online grooming

⁶⁵ <pkb.politieacademie.politie.nl/kennisbank/Lists/Kennisbank%20data/DispForm.aspx?ID=6592&NavPath=x12y404z2669> geraadpleegd op 16 oktober 2012

⁶⁶ Meldpunt Kinderporno op Internet, *factsheet grooming*, mei 2011

⁶⁷ S. Webster e.a., Final report-Executive Summary, European Online Grooming Project: maart 2012

⁶⁸ <pkb.politieacademie.politie.nl/kennisbank/Lists/Kennisbank%20data/DispForm.aspx?ID=6592&NavPath=x12y404z2669> geraadpleegd op 16 oktober 2012

⁶⁹ <www.wikicybercrime.wikispaces.com/grooming> geraadpleegd op 16 oktober 2012

⁷⁰ <www.help.habbo.nl/entries/20477652-wat-is-habbo-hotel> geraadpleegd 16 oktober 2012

bijvoorbeeld paardrijden, muziek of een bepaalde zanger leuk⁷¹. Daarnaast gebruikt de groomer meestal nog andere technieken om in de smaak te vallen bij het kind. Zo bedient hij zich van een bepaald taalgebruik dat aansluit bij de belevingswereld van kinderen⁷². Er wordt door de groomer ingespeeld op de onzekerheid die de puberteit met zich meebrengt en de behoefte aan positieve bevestiging. Een andere manier om vertrouwen te winnen is dat de groomer meer gelijkwaardigheid probeert op te roepen door zelfonthulling. Hij zal veel vertellen over zichzelf. Door het delen van informatie tussen de groomer en het kind ontstaat er een gevoel van wederzijds delen van ervaringen en gevoelens. Het contact verandert in een goede vriendschap.

Fase 3. Bevoorrechten

In fase 3 vindt het bevoorrechten van het kind plaats. Het bijzondere en speciale van de "relatie" wordt meer uitgediept. Het kind krijgt het gevoel om speciaal te zijn en er wordt gewerkt aan meer vertrouwen en intimiteit tussen de groomer en het slachtoffer.⁷³ Dit doet de groomer door bijvoorbeeld tegen een "beugelbekkie" te zeggen dat dit niet erg is, tegen een "sproetenkop" te zeggen dat dit charmant is of tegen iemand met rode haren te zeggen dat hij dit juist het mooiste vindt. Een andere manier van de groomer is bijvoorbeeld door tegen het slachtoffer te zeggen dat zij de enige voor hem is, dat hij alleen van haar houdt en dat zij heel speciaal is voor hem.

Fase 4. Het normaliseren van seksualiteit

Wanneer het kind de groomer voldoende vertrouwt en er een grotere vertrouwelijkheid en intimiteit bestaat⁷⁴ zal de groomer overgaan op het normaliseren van seksualiteit. In deze fase zal de groomer onder andere de webcam gebruiken om de grenzen van seksualiteit op te zoeken.⁷⁵ Ook kan de groomer gebruik maken van pornografische afbeeldingen om het kind ervan te overtuigen dat het heel normaal is dat een volwassene seksueel contact heeft met een kind.⁷⁶ Zoals eerder genoemd, kan de groomer ook vastgelegd beeldmateriaal gebruiken om het minderjarige kind te chanteren om met de groomer in de 'fysieke wereld' af te spreken.

Fase 5. Isoleren van het slachtoffer

De laatste fase is het isoleren van het slachtoffer, hoewel dit ook al in eerdere fases kan voorkomen. Het isoleren van het slachtoffer van zijn of haar vrienden en familie is belangrijk, omdat de groomer wil dat het slachtoffer zich exclusief voelt en de relatie geheim houdt.⁷⁷

Vaak verontschuldigen personen die zich schuldig maken aan grooming of seksueel misbruik van kinderen zich, door te zeggen dat het hen was overkomen en dat het initiatief (ook) van het kind zelf kwam, dus van beide kanten. Achteraf blijkt juist vaak dat de groomer het kind van te voren zodanig heeft benaderd en gemanipuleerd, dat een dergelijke seksuele relatie mogelijk is. Het initiatief blijkt telkens door de groomer te zijn genomen, die planmatig en gewiekst te werk is gegaan. Opvallend is dat daders vrijwel nooit geweld gebruiken. In die gevallen waarbij wel geweld gebruikt wordt, is dit steeds het laatste instrument. In de meeste gevallen hanteren daders voornamelijk manipulatie bij het kind.⁷⁸

⁷¹ <www.vraaghetdepolitie.nl/sf.mcgi?240> geraadpleegd 16 oktober 2012

⁷² Van Wijk e.a., 2009

⁷³ <www.surfwijzer.nl/nieuws/cyberlokkers.html> geraadpleegd op 16 oktober 2012

⁷⁴ <pkb.politieacademie.politie.nl/kennisbank/Lists/Kennisbank%20data/DispForm.aspx?ID=6592&NavPath=x12y404z2669> geraadpleegd op 16 oktober 2012

⁷⁵ Meldpunt Kinderporno op Internet, *factsheet grooming*, mei 2011

⁷⁶ Van Wijk e.a., 2009

⁷⁷ Meldpunt Kinderporno op Internet, *factsheet grooming*, mei 2011

⁷⁸ <pkb.politieacademie.politie.nl/kennisbank/Lists/Kennisbank%20data/DispForm.aspx?ID=6592&NavPath=x12y404z2669> geraadpleegd op 16 oktober 2012

Hoofdstuk 4: Opsporing en vervolging van grooming

In hoofdstuk 4 wordt de opsporing en vervolging van grooming behandeld. Alvorens tot de beantwoording van de centrale vraag te kunnen komen is het belangrijk om de juridische aspecten van een strafrechtelijk onderzoek te beschrijven en met name specifiek gericht op het zedenonderzoek. Dit hoofdstuk geeft meer duidelijkheid over hoe de opsporing en vervolging van grooming verloopt en draagt bij aan de beantwoording van de centrale vraag. In dit hoofdstuk worden zowel de juridische (opsporings)bevoegdheden nader besproken als de feitelijke gang van zaken bij een zedenonderzoek. Ook de mening van de zedenofficier over bepaalde zaken wordt beschreven. Zowel theorie als praktijk komen dus naar voren in dit hoofdstuk. Hiervoor is gekozen omdat er gaande het onderzoek duidelijk is geworden dat er vrijwel geen gebruik wordt gemaakt van bijzondere opsporingsbevoegdheden. Tevens blijkt het zedenonderzoek af te wijken van een regulier onderzoek. Middels de interviews is dit duidelijk geworden, vandaar dat theorie en praktijk in een hoofdstuk zijn samengevoegd om een completer en duidelijker beeld te krijgen van de opsporing en vervolging. Allereerst wordt de algemene wettelijke grondslag behandeld waarop de opsporing berust, om duidelijk te maken wanneer er opsporingsbevoegdheden ingezet mogen worden. In paragraaf 2 wordt er specifiek ingegaan op het zedenonderzoek, omdat grooming onder de zedelijkheidswetgeving valt en daarom die richtlijnen gehanteerd moeten worden. De verschillende fases van het onderzoek komen hier aan bod evenals enkele voorwaarden waar het zedenonderzoek aan moet voldoen. Hierna wordt ingegaan op de opsporing van grooming in de digitale wereld, omdat grooming via de digitale wereld wordt gepleegd. Vervolgens komt de vervolging van online grooming aan bod en de mening van de zedenofficier hierover. Na deze paragrafen is duidelijk geworden hoe de opsporing en vervolging van grooming verloopt. Tenslotte zullen de knelpunten waar de politie en het O.M. mee te maken hebben worden behandeld.

4.1 Wettelijke grondslag opsporing

4.1.1 Taak van de politie

In artikel 2 van de Politiewet 1993 wordt de taak van de politie omschreven: *"De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven."*

De taakomschrijving bevat de volgende twee taken:

1. Hulpverlening;
2. Daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde.⁷⁹

De tweede taak 'daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde' bestaat uit het navolgende: handhaving van de openbare orde, strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en het verrichten van taken ten behoeve van justitie. Ook staat er in het artikel dat de politie altijd werkt in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag. Het gezag van de politie ligt niet bij de politie zelf. Bij handhaving van de openbare orde ligt het gezag bij de burgemeester. In het geval van de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en het verrichten van taken ten behoeve van justitie ligt het bij de officier van justitie.⁸⁰ Ambtenaren van de politie zijn belast met de opsporing van strafbare feiten.⁸¹

⁷⁹ Art 2 Politiewet

⁸⁰ Mevis 2009, p. 95, 96

⁸¹ Art. 141 sub b WvSv

4.1.2 Opsporingsbevoegdheden

Om het opsporingsonderzoek mogelijk te kunnen maken geeft het Wetboek van Strafvordering een veelheid van (bijzondere) opsporingsbevoegdheden aan politie en justitie.⁸²

In artikel 132 WvSv wordt het begrip opsporing als volgt omschreven: *"Onder opsporing wordt verstaan het onderzoek in verband met strafbare feiten onder gezag van de officier van justitie met als doel het nemen van strafvorderlijke beslissingen"*.⁸³ Opsporing bestaat vooral uit het doen van opsporingsonderzoek. Opsporing dient tot waarheidsvinding en tot het naar voren brengen van alle andere relevante factoren van een strafzaak teneinde vervolging en berechting mogelijk te maken.⁸⁴

Opsporing kan slechts geschieden op de wijze bij de wet voorzien. Dit vloeit voort uit het legaliteitsbeginsel, zoals omschreven in artikel 1 WvSv. Met de wet wordt bedoeld de wet in formele zin. Het legaliteitsbeginsel garandeert dat de overheidsmacht berust op regelgeving die op democratische wijze tot stand is gekomen en ook alleen op zodanige grondslag wordt toegepast. In het Muilkorfarrest heeft de Hoge Raad besloten dat ook de opsporing onder de normatieve reikwijdte van artikel 1 WvSv moet worden gebracht.⁸⁵

De opsporing van strafbare feiten is onder te verdelen in drie domeinen:

1. Opsporing naar aanleiding van een redelijk vermoeden dat een strafbaar feit is begaan;
2. Opsporing naar aanleiding van het redelijk vermoeden dat in georganiseerd verband bepaalde strafbare feiten worden beraamd of gepleegd;
3. Opsporing naar aanleiding van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf.

Het eerste domein is de ondergrens voor de diverse bijzondere opsporingsbevoegdheden. In het eerste domein, ook wel het klassieke domein genoemd, wordt aan opsporing gedaan, wanneer er een redelijk vermoeden is dat er een strafbaar feit is begaan, dit kan bijvoorbeeld zijn na een aangifte. Het 'redelijk vermoeden' is een behoorlijk zwaar criterium. Het redelijk vermoeden eist een zekere waarschijnlijkheid dat er sprake is van een gepleegd strafbaar feit. Een vermoeden is redelijk indien er min of meer sprake is van objectieve, ook voor derden waarneembare, feiten en omstandigheden. Onvoldoende is als een politieambtenaar alleen denkt dat er een bepaalde situatie niet in orde is.⁸⁶ Domein twee richt zich op het redelijk vermoeden dat in georganiseerd verband bepaalde strafbare feiten worden beraamd of gepleegd. Dit domein wordt niet behandeld omdat er bij online grooming nagenoeg nooit sprake is van criminaliteit in een georganiseerd verband. Een online groomer gaat doorgaans alleen te werk.⁸⁷ Het derde en laatste domein omvat opsporing naar aanleiding van aanwijzingen van een terroristisch misdrijf. Het derde domein wordt niet behandeld omdat er nooit sprake is van een terroristisch misdrijf bij online grooming.

Op 1 februari 2000 is de Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden in werking getreden. Met deze wet werd in boek 1 van het WvSv een regeling voor nieuwe opsporingsbevoegdheden en daarmee samenhangende procedures geïntroduceerd.⁸⁸

⁸² Mevis 2009, p. 232

⁸³ Nieuwenhuis 2007, p. 6

⁸⁴ Mevis 2009, p. 231

⁸⁵ Mevis 2009, p. 274; Corstens 2011, p. 13, 14.

⁸⁶ Mevis 2009, p. 242, 243; Corstens 2011, p. 175, 176.

⁸⁷ Van der Hulst en Neve 2008, p. 24

⁸⁸ Stb. 2011, 3240 p. 1

De grondslag voor de toepassing van bijzondere opsporingsbevoegdheden bij het redelijk vermoeden dat een strafbaar feit is begaan (domein 1) is titel IVa van boek 1 van het WvSv. Enkele voorbeelden van deze bijzondere opsporingsbevoegdheden zijn: stelselmatige observatie⁸⁹, infiltratie⁹⁰ en het opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel⁹¹. Deze bevoegdheden zullen in paragraaf 4.2 kort behandeld worden.

Kenmerkend voor de bijzondere opsporingsbevoegdheden is dat deze een ernstige inbreuk kunnen maken op de persoonlijke levenssfeer van personen.⁹² De bescherming van de persoonlijke levenssfeer is neergelegd in artikel 10 van de Grondwet, maar ook in Europese en internationale verdragen. Zo komt de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens in artikel 8 en in het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten in artikel 17 aan bod. Inbreuk op de grondrechten en mensenrechten is juridisch geoorloofd, maar niet zonder meer. Inbreuk op grondrechten is mogelijk onder bepaalde voorwaarden. De kern van dergelijke artikelen is meer gelegen in het feit dat de voorwaarden worden aangegeven waaronder op die rechten een inbreuk kan worden gemaakt, dit is ook te zien in artikel 8 lid 2 EVRM. Grondrechten worden dus beschermd door het stellen van voorwaarden aan die inbreuken, zodat er geen inbreuk wordt gemaakt op die rechten als dit niet strikt noodzakelijk is.⁹³ Uitgangspunt bij de toepassing van de bijzondere opsporingsbevoegdheden is dat naarmate de toe te passen bevoegdheid een grotere inbreuk maakt op de persoonlijke levenssfeer van een persoon, zwaardere voorschriften worden gesteld aan de inzet van de bevoegdheid. De bijzondere opsporingsbevoegden dienen uitgevoerd te worden in het belang van het onderzoek. In de betreffende artikelen omtrent de bijzondere opsporingsbevoegdheden wordt ook aangegeven dat de bevoegdheid alleen uitgevoerd kan worden in het belang van het onderzoek.⁹⁴

De Hoge Raad heeft een onderscheid gemaakt tussen ernstige inbreuken en minder ernstige, ofwel beperkte inbreuken. Voor de ernstige inbreuken wordt een concrete wettelijke voorziening geëist. Ook voor beperkte inbreuken moet een wettelijke basis worden aangewezen.⁹⁵ Voor onderzoekshandelingen die een beperkte inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer zijn artikel 2 Politiewet en artikel 141 WvSv de wettelijke aangewezen basis. Voorbeelden van onderzoekshandelingen die onder artikel 2 Politiewet jo. 141 WvSv kunnen vallen zijn niet-stelselmatige observatie en het surfen op openbare internetsites.⁹⁶

Tenslotte dient er bij de inzet van bijzondere opsporingsbevoegdheden rekening te worden gehouden met de twee ongeschreven rechtsbeginselen: proportionaliteit en subsidiariteit.⁹⁷ Deze twee beginselen vallen onder het beginsel van redelijke en billijke belangenafweging. Het proportionaliteitsbeginsel houdt in dat er een redelijke verhouding moet zijn tussen de manier van optreden en het doel dat wordt nagestreefd. Het subsidiariteitsbeginsel wil zeggen dat indien er besloten is om de opsporingsbevoegdheid toe te passen, dit niet met meer geweld en machtsvertoon mag worden gedaan dan strikt noodzakelijk is. Het gaat erom dat er op een voor de verdachte minst bezwarende wijze moet worden opgetreden. Als het doel ook kan worden bereikt op een manier waardoor de verdachte minder wordt getroffen, dan dient daarvoor te worden gekozen. Een voorbeeld van de schending van het subsidiariteitsbeginsel: een leraar die wordt verdacht van ontucht wordt aangehouden ten

⁸⁹ Art. 126g WvSv

⁹⁰ Art. 126h WvSv

⁹¹ Art. 126l WvSv

⁹² Nieuwenhuis, 2007, p. 17

⁹³ Mevis 2009, p. 275

⁹⁴ Nieuwenhuis 2007, p. 17

⁹⁵ Mevis 2009, p. 278

⁹⁶ Nieuwenhuis 2007, p. 18

⁹⁷ Nieuwenhuis 2007, p. 17

overstaan van zijn leerlingen, terwijl die leraar met evenveel kans op succes buiten de school aangehouden had kunnen worden.⁹⁸

4.2 Het zedenonderzoek

Online grooming valt onder de zedelijkheidswetgeving, geregeld in boek 2 titel XIV van het Wetboek van Strafrecht. Bij de opsporing en vervolging van online grooming is men gehouden aan de richtlijnen van de zedelijkheidswetgeving. Het opsporingsonderzoek van zedendelicten wijkt in sommige punten af van het reguliere opsporingsonderzoek.

Voor de opsporing en vervolging van seksueel misbruik is een aanwijzing van kracht: "Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik". Hierin worden regels gegeven die betrekking hebben op de opsporing en vervolging van seksueel misbruik in het algemeen en in afhankelijkheidsrelaties. Ook worden er regels gegeven hoe er dient te worden omgegaan met aangevers van zedenzaken. De aanwijzing legt de nadruk op waarheidsvinding.⁹⁹

4.2.1 Kwaliteitseisen opsporingsambtenaren

Allereerst zijn er een aantal voorwaarden opgenomen in de aanwijzing. Zo dient een zedenonderzoek altijd uitgevoerd te worden door een bevoegd zedenrechercheur. Een bevoegd zedenrechercheur dient aan twee normen te voldoen, namelijk: de kwaliteitsnorm en de uitvoeringsnorm. De kwaliteitsnorm houdt in dat er voldaan moet zijn aan de proeve van bekwaamheid, behorende bij het competentieprofiel van "*recherchemedewerker, die overwegend belast wordt met het onderzoek in zedenzaken in zowel afhankelijkheids- als niet-afhankelijkheidsrelaties*" dat is vastgesteld door de Minister van Veiligheid en Justitie. De uitvoeringsnorm houdt in dat de zedenrechercheur voor ten minste 24 uur per week is belast met de opsporing van zedenmisdrijven. Wanneer aan beide normen wordt voldaan, is er sprake van een bevoegd zedenrechercheur. Ook dient elke politieregio binnen het korps voldoende zedenrechercheurs in dienst te hebben voor de opsporing van zedenmisdrijven. Omdat sommige aangevers een voorkeur hebben om te worden gehoord door een man of een vrouw dient de politieregio daar rekening mee te houden. De politieregio dient over zowel voldoende mannelijke als vrouwelijke zedenrechercheurs te beschikken.

Ook dient elk regioparket en de Landelijke Ressortelijke Organisatie¹⁰⁰ (verder LRO) te beschikken over een zedenaanspreek officier, ook wel de zedenofficier genoemd, of over een zedenaanspreek advocaat-generaal.¹⁰¹ De politie heeft elke twee weken overleg met de zedenofficier. Tijdens dit overleg worden dossiers besproken met de officier, de gang van zaken en eventuele knelpunten.¹⁰² In het regioparket Limburg is mw. mr. Sylvia Kuipers zedenofficier. Zij werkt nauw samen met de zedenrechercheurs in Politieregio Limburg-Noord.

4.2.2 Opsporing van seksueel misbruik

De opsporing van seksueel misbruik verloopt anders dan die van een regulier onderzoek. Een regulier onderzoek is, in tegenstelling tot het zedenonderzoek, niet gebonden aan de strakke richtlijnen zoals het geval is bij het zedenonderzoek. Een zedenonderzoek moet worden opgepakt met uiterste zorgvuldigheid. Bij het zedenonderzoek moeten, zoals eerder

⁹⁸ Mevis 2009, p. 331, 332; Corstens 2011, p. 50.

⁹⁹ *Stcr.* 2010, 19123 p. 1

¹⁰⁰ Verschillende arrondissementen vormen samen een ressort. In totaal zijn er 5 ressorten en deze maken deel uit van het LRO.

¹⁰¹ *Stcr.* 2010, 19123 p. 2, 3

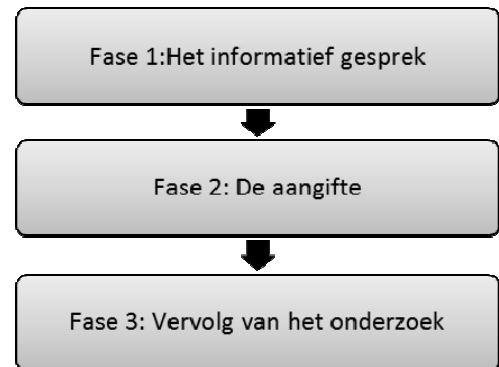
¹⁰² Bijlage A

genoemd, de richtlijnen van de aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik worden gehanteerd. Waar bij het regulier onderzoek meestal meteen sprake is van het opnemen van de aangifte en het horen van getuigen en verdachte is dit niet zo bij het zedenonderzoek. Bij het zedenonderzoek wordt eerst veel uitleg gegeven over hoe de opsporing in zijn werk gaat en wordt geprobeerd een vertrouwensrelatie op te bouwen met de betrokkenen, zoals het slachtoffer en de ouders van het slachtoffer. Bij een zedenonderzoek zijn de emoties van de betrokkenen meestal nog heftiger en hier dient dus ook met uiterste zorgvuldigheid mee te worden omgegaan. Verder worden bij het zedenonderzoek de betrokkene en/of de ouders van het minderjarige kind stap voor stap op de hoogte gehouden, wat bij een regulier onderzoek veel minder het geval is.¹⁰³

De opsporing van seksueel misbruik wordt in drie fases onderverdeeld (zie figuur 3). Per fase dient met een aantal zaken rekening te worden gehouden. Deze fases worden besproken in de subparagrafen 4.2.2.1 tot en met 4.2.2.3. De opsporing van seksueel misbruik wordt onderscheiden in:

1. Seksueel misbruik waarbij de aangever en verdachte elkaar kennen, ook wel seksueel misbruik in de relationele sfeer genoemd. Hiermee worden die vormen van seksueel misbruik bedoeld, waarbij seksuele handelingen plaatsvinden en waarbij de aangever in een relatie staat of stond tot de verdachte;
2. Seksueel misbruik waarbij de aangever en de verdachte elkaar niet kennen. Hier is sprake van een onbekende verdachte.

Bij dat laatste is ook de opsporing van de identiteit van de verdachte van groot belang.¹⁰⁴ Bij de meerderheid van zaken betreffende online grooming is er sprake van dat de verdachte en het slachtoffer elkaar niet kennen uit het dagelijkse leven. De verdachte en het slachtoffer leren elkaar meestal kennen via het internet.¹⁰⁵ Het zou voor kunnen komen dat de verdachte en het slachtoffer elkaar wel kennen. Te denken valt aan een leerkracht die zijn leerling online benadert, verleidt en manipuleert, of aan een werkgever die zijn stagiaire online benadert.¹⁰⁶ Uit dossier- en jurisprudentiestudie is gebleken dat verdachten en slachtoffers van online grooming elkaar bijna nooit kennen uit het dagelijkse leven en dat er meestal sprake is van een 'onbekende verdachte'.

Figuur 3: De fases van het zedenonderzoek

4.2.2.1 Het informatieve gesprek

Het eerste waarmee gestart wordt bij de opsporing van seksueel misbruik is een informatief gesprek (fase 1). Dit gesprek is niet altijd een slachtoffergesprek, maar kan ook worden gevoerd met bijvoorbeeld de vader of de moeder van het slachtoffer die van plan is om aangifte te doen voor het kind. Dit gesprek wordt noodzakelijk geacht vanwege de complexiteit van zedenzaken. Alleen in het geval van een acute situatie, gedacht kan worden aan acuut misbruik of heterdaadsituaties, zal hiervan worden afgeweken. Het informatieve gesprek wordt gehouden door opsporingsambtenaren, van wie minimaal één bevoegd zedenrechercheur. Neutraliteit, controleerbaarheid en zorgvuldigheid zijn erg belangrijk, daarom dient het gesprek tenminste auditief te worden geregistreerd.

¹⁰³ Bijlage A; bijlage B

¹⁰⁴ *Stcr.* 2010, 19123 p. 1, p. 3

¹⁰⁵ Bijlage B; bijlage D

¹⁰⁶ Bijlage A

Het informatieve gesprek kan het startsein zijn voor de opsporing en vervolging van een verdachte. Voordat er met de opsporing wordt gestart dient er voldoende zicht te zijn op de eventuele strafbaarheid en vervolgbaarheid van verdachte en de hulpbehoefte van het slachtoffer. In het informatieve gesprek dient de aangever ook op de hoogte te worden gesteld van maatschappelijke hulpverleningsaspecten. Een verwijzing naar deskundige instanties, zoals Bureau Slachtofferhulp, maakt daar deel van uit.

De betrokkene mag bij het algemene deel van het informatieve gesprek vergezeld worden door een vertrouwenspersoon. Wel dient onderzocht te worden welke rol deze vertrouwenspersoon heeft gespeeld bij de zaak. Bij het inhoudelijke deel van het gesprek mag de vertrouwenspersoon niet aanwezig zijn. De reden hiervoor is dat de neutraliteit en objectiviteit van het gesprek gewaarborgd moeten blijven. Indien het informatief gesprek plaatsvindt met de ouder van het minderjarige kind, dan wordt het kind later gehoord als benadeelde of getuige. Er bestaan uitzonderingen waarbij de vertrouwenspersoon aanwezig mag zijn bij het inhoudelijke deel. Hiervoor dient de officier van justitie toestemming te geven.

Nadat het informatieve gesprek heeft plaatsgevonden, zal de betrokkene een afgesproken bedenktijd krijgen over het wel of niet doen van een aangifte. Zoals eerder gezegd kan een aangifte in acute situaties direct plaatsvinden.

Wanneer de betrokkene afziet van aangifte is er nog contact tussen de aangever en de politie omtrent de reden hiervan. De reden wordt dan vastgelegd. Indien de betrokkene afziet van de aangifte en er is sprake van een ernstige bedreiging van de geestelijke en/of lichamelijke integriteit of de betrokkene bevindt zich in een afhankelijkheidsrelatie, dan wordt toch zoveel mogelijk bewijs verzameld, zodat ambtshalve vervolging kan plaatsvinden. Dit wil zeggen het vervolgen van een verdachte zonder dat er aangifte is gedaan. In het geval van het maatschappelijk belang zal ook ambtshalve vervolging plaatsvinden. Er dient aan de betrokkene te worden verteld dat de mogelijkheid bestaat dat er tot ambtshalve vervolging wordt overgegaan door de officier van justitie.¹⁰⁷ Volgens de zedenofficier, mw. mr. Kuipers, geeft ongeveer 50 procent van de slachtoffers aan dat zij niet willen dat verdachte vervolgd wordt en 50 procent van de slachtoffers wil wel dat de verdachte vervolgd wordt. Dit kan bijvoorbeeld zijn uit angst voor de verdachte maar ook als het slachtoffer zelf het misbruik door de verdachte als gewenst ervaart, terwijl het naar de opvattingen van de ouders en de samenleving ongewenst gedrag van de verdachte is. Zoals Boudewijn Mayeur aangeeft in het interview blijven veel slachtoffers hun “groomer” beschermen omdat zij zo ernstig gemanipuleerd zijn dat zij het als prettig ervaren. Dit gegeven bleek ook uit dossierstudie. Een slachtoffer gaf aan dat zij dacht dat de verdachte van haar hield en dat zij ook van de verdachte hield. Een ander slachtoffer gaf juist aan dat zij niet wilde dat de verdachte in de problemen kwam, dat ze dan nog liever zelf problemen had. Weer een ander slachtoffer gaf aan dat de verdachte haar juist hielp, naar haar luisterde en haar advies gaf.

Verder dient er aan betrokkenen uitleg te worden gegeven over bepaalde zaken, zoals het verhoor door de rechter-commissaris, openbaarheid van de zitting, consequenties van een valse aangifte et cetera.

4.2.2.2 De aangifte

Nadat het informatieve gesprek heeft plaatsgevonden en de bedenktijd is verstreken kan de betrokkene besluiten om aangifte te doen (fase 2). Een aangifte is geen vrijblijvende zaak en kan later ook niet worden ingetrokken. De aangifte kan de start zijn van het strafrechtelijk onderzoek. Het is zeer belangrijk dat een aangifte professioneel, adequaat en zorgvuldig wordt opgenomen. De aangifte wordt altijd door twee zedenrechercheurs opgenomen, waarvan minimaal één bevoegd zedenrechercheur. De andere rechercheur is bijvoorbeeld

¹⁰⁷ *Stcrt.* 2010, 19123 p. 3, p. 4

een zedenrechercheur in opleiding, deze is immers nog geen bevoegd zedenrechercheur. Het inzetten van twee zedenrechercheurs bij de aangifte draagt bij aan een kritische beoordeling. Hierdoor kunnen zij elkaar aanvullen, is er meer gelegenheid om de aangever te observeren en is de kans kleiner dat de aangever wordt beïnvloed door een verhoorder. Bij de aangifte dient voldoende aandacht te worden besteed aan de motieven van het doen van aangifte door de aangever.

Net zoals bij het informatieve gesprek is er geen vertrouwenspersoon aanwezig bij het inhoudelijke deel van de aangifte. Ook in dit geval kan in uitzonderlijke gevallen toestemming aan de officier van justitie worden gevraagd, zodat de vertrouwenspersoon toch aanwezig kan zijn bij inhoudelijke deel.¹⁰⁸ Indien aangifte wordt gedaan door een ouder van het minderjarige kind, dan wordt het kind later gehoord als benadeelde of getuige.

Bij online grooming vinden het informatie gesprek en de aangifte meestal plaats met de ouder(s) van het minderjarige slachtoffer. Het minderjarige kind wordt dan meestal gehoord als benadeelde of getuige.¹⁰⁹ In sommige gevallen, bijvoorbeeld bij personen met een verstandelijke beperking of een cognitieve functiestoornis, wordt het gesprek in ieder geval audiovisueel opgenomen. Dit is zowel het opnemen van geluidmateriaal als beeldmateriaal. Kinderen onder de 12 jaar worden altijd gehoord middels het studioverhoor, dit is een verhoor in een kindvriendelijke ruimte.

Er wordt door de zedenrechercheurs een tijdslijn van de gebeurtenissen gemaakt, zoals het geval is bij alle zedenmisdrijven. Wanneer een zaak dusdanig eenvoudig van aard is, kan hiervan worden afgeweken. De tijdslijn is bedoeld om een beter inzicht te krijgen in de gebeurtenissen die tot de zaak hebben geleid en zo kan er worden gezien welke informatie nog ontbreekt. In de tijdslijn wordt onder andere opgenomen wie er met wie spreekt en waarover, welke handelingen verricht zijn en op welk tijdstip informatie naar buiten wordt gebracht via bijvoorbeeld het internet of de pers. Gedurende het onderzoek tot en met de terechtzitting worden er geen afschriften van de aangifte en/of de getuigenverklaring verstrekt in het belang van het onderzoek.¹¹⁰

Het kan voorkomen dat er een valse aangifte wordt gedaan. De zedenofficier, mw. mr. Kuipers heeft tot op heden nog geen valse aangifte van online grooming meegemaakt. Bij andere zedenzaken worden juist massa's valse aangifte gedaan, aldus mw. mr. Kuipers. Een valse aangifte kan op emotioneel, relationeel, maatschappelijk en economisch gebied zeer grote gevolgen hebben voor degene die onterecht beschuldigd wordt. Daarnaast kan het ook voor veel onrustig zorgen in de maatschappij, als een valse aangifte in de publiciteit komt. Indien een valse aangifte in de publiciteit is gekomen, zal er meestal een perspublicatie volgen over het feit dat er sprake was van een valse aangifte. Dit om een bijdrage te leveren aan het eerherstel van degene die onterecht beschuldigd is en om een bijdrage te leveren aan het veiligheidsgevoel van de burgers.¹¹¹

In het geval dat er via internet een zedendelict wordt gepleegd waarbij geen daadwerkelijk contact heeft plaatsgevonden, wordt de zaak opgepakt in de regio waar de verdachte woont. Het informatieve gesprek en de aangifte worden in de regio waar de benadeelde woont opgenomen.¹¹² Dit is dus het geval bij online grooming waarbij nog geen daadwerkelijk contact is geweest, maar ook wanneer er ontuchtige handelingen hebben plaatsgevonden via de webcam.

¹⁰⁸ *Stcrt.* 2010, 19123 p. 4

¹⁰⁹ Bijlage B

¹¹⁰ *Stcrt.* 2010, 19123 p. 4

¹¹¹ *Stcrt.* 2010, 19123 p. 4

¹¹² *Stcrt.* 2010, 19123 p. 5

4.2.2.3 Vervolg van het onderzoek

Tijdens het vervolg van het onderzoek, de laatste fase, vindt er iedere twee weken overleg plaats tussen de zedenrechercheurs en de zedenofficier over het verloop van het onderzoek en de in te zetten bijzondere opsporingsbevoegdheden.¹¹³

Als de politie een verdachte buiten heterdaad wil aanhouden dient daarvoor toestemming te worden gevraagd aan de officier van justitie. Deze toestemming kan alleen verleend worden indien de officier van justitie kennis heeft genomen van de inhoud van de aangifte. Wanneer er een aanhouding buiten heterdaad plaatsvindt, dient de zedenofficier steeds af te wegen waar en wanneer de aanhouding plaats vindt, met welke middelen dit gebeurt en op welke wijze. Het verhoor van de verdachte wordt net zoals bij de aangifte gedaan door twee zedenrechercheurs, van wie minimaal één bevoegd zedenrechercheur.¹¹⁴ Uit het interview met de zedenofficier blijkt dat het moment van de aanhouding van de verdachte afhangt van een aantal factoren namelijk: de capaciteit van de zedenrechercheurs, of de verdachte nog contact heeft met het minderjarige slachtoffer, of het slachtoffer nog direct gevaar loopt en het recidivegevaar van verdachte.¹¹⁵

Zoals eerder geschreven in hoofdstuk 4 paragraaf 4.1.2 zijn de bijzondere opsporingsbevoegdheden die gebruikt kunnen worden, indien er sprake is van een redelijk vermoeden dat een strafbaar feit is begaan, opgesomd in titel IVa van boek 1 van het WvSv. Een voorwaarde die telkens terugkomt bij de bijzondere opsporingsbevoegdheden in het wetboek van strafvordering is dat er sprake moet zijn van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 van het WvSv. Dit artikel geeft een opsomming weer in welke gevallen een bevel tot voorlopige hechtenis kan worden gegeven. Artikel 248e WvSr, de strafbaarstelling grooming, is ook opgenomen in artikel 67 lid 1 WvSv. De bijzondere opsporingsbevoegdheden kunnen bij grooming dus worden ingezet. Uit de inhoud van het informatief gesprek en/of de aangifte moet blijken of er voldoende aanwijzingen zijn die een redelijk vermoeden dat een strafbaar is begaan rechtvaardigen. De volgende bijzondere opsporingsbevoegdheden kunnen ingezet worden wanneer er een redelijk vermoeden is dat er een strafbaar feit is begaan:

- Stelselmatige observatie: het systematisch en gericht waarnemen en of volgen van een bepaald persoon waardoor min of meer een volledig beeld kan worden verkregen van bepaalde aspecten van zijn leven;¹¹⁶
- Infiltratie: het deelnemen of verlenen van medewerking aan een groep personen waarbinnen naar redelijkerwijs vermoed kan worden dat er misdrijven worden beraamd of gepleegd;¹¹⁷
- Pseudokoop of dienstverlening: het afnemen van goederen of gegevens van een verdachte of het verlenen van diensten aan een verdachte;¹¹⁸
- Stelselmatig inwinnen van informatie: het systematisch en gericht inwinnen van informatie over een verdachte;¹¹⁹
- Betreden/opnemen besloten plaats: het al dan niet heimelijk betreden van een besloten plaats of het aanbrengen van een technisch hulpmiddel om daar opsporingsactiviteiten te verrichten, bijvoorbeeld het veiligstellen van sporen of het plaatsen van een camera met het doel het vaststellen van de aanwezigheid of verplaatsing van een bepaald goed;¹²⁰

¹¹³ Bijlage A

¹¹⁴ *Stcrt.* 2010, 19123, p. 5

¹¹⁵ Bijlage D

¹¹⁶ Nieuwenhuis 2007, p. 179

¹¹⁷ Nieuwenhuis 2007, p. 344

¹¹⁸ Nieuwenhuis 2007, p. 308

¹¹⁹ Nieuwenhuis 2007, p. 278

¹²⁰ Nieuwenhuis 2007, p. 170

- Opnemen van vertrouwelijke communicatie met een technisch hulpmiddel: onder vertrouwelijke communicatie wordt verstaan de uitwisseling van berichten of gegevens tussen twee personen die plaatsvindt in beslotenheid. De vertrouwelijke communicatie dient geregistreerd te worden door middel van een technisch hulpmiddel, bijvoorbeeld een klein microfoonje;¹²¹
- Onderzoek van communicatie via een aanbieder van een communicatiedienst: ook wel aangeduid als de telefoontap of internettap;¹²²
- Vorderen gegevens omtrent telecommunicatie;
- Vorderen van overige gegevens.

Niet al deze bijzondere opsporingsbevoegdheden worden ingezet bij de opsporing van grooming, kortgezegd vanwege het feit dat ze niet allemaal geschikt zijn voor de opsporing van online grooming. Uit interviews met de correspondenten en dossierstudie blijkt dat het vorderen van gegevens en het vorderen van gegevens omtrent telecommunicatie regelmatig worden ingezet bij de opsporing naar online grooming. Dit is van belang voor het identificeren van de verdachte en dit kan 1 tot 2 weken duren.

Er wordt dus voornamelijk gebruik gemaakt van het vorderen van gegevens als bijzondere opsporingsbevoegdheid.¹²³ Door opsporingsambtenaren kan een verzoek worden gedaan aan bedrijven en burgers om gegevens te verstrekken die van belang kunnen zijn voor het opsporingsonderzoek. Voor de implementatie van de Wet bevoegdheden vorderen gegevens hadden de verstrekkers de mogelijkheid om zelf een afweging te maken of ze de gegevens wel of niet gingen verstrekken. Na de implementatie van de wet kan een vordering niet meer worden geweigerd en zijn ze verplicht om aan die vordering te voldoen. Aan de verdachte kunnen geen vorderingen van gegevens worden gericht, vanwege het nemo-teneturbeginsel. Dit beginsel houdt in dat niemand verplicht is aan zijn of haar eigen veroordeling mee te werken. Indien een vordering betrekking heeft op een buitenlandse instelling dient het verzoek gepaard te gaan met een rechtshulpverzoek¹²⁴. De vordering wordt dan getoetst aan de nationale wetgeving van dat land, dit kan tot gevolg hebben dat het niet altijd mogelijk is de gewenste gegevens te verkrijgen.¹²⁵

De volgende vorderingen zijn relevant bij grooming:

- Het vorderen van verkeersgegevens omtrent telecommunicatie: op grond van artikel 126n WvSv kan een officier van justitie vorderen gegevens te verstrekken over een gebruiker van een communicatiedienst en het communicatieverkeer met betrekking tot die gebruiker. Zowel historische gegevens als toekomstige gegevens kunnen worden gevorderd.¹²⁶ Het gaat bij verkeersgegevens om de uiterlijke kenmerken van de communicatie. Bij het internet kunnen dat IP-adressen zijn die vastgelegd over internetverkeer van de gebruiker of soorten diensten waarvan de gebruiker gebruikt heeft gemaakt.¹²⁷ Bij verkeersgegevens van de mobiele telefoon kan er worden gezien met wie wanneer contact is geweest;
- Het vorderen van gebruikersgegevens omtrent telecommunicatie: op grond van artikel 126na WvSv kan een opsporingsambtenaar naam, adres, postcode, woonplaats, nummer en soort dienst van een gebruiker van een communicatiedienst vorderen. Ook wordt onder nummer verstaan: e-mail adres, accountnaam en IP-adres;¹²⁸

¹²¹ Nieuwenhuis 2011, p. 179

¹²² Corstens 2011, p. 436, 437

¹²³ Bijlage A t/m H

¹²⁴ Een door een autoriteit, bijvoorbeeld de officier van justitie, van de verzoekende staat tot een andere staat gericht verzoek om ten behoeve van een strafrechtelijk onderzoek in de verzoekende staat onderzoekshandelingen te verrichten.

¹²⁵ Oerlemans 2010, p. 81, 82

¹²⁶ Politieacademie 2012, p. 179

¹²⁷ Oerlemans 2010, p. 81

¹²⁸ Oerlemans 2010, p. 82

- Het vorderen van identificerende gegevens: op grond van artikel 126nc WvSv kan een opsporingsambtenaar identificerende gegevens opvragen. De vordering kan aan een ieder gericht worden die daarvoor in aanmerking komt. Identificerende gegevens zijn: naam, adres, woonplaats, geboortedatum, geslacht. Ook administratieve gegevens, zoals bankrekeningnummer of klantnummer vallen onder identificerende gegevens;¹²⁹
- Het vorderen van overige gegevens: op grond van artikel 126nd WvSv kan de officier van justitie bij een ieder overige gegevens vorderen. Gegevens die pas na deze vordering worden verwerkt kunnen op grond van artikel 126ne WvSv worden opgevraagd, dit betreft het vorderen toekomstige gegevens;¹³⁰
- Het vorderen van opgeslagen gegevens: op grond van artikel 126ng lid 2 WvSv kunnen op bevel van de officier van justitie opgeslagen gegevens gevorderd worden. Dit kan pas nadat er een machtiging van de rechter-commissaris is. Een voorbeeld hiervan is het vorderen van de inhoud van e-mail berichten of voicemail berichten.¹³¹

Het zou ook mogelijk zijn om een internettap of een telefoontap in te zetten. Dit gebeurt zelden bij online grooming. Het inzetten van een dergelijke bevoegdheid is niet eenvoudig en zeer arbeidsintensief, omdat er vele gegevens moeten worden verwerkt en geïnterpreteerd moeten worden. Het zou bijvoorbeeld ingezet kunnen worden indien er geen chatgeschiedenis terug is te vinden op de computer, maar wanneer men daarachter komt zit de verdachte vaak al vast of de verdachte weet dan al waarvan hij wordt verdacht. De verdachte zal dan niet naderhand nog gaan sms'en dat hij met een minderjarige wilde afspreken om daar ontuchtige handelingen mee te plegen. Uit een dergelijke tap zal dus bijna nooit informatie komen die van belang kan zijn voor het onderzoek. Het inzetten van een dergelijke tap, wanneer het proces van online grooming nog bezig is, heeft ook weinig nut. De moeder zal het contact met de groomer in de meeste gevallen verbieden. Door de politie zal het kind niet gestimuleerd worden op het contact met de groomer te behouden.¹³²

Naast de bijzondere opsporingsbevoegdheden worden er ook algemene opsporingsbevoegdheden ingezet. Dit betreffen de bevoegdheden, zoals het aanhouden van verdachte, de in verzekeringstelling, betreden en doorzoeken van de woning en het in beslag nemen van voorwerpen of goederen. Op grond van artikel 96 WvSv is een opsporingsambtenaar -in geval van ontdekking op heterdaad of in geval van een verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67 lid 1 WvSv- bevoegd de daarvoor vatbare voorwerpen in beslag te nemen en daartoe elke plaats te betreden. Alle voorwerpen die kunnen dienen om de waarheid aan de dag te brengen zijn vatbaar voor inbeslagname.¹³³

Wanneer de laatste onderzoekshandelingen zijn verricht in het onderzoek dient het proces-verbaal binnen 30 dagen aan het O.M. te worden gestuurd.¹³⁴

4.2.3. Vervolg van verdachte

De officier van justitie neemt een beslissing omtrent de vervolging van de verdachte. In een zedenzaak wordt het proces-verbaal dus nooit geseponeerd door de politie.¹³⁵ Op basis van het opportuniteitsbeginsel heeft het O.M. de vrijheid om een selectie te maken van zaken die zich lenen voor vervolging. Het O.M. is niet verplicht om te vervolgen en kan dan ook kiezen om de zaak (voorwaardelijk) te seponeren.¹³⁶ Er zijn twee verschillende sepot te

¹²⁹ Oerlemans 2010, p. 82; Politieacademie 2012, p. 185

¹³⁰ Oerlemans 2010, p. 82, p.83

¹³¹ Oerlemans 2010, p. 83; Politieacademie 2012, p. 182

¹³² Bijlage A; Bijlage D

¹³³ Art 94 WvSv

¹³⁴ *Stcrt.* 2010, 19123 p. 5

¹³⁵ *Stcrt.* 2010, 19123 p. 6

¹³⁶ Corstens 2011, p. 35; art. 167 WvSv

onderscheiden, namelijk: het technisch sepot en het beleidssepot. Van een technisch sepot is sprake indien de officier van justitie de zaak seponeert als de officier van mening is dat een vervolging niet kan leiden tot een veroordeling, omdat er niet genoeg bewijs is. Van een beleidssepot is sprake indien de officier de vervolging wel haalbaar acht maar om andere redenen, zoals beleidskeuzes binnen het O.M. en prioriteitskeuzes, afziet van de vervolging. Het beleidssepot is op te splitsen in een onvoorwaardelijk sepot en een voorwaardelijk sepot. Bij het voorwaardelijk sepot stelt de officier van justitie de vervolging uit in de hoop dat de verdachte zich aan bepaalde voorwaarden houdt, zodat na enige tijd de zaak definitief geseponeerd kan worden.¹³⁷ Tevens heeft het O.M. de mogelijkheid om te kiezen voor een bepaalde wijze van vervolging, bijvoorbeeld het aanbrengen van de zaak bij de meervoudige strafkamer, een transactieaanbod of door middel van een strafbeschikking.¹³⁸ Bij een transactieaanbod¹³⁹ kunnen er door het O.M. bepaalde voorwaarden worden aangeboden aan een verdachte. Indien de verdachte zich aan de voorwaarden houdt, dan vindt er geen vervolging plaats. Als hij niet reageert op het transactieaanbod of zich niet aan de voorwaarden houdt, dan zal de verdachte alsnog worden gedagvaard. Een transactieaanbod is mogelijk bij overtredingen en bij misdrijven waarop een maximale gevangenisstraf van zes jaar is gesteld. De transactie wordt op afzienbare termijn afgeschaft en de strafbeschikking zal daarvoor in de plaats komen.¹⁴⁰ Een strafbeschikking houdt in dat het O.M. de mogelijkheid heeft om overtredingen en misdrijven waarop een gevangenisstraf staat van maximaal zes jaar, buiten de rechter om af te doen. Indien de verdachte het niet eens is met de strafbeschikking kan degene in verzet gaan bij het O.M., waarna de zaak alsnog voor de rechter zal komen.¹⁴¹ Een verdachte van online grooming zou dus ook middels de strafbeschikking kunnen worden vervolgd, aangezien op online grooming een gevangenisstraf staat van maximaal twee jaar.

Volgens de aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik dient de officier van justitie binnen 60 dagen te beslissen over de verdere vervolging van de zaak.

Indien de officier van justitie de zaak seponeert of de zaak onder voorwaarden seponeert dan dient de aangever hier zo snel mogelijk van op de hoogte te worden gebracht. De aangever wordt dan gewezen op de mogelijkheid van de klachtprocedure. Als de aangever vindt dat de verdachte wel vervolgd dient te worden, dan kan er een bijzondere klachtprocedure worden gestart op grond van artikel 12 WvSv.¹⁴² De klacht wordt ingediend bij de strafsector van het Gerechtshof. Indien de beslissing tot niet-vervolging is genomen door een officier van justitie bij het landelijk- of functioneel parket dient de klacht ingediend te worden bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage.¹⁴³

Bijna in alle gevallen van online grooming geeft zedenofficier mw. mr. Kuipers aan te kiezen voor een verdere vervolging van verdachte en niet voor het seponeren van de zaak. In sommige gevallen zal ze eerder kiezen voor een beleidssepot. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer er sprake is van een gering leeftijdsverschil tussen de verdachte en het slachtoffer. Ook bij bepaalde omstandigheden aan de kant van de verdachte, bijvoorbeeld bij een zeer ernstige verstandelijke beperking, zal de zedenofficier eerder kiezen voor sepot. Daarnaast is een bewijsbare zaak voorwaarde voor de vervolging van de verdachte. Indien er niet voldoende bewijs is, zal er worden gekozen voor een technisch sepot. In de meeste gevallen zal de zedenofficier pas overgaan tot vervolging indien alle bestanddelen te bewijzen zijn of in ieder geval de bewijsbaarheid van de bestanddelen bepleit kan worden. Daarmee bedoelt

¹³⁷ Mevis 2009, p. 407.

¹³⁸ Corstens 2011, p. 35

¹³⁹ Art 74 WvSr

¹⁴⁰ Mevis 2009, p. 602; Corstens 2011, p. 530.

¹⁴¹ <www.om.nl/onderwerpen/strafbeschikking/de_wet_om-afdoening/> geraadpleegd op 26 november 2012

¹⁴² *Stcrt.* 2010, 19123 p. 6

¹⁴³ Art. 12 lid 1 WvSv

de zedenofficier dat er in ieder geval iets over de bestanddelen gezegd kan worden of dat er over gediscussieerd kan worden of het bestanddeel wel of niet is vervuld. Als er simpelweg niets te bepleiten is over bijvoorbeeld het bestanddeel 'oogmerk op het plegen van ontuchtige handelingen', omdat er geen (vastgelegde) chatgesprekken zijn of andere zaken waaruit het oogmerk zal blijken, zal de zedenofficier de zaak niet voor de rechter brengen. In sommige gevallen zal hiervan worden afgeweken omdat dan het creëren van jurisprudentie van belang is, maar ook hierbij moet er wel een reële kans van bewijsbaarheid bestaan.

De zedenofficier geeft in het interview aan dat ze al snel vindt dat het bestanddeel "weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat deze de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt" te bewijzen is, als het slachtoffer ook feitelijk jonger is dan zestien jaar. Wanneer een verdachte nalaat om naar de leeftijd te vragen of de leeftijd te verifiëren, bijvoorbeeld door een foto, dan is er al gauw sprake van een redelijk vermoeden. De leeftijd kan bijvoorbeeld ook al blijken uit de chatgeschiedenis, als het slachtoffer veel over school praat en dat zij vroeg thuis moet zijn. De zedenofficier geeft aan dat mensen die erop uit zijn om jonge kinderen te misbruiken, zoals dat het geval is bij grooming, er zeker van willen zijn dat ze met een jong minderjarig kind afspreken en niet met iemand van 18 of 19 jaar oud. Vaak zullen zij dan ook vragen naar de leeftijd.

Op de vraag wanneer er volgens de zedenofficier voldoende bewijs is voor 'het voorstellen van een ontmoeting' geeft zij aan dat dit volgens haar is als verdachte een ontmoeting voorstelt en dit wordt gekoppeld aan de concrete handelingen, bijvoorbeeld dat er wordt gesproken over wat zij gaan doen of het afspraakje. Als er alleen wordt gezegd "ik wil je een keer ontmoeten" en er verder nergens over gesproken wordt kan dit, na haar mening, onvoldoende zijn, aldus de zedenofficier.

De zedenofficier vindt dat er voldoende bewijs is voor het bestanddeel 'oogmerk ontuchtige handelingen met die persoon te plegen of een afbeelding van een seksuele gedraging waarbij die persoon betrokken is te vervaardigen' wanneer het maken van de afspraak en het benoemen van de seksuele handelingen in tijd dicht bij elkaar zitten, of wanneer er constant wordt gesproken over seksuele handelingen. Indien er bijvoorbeeld één keer gesproken is over seks maar bij het maken van de afspraak juist niet, dan is de officier niet heel zeker over of de vervolging succes zal hebben, maar geeft zij aan het zeker te proberen. Ook indien het maken van de afspraak gericht is op het maken van foto's en afbeeldingen van het slachtoffer is er voldoende bewijs als verdachte bijvoorbeeld telkens vraagt of hij foto's mag maken via de webcam.

Ook werd aan de zedenofficier gevraagd wanneer zij vindt dat er voldoende bewijs is voor het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van die ontmoeting'. Zij geeft aan dat dit het lastigste punt is om te bewijzen, en ook voor haar het minst duidelijke. Als de verdachte al onderweg is naar het slachtoffer is er duidelijk sprake van een uitvoeringshandeling, maar zo zijn de zaken meestal niet. Indien er bijvoorbeeld een plaats en tijd duidelijk is afgesproken en er is een locatie georganiseerd, bijvoorbeeld geregeld dat een huis van een vriend vrij is, dan is dit ook wel een duidelijke uitvoeringshandeling. Alleen de datum, plaats en tijd kan onvoldoende zijn, maar dan zal ze de vervolging van verdachte nog wel proberen.

De zedenofficier geeft aan minder snel een poging grooming ten laste te leggen aan de verdachte. Het hangt er ook vanaf over welk bestanddeel wordt getwijfeld. Als het probleem in de uitvoeringshandeling zit, kan ze zich voorstellen dat collega's dan gaan voor een poging tot grooming. Indien er een probleem is omtrent de leeftijd, bijvoorbeeld slachtoffer is 17 jaar, dan zal ze niet gaan voor een poging grooming. Uit jurisprudentiestudie is gebleken dat er eenmaal subsidiair een poging grooming ten laste is gelegd. Hier is echter geen uitspraak gedaan over het ten laste leggen van de poging grooming gezien het feit dat de verdachte is veroordeeld voor het primair ten laste gelegde feit grooming. Twijfel bij het O.M.

zal in deze zaak hebben gelegen bij de uitvoeringshandeling. De raadsman heeft als verweer aangevoerd dat verdachte geen concrete voorstellen heeft gedaan aan het slachtoffer voor een ontmoeting en er niet is voldaan aan de vereisten van het verrichten van een handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting. De Rechtbank is van mening dat vast is komen te staan dat de verdachte enige handelingen heeft ondernomen die gericht zijn op de ontmoeting, door haar concrete voorstellen, namelijk tijd en plaats, te doen voor ontmoetingen.¹⁴⁴ Door deze uitspraak wordt de grens van de uitvoeringshandeling weer wat opgerekt, wat vervolging weer wat gemakkelijker kan maken.

In alle gevallen, dus zowel in het geval van sepot als van vervolging, biedt de officier van justitie een gesprek aan met de aangever die heeft aangegeven op de hoogte te willen blijven van de zaak.¹⁴⁵

Indien de verdachte wordt vervolgd middels een dagvaarding dient de zaak zo spoedig mogelijk te worden aangebracht bij de Rechtbank. Indien de verdachte in voorlopige hechtenis zit, dan gelden de termijnen gesteld zoals in het Wetboek van Strafvordering. Een zedenzaak, met uitzondering van openbare schennis van de goede zeden, als bedoeld in artikel 239 WvSr, wordt in beginsel nooit aangebracht bij de Politierechter. Aangezien zedenzaken vooral voor wat betreft het bewijs veelal niet eenvoudig van aard zijn, dient een meervoudige kamer zich uit te spreken over de zaak.¹⁴⁶ Personen die worden verdacht van grooming zullen, in geval van een dagvaarding, dus altijd moeten verschijnen bij de meervoudige strafkamer van de Rechtbank.

4.2.4. Slachtofferzorg

Gezien de ernst van de feiten en de vaak zeer jonge leeftijd van slachtoffers in zedenzaken is slachtofferzorg van groot belang. Er dient in zedenzaken met uiterste zorgvuldigheid te worden omgegaan met het slachtoffer.¹⁴⁷ Het slachtoffer heeft de mogelijkheid om op de hoogte te worden gehouden van het verloop van het onderzoek en het verloop van het strafproces tot en met de terugkeer in de samenleving. Daarnaast kan het slachtoffer een beroep doen op Bureau Slachtofferhulp voor praktische, emotionele en juridische ondersteuning. Van die mogelijkheden dient het slachtoffer op de hoogte te worden gebracht. Ook heeft het slachtoffer, zoals geschreven in paragraaf 4.2.3, de mogelijkheid om een gesprek te voeren met de officier van justitie. Tevens kan het slachtoffer zich voegen in de strafzaak en een schadevergoeding vorderen op grond van artikel 51f WvSv.

Indien er wordt voldaan aan de gestelde criteria in artikel 302 WvSv heeft het slachtoffer de mogelijkheid om een slachtofferverklaring af te leggen ter terechtzitting, ook wel het spreekrecht genoemd. Dit is mogelijk indien er op het betreffende misdrijf een gevangenisstraf van acht jaar of meer is gesteld of het misdrijf is genoemd in artikel 302 WvSv. Bij online grooming is het spreekrecht niet van toepassing, omdat op dit misdrijf geen gevangenisstraf van ten minste acht jaren is gesteld en het artikel van online grooming ook niet apart is opgesomd in artikel 302 WvSv.¹⁴⁸ Wanneer aan een verdachte niet alleen online grooming ten laste wordt gelegd maar ook het plegen van ontuchtige handelingen omdat het seksueel misbruik daadwerkelijk heeft plaatsgevonden, zou het slachtoffer wel gebruik kunnen maken van het spreekrecht.

¹⁴⁴ Rb. 's-Hertogenbosch 28 december 2011, *LJN* BU9341.

¹⁴⁵ *Stcr.* 2010, 19123 p. 6; Bijlage D

¹⁴⁶ *Stcr.* 2010, 19123 p. 6

¹⁴⁷ Bijlage A; bijlage B

¹⁴⁸ *Stcr.* 2010, 19123 p. 7

4.3 Digitale opsporing van grooming

Volgens Boudewijn Mayeur is digitale opsporing in twee vormen te verdelen, namelijk:

- Technische digitale opsporing;
- Tactisch online onderzoek.

De technische digitale opsporing omvat de opsporing aan de gegevensdragers zoals computers, laptops, mobiele telefoons en externe harde schijven. Het tactisch online onderzoek, ook wel “internet rechercheren” genoemd, omvat de opsporing op het internet van bijvoorbeeld social media. Met deze laatste vorm is volgens Boudewijn Mayeur nog weinig ervaring en er wordt bij online grooming zelden gebruik van gemaakt.

4.3.1 Technische digitale opsporing

Technische digitale opsporing houdt in dat er digitaal onderzoek wordt verricht aan de in beslag genomen gegevensdragers van de verdachte en het slachtoffer. Het digitaal onderzoek van de betreffende gegevensdragers wordt uitgevoerd door de Digitale Recherche. Zowel de gegevensdragers van de verdachte als het slachtoffer kunnen van belang zijn omdat daar bewijs op kan staan dat kan bijdrage aan de vervolging van de verdachte. Te denken valt aan de chatgeschiedenis van MSN, e-mail verkeer tussen de verdachte en het slachtoffer, sms’jes tussen de verdachte en het slachtoffer. Dit zou ook teruggevonden kunnen worden in de telefoon en computer van het slachtoffer. Deze gegevensdragers dienen zo snel mogelijk in beslag te worden genomen zodat eventueel bewijs veiliggesteld kan worden.¹⁴⁹ Uit de chatgesprekken, sms’jes en dergelijke kan vaak het bewijs worden gehaald dat verdachte een ontmoeting voorstelt aan het slachtoffer en dat hij het oogmerk heeft op het plegen van ontuchtige handelingen.¹⁵⁰

4.3.2 Tactisch online onderzoek

Met de opkomst van internet en het feit dat steeds meer strafbare feiten zich voordoen via het internet is de vraag actueel geworden of de (bijzondere) opsporingsbevoegdheden ook op het internet kunnen worden toegepast. Er dient volgens de memorie van toelichting van de Wet computercriminaliteit II een onderscheid te worden gemaakt tussen ‘rondkijken’ op het internet op voor publiek toegankelijke netwerken en het verrichten van opsporingshandelingen op internet waarbij inbreuk wordt gemaakt op grondrechten van burgers. Wat betreft het rondkijken op voor het publiek toegankelijke netwerken kan de politie zonder meer ‘als ieder ander’ rondkijken in de digitale wereld en kennis nemen van de openbare informatie. Het is dus niet vereist dat er sprake moet zijn van een redelijk vermoeden dat een strafbaar feit is begaan. Ook hoeven opsporingsambtenaren hun identiteit als opsporingsambtenaar niet bekend te maken. Zoals een politieambtenaar, al dan niet in burger, die op straat surveilleert en rondkijkt zijn identiteit niet kenbaar hoeft te maken, geldt dit ook voor de politieambtenaar die rondkijkt op openbare bronnen op het internet. Een uitdrukkelijke wettelijke grondslag is dus niet nodig voor het ‘rondkijken’ op internet, mits het rondkijken tot de uitvoering van de politietaak gerekend kan worden. Het rondkijken op internet valt dus onder artikel 2 van de Politiewet.¹⁵¹

Wanneer het onderzoek een stelselmatig karakter krijgt, geldt dat het een bijzondere juridische legitimatie behoeft. Voor het verrichten van opsporingshandelingen die een inbreuk maken op de grondrechten van burgers is de politie alleen bevoegd indien daarvoor een uitdrukkelijke wettelijke grondslag bestaat. Veel bijzondere opsporingsbevoegdheden die toepasbaar zijn in de fysieke wereld, zijn niet toepasbaar op internet. Voorbeelden hiervan

¹⁴⁹ Bijlage C

¹⁵⁰ Zie paragraaf 2.4.2.6

¹⁵¹ *Kamerstukken II 1998/99*, 26 671, nr. 3, p. 35 (MvT).

zijn het aanhouden van verdachten en de inbeslagneming van goederen. Daarentegen zijn er ook (bijzondere) opsporingsbevoegdheden die wel toepasbaar zijn in de digitale wereld, zoals observatie en infiltratie. Uitgangspunt is volgens de memorie van toelichting Wet computercriminaliteit II dat bijzondere opsporingsbevoegdheden naast de toepassing in de fysieke wereld ook toepasbaar moeten zijn in de digitale wereld. Daarbij dienen dezelfde voorwaarden te worden gehanteerd die ook bij de 'normale' toepassing in de fysieke wereld worden gehanteerd. Echter mogen de politieambtenaren geen opsporingsonderzoek doen wanneer de betreffende computer zich in het buitenland bevindt, omdat zij slechts onderzoek mogen doen op computernetwerken voor zover de Nederlandse rechtsmacht reikt.¹⁵²

Bij online grooming wordt er zelden tactisch online onderzoek uitgevoerd. Als er al gebruik wordt gemaakt van 'internet rechercheren' zal dit vaak zijn na een informatief gesprek of aangifte, om bijvoorbeeld het Hyves profiel of Facebook profiel van de verdachte te bekijken.¹⁵³ Indien er van de verdachte gegevens worden nagekeken op de betreffende social media, volgens Ine Goemans ook wel 'social media onderzoek' genoemd, dan wordt dit uitgezet bij de afdeling Bureau Regionale Informatie van de Politie en zij raadplegen dan de openbare bronnen op het internet. Hiervoor worden geen bijzondere opsporingsbevoegdheden gebruikt, omdat er alleen wordt gekeken naar openbare informatie die te halen is van de openbare bronnen, wat mag op basis van artikel 2 Politiewet.¹⁵⁴

Verder worden er ter opsporing van online grooming geen bijzondere opsporingsbevoegdheden ingezet op het internet zoals stelselmatige observatie of digitale infiltratie.¹⁵⁵

4.3.3 Proactieve opsporing

Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen reactief en proactief opsporing. Reactief opsporen is opsporing nadat er aangifte wordt gedaan bij de politie of nadat er een redelijk vermoeden is dat een strafbaar feit is begaan. Vooral bij delicten waarbij er sprake is van een slachtoffer, dit is ook het geval bij online grooming, is dit de gebruikelijke gang van zaken. Proactieve opsporing houdt in dat de politie er nogal eens zelf op uit trekt om strafbare feiten, zonder slachtoffer, aan het licht te brengen of om informatie te verzamelen over nog te plegen strafbare feiten. Bij proactieve opsporing haalt de politie zelf informatie naar boven.¹⁵⁶

Wat betreft online grooming wordt er nauwelijks aan proactieve opsporing gedaan.¹⁵⁷ Correspondent Boudewijn Mayeur zou graag zien dat er wel aan proactieve opsporing wordt gedaan, dit kan belangrijk zijn in het kader van preventie, om groomingsprocessen die zich voordoen op het internet kapot te maken. Boudewijn Mayeur is 'digitaal wijkagent' bij de politie en onder andere lid van de landelijke expertgroep Digikids¹⁵⁸. Hij is twee keer per maand op donderdagavond actief op Habbo Hotel als digitale politie. Dit is in het bijzonder belangrijk voor preventie, hulpverlening, doorverwijzing en het signaleren van misdrijven. Jongeren kunnen hem op Habbo Hotel een uur lang vragen stellen, of aanspreken over dingen die hen overkomen zijn. Hij kan hen dan advies geven, doorsturen naar de politie of zelfs zaken oppakken. Het is volgens Boudewijn Mayeur erg belangrijk om online surveillance uit te voeren om zo cybercriminaliteit, waaronder ook online grooming valt, te kunnen signaleren.

¹⁵² *Kamerstukken II 1998/99*, 26 671, nr. 3, p. 36 (MvT).

¹⁵³ Bijlage C

¹⁵⁴ Bijlage D

¹⁵⁵ Bijlage C

¹⁵⁶ Corstens 2011, p. 258

¹⁵⁷ Bijlage A

¹⁵⁸ Digikids is een landelijke expertgroep van de politie die zich sinds 2006 bezig houdt met "jeugd en internet".

4.4 Knelpunten in de opsporing en vervolging van online grooming

Volgens Marcel de Vlieger, kinderporno-coördinator, is online grooming in praktijk lastig te bestrijden. Een van de redenen is dat de ouders vaak al ingrijpen op het moment dat ze denken dat hun kind vermoedelijk contact heeft met een groomer. Op dat moment is het strafbare feit nog niet voltooid, omdat er dan nog geen uitvoeringshandeling heeft plaatsgevonden op het realiseren van de ontmoeting, en kan er dus geen veroordeling plaatsvinden. Een tweede reden is dat verdachten van online grooming vaak pas achteraf in beeld komen, als ontucht met een minderjarige al gepleegd is. Bij de vervolging gaat het dan niet meer zozeer om online grooming, maar meer om de gepleegde ontucht. Toch biedt het artikel ook voordelen volgens Marcel de Vlieger. Verdachten worden uit de anonimiteit gehaald en er kan bij ze worden aangebeld met de mededeling dat de politie hen in het vizier heeft.¹⁵⁹

Een knelpunt dat naar voren komt uit interviews met zowel de chef van de zedenafdeling, Lei Seuren, als internetrechercheur, Boudewijn Mayeur, en de zedenofficier, Sylvia Kuipers, is dat het bestanddeel “enige handelingen gericht of het verwezenlijken van die ontmoeting” het lastig maakt om online grooming te bewijzen. Deze uitvoeringshandeling is in veel gevallen lastig te bewijzen, tenzij er bijvoorbeeld sprake is van een heterdaad situatie. Enkel het feit dat er wordt gesproken over seks is niet strafbaar. Er dient door verdachten een uitvoeringshandeling te zijn uitgevoerd op het realiseren van die ontmoeting. Het lastige van het artikel is dat wanneer er vroeg wordt ingegrepen er vaak geen uitvoeringshandeling heeft plaatsgevonden en er dan vaak onvoldoende bewijs is om online grooming te kunnen bewijzen. Echter wanneer er wordt gewacht met ingrijpen loopt het slachtoffer risico op daadwerkelijk seksueel misbruik. Het is lastig om in te schatten, wanneer zij het beste kunnen ingrijpen.

Tevens wordt er door Boudewijn Mayeur nog enkele knelpunten aangegeven, namelijk:

- De herkenning van het fenomeen grooming kan problemen opleveren waardoor groomingszaken niet bij de politie terechtkomen en er zaken niet gemeld worden. Veel ouders hebben geen weet van het fenomeen en lopen qua kennis omtrent het ICT gebeuren behoorlijk achter;
- Het feit dat het slachtoffer zich vaak geen slachtoffer voelt kan voor problemen zorgen. Het opsporingsonderzoek kan daardoor gehinderd worden. Uit een dossier blijkt dat een slachtoffer van online grooming alle sms'jes van de verdachte en de chatgeschiedenis van MSN heeft verwijderd omdat de verdachte zei dat ze dit moest doen.¹⁶⁰ Slachtoffers van online grooming doen vaak wat de groomer hen zegt en in sommige gevallen komt het zelfs voor dat het slachtoffer de groomer beschermt. In een dossier vraagt een moeder haar dochter met wie ze sms't. Het slachtoffer zegt tegen haar moeder dat het een klasgenootje is. Hiermee neemt zij de verdachte in bescherming. In dit geval heeft er zelfs vier keer seksueel misbruik plaatsgevonden;¹⁶¹
- Voor het rond krijgen van het bewijs en het identificeren van de verdachte is het vorderen van gegevens van groot belang. In sommige gevallen worden er gegevens opgevraagd bij bepaalde domeinen, zoals Facebook en Twitter. Met deze social media, en nog vele andere, is sprake van een zeer slechte samenwerking en worden er zelden gegevens verstrekt. Bij Hyves is het overigens makkelijker om gegevens te vorderen. Ook bij servers in het buitenland is het een stuk moeilijker om gegevens te vorderen.

¹⁵⁹ <www.copsincyberspace.wordpress.com/?s=meisje+ontmaskert+kinderporno&searchbutton=go%21> geraadpleegd op 20 november 2012

¹⁶⁰ Bijlage E

¹⁶¹ Bijlage H

Hoofdstuk 5: Wachten of ingrijpen?

Bij zedenrechercheurs bestaat de twijfel over het juiste tijdstip van ingrijpen bij groomingszaken. De vraag die daarbij naar voren is gekomen is op welk moment de zedenrechercheurs dienen in te grijpen. Uiteraard dienen de belangen van het minderjarige kind gewaarborgd te worden, maar op het moment van ingrijpen bij groomingszaken is het wel zaak dat men tot een effectieve vervolging kan komen. Dit hoofdstuk is gericht op een mogelijke oplossing voor dat probleem. Allereerst zal het dilemma rondom online grooming nog eens herhaald worden. In de tweede paragraaf wordt ingegaan op welk moment men dient in te grijpen, gezien vanuit het wettelijk kader, vanuit de jurisprudentie, de dossierstudie en de interviews. Hieruit zal naar voren komen wanneer politie en justitie moet ingrijpen en of daarbij het belang van het slachtoffer dan wel het opsporingsbelang voor gaat. Tenslotte zal, volgens de mening van de onderzoeker, het juiste moment van ingrijpen worden behandeld.

5.1 De dilemma's rondom online grooming

Op 1 januari 2010 is online grooming strafbaar gesteld in artikel 248e WvSr. Dit werd noodzakelijk geacht omdat het fenomeen online grooming zorgwekkende proporties had aangenomen. Dit komt met name door het toegenomen gebruik van internet door zowel ouders als (zeer jonge) kinderen. Het is algemeen bekend dat alle vormen van seksueel misbruik van minderjarigen zeer schadelijke gevolgen kunnen hebben voor de gezondheid en de psychologische ontwikkeling. Het voorkomen en bestrijden van seksueel misbruik is daarom van groot belang.

Artikel 248e WvSr richt zich op het grijze gebied waarbij van fysiek seksueel misbruik nog geen sprake is, maar wel misbruik wordt gemaakt van de open communicatiemiddelen op het internet om minderjarigen te benaderen en te verleiden tot seksueel misbruik. Het artikel is in het leven geroepen om verdachten eerder aan te kunnen pakken, namelijk in de communicatiefase.¹⁶²

Toch ondervinden politie en justitie verschillende dilemma's rondom online grooming.

Online grooming is lastig te bestrijden in de praktijk. Daarvoor zijn twee redenen volgens Marcel de Vlieger, kinderporno-coördinator:

- Ouders grijpen vaak in op het moment dat zij erachter komen dat hun kind contact heeft met een groomer. Op dit moment is het strafbare feit niet voltooid; er heeft nog geen uitvoeringshandeling plaatsgevonden op het verwezenlijken van een ontmoeting, of er is zelfs nog geen ontmoeting voorgesteld door de verdachte. Indien de delictsomschrijving niet voltooid is kan er geen veroordeling plaatsvinden van artikel 248e WvSr. Enkel het chatten over seksuele handelingen met minderjarigen is namelijk niet strafbaar;
- Bovendien komen verdachten van online grooming vaak pas achteraf in beeld, nadat de ontmoeting en het seksueel misbruik al hebben plaatsgevonden.¹⁶³

Daarnaast zorgt het bestanddeel 'enige handelingen gericht op het verwezenlijken van die ontmoeting' voor een dilemma volgens de zedenafdeling van de Politieregio Limburg-Noord. Dit bestanddeel maakt het lastig om grooming te bewijzen, zoals ook al wordt aangegeven door Marcel de Vlieger. Wanneer er sprake is van een heterdaad situatie is het makkelijker te bewijzen, echter komt dit helaas minder vaak voor, aldus Lei Seuren. Het is een dilemma voor de zedenrechercheurs om te bepalen wanneer zij het beste kunnen ingrijpen, zodat de delictsomschrijving bewezen kan worden, zonder dat het slachtoffer wordt geschaad of gevaar loopt. Indien zij vroeg ingrijpen is er vaak onvoldoende bewijs omdat er nog geen

¹⁶² Paragraaf 2.2

¹⁶³ Paragraaf 4.4

handeling is uitgevoerd gericht op het realiseren van de ontmoeting, maar als zij wachten met ingrijpen om er zeker van te zijn dat er een uitvoeringshandeling heeft plaatsgevonden loopt het slachtoffer veel risico en bestaat de kans dat het slachtoffer daadwerkelijk seksueel misbruikt wordt. Hoe zekerder de politie wil zijn dat het bestanddeel in een later stadium door de rechter bewezen kan worden, hoe meer risico en gevaar dit dus oplevert voor het slachtoffer.¹⁶⁴

Het feit dat het slachtoffer zich vaak geen slachtoffer voelt kan negatief uitwerken. Dit geldt voor vele ontuchtzaken waar meisjes zelf denken te weten wat goed voor hen is. Dit is niet in het voordeel van de opsporing omdat het slachtoffer bijvoorbeeld bewijsmateriaal, zoals chatgeschiedenis en sms'jes verwijdert of de verdachte blijft beschermen.¹⁶⁵

5.2 Op welk moment dient men in te grijpen bij groomingszaken

Er is vanuit verschillende invalshoeken gekeken naar het moment waarop men dient in te grijpen bij groomingszaken. Er is gekeken wanneer men kan ingrijpen vanuit het wettelijk kader. Ook is er jurisprudentiestudie gedaan om helder te krijgen wanneer rechters van mening zijn dat iemand kan worden veroordeeld voor online grooming. Dit is gedaan omdat de centrale vraag is gericht op zowel het bereiken van een effectieve veroordeling als de bescherming van de belangen van het slachtoffer. Er zijn vier interviews uitgevoerd, met zedenrechercheurs, een internetrechercheur en de zedenofficier, om hun mening en hun ervaringen omtrent het ingrijpen bij groomingszaken helder te krijgen. Met betrekking tot de dossierstudie is gekeken op welke momenten er in het verleden is ingegrepen bij groomingszaken en of dit goed heeft uitgepakt. In de volgende paragrafen zullen de bevindingen vanuit de verschillende invalshoeken worden verwerkt.

5.2.1 Vanuit het wettelijk kader

Ambtenaren van de politie zijn belast met de opsporing van strafbare feiten.¹⁶⁶ Om die opsporing mogelijk te maken geeft het wetboek van strafvordering een veelheid aan opsporingsbevoegdheden, waaronder ook bijzondere opsporingsbevoegdheden, aan politie en justitie. Opsporing kan slechts geschieden op de wijze bij de wet voorzien, het zogenoemde legaliteitsbeginsel.¹⁶⁷ De opsporing van de strafbare feiten is onder te verdelen in drie domeinen. De ondergrens voor de start van de opsporing is wanneer er een redelijk vermoeden is dat een strafbaar feit is begaan. Dit kan bijvoorbeeld zijn na een aangifte. Dit wordt ook wel klassieke opsporing genoemd. Dit redelijke vermoeden eist een zekere waarschijnlijkheid dat er sprake is van een gepleegd strafbaar feit. Een vermoeden is redelijk indien er ook voor derden sprake is van objectieve waarneembare feiten en omstandigheden. Ook kunnen er bij een redelijk vermoeden dat een strafbaar feit is begaan bijzondere opsporingsbevoegdheden worden ingezet, deze zijn te vinden in Titel IVa van boek 1 van het WvSv.¹⁶⁸

Vanuit het wettelijk kader kan er dus op zijn vroegst worden ingegrepen indien er sprake is van een redelijk vermoeden dat een strafbaar feit is begaan. Bij grooming is er meestal sprake van een redelijk vermoeden dat een strafbaar feit is begaan na een informatief gesprek of een aangifte. Indien het slachtoffer of de ouders van het slachtoffer beslissen om geen aangifte te doen, kan de officier van justitie beslissen om ambtshalve te vervolgen. Hieruit volgt dus dat een informatief gesprek genoeg kan zijn om in te grijpen in een groomingszaak.

¹⁶⁴ Bijlage A; bijlage C; bijlage D.

¹⁶⁵ Bijlage C.

¹⁶⁶ Art. 2 Politiewet jo. art. 141 sub B WvSv.

¹⁶⁷ Art 1 WvSv.

¹⁶⁸ Paragraaf 4.1, 4.1.1 en 4.1.2.

5.2.2 Vanuit jurisprudentiestudie

Er is onderzoek verricht naar vonnissen en jurisprudentie omtrent online grooming die tot nu toe beschikbaar zijn. In de uitspraken en arresten wordt echter niets gezegd over het moment van ingrijpen zelf. Er wordt door de rechter wel beoordeeld of er sprake is van online grooming en of de bestanddelen vervuld zijn. Deze beoordeling en interpretatie van de bestanddelen is ook belangrijk voor de beantwoording van de centrale vraag. De centrale vraag is namelijk gericht op een effectieve vervolging waaronder mede wordt verstaan de waarborging van de belangen van het slachtoffer, maar waaronder ook een effectieve vervolging en mogelijke veroordeling van verdachte valt. De rechter kijkt of er voldoende wettig en overtuigend bewijs is om te komen tot een veroordeling van de verdachte.

Allereerst is het belangrijk om aan te geven dat artikel 248e WvSr een relatief nieuw artikel is. Er is weinig jurisprudentie over online grooming; er zijn maar twee uitspraken van het Gerechtshof. Er zijn wel enkele uitspraken van de Rechtbank.

Allereerst blijkt uit twee uitspraken van de Rechtbank -bij een raadkamerzitting- dat er geen veroordeling kan plaatsvinden indien het kind feitelijk 16 jaar of ouder is. De Rechtbank Amsterdam heeft op 11 april 2011 een vordering gevangenenhouding afgewezen. De verdachte heeft feitelijk niet gecommuniceerd met iemand onder de 16 jaar. De Rechtbank zegt hierover het volgende: "naar de tekst van de wet lijkt verdachte geen strafbaar feit gepleegd te hebben. Het is de vraag of het wel de bedoeling van de wetgever is geweest om gedragingen strafbaar te stellen die de verdachte worden verweten. De wetgever heeft artikel 248e in het leven geroepen om personen onder de 16 jaar te beschermen". De kans dat de rechter gaat beslissen dat er geen sprake is van een strafbaar feit is reëel en daarom is de vordering tot gevangenhouding afgewezen.¹⁶⁹ In een tweede uitspraak van de Rechtbank 's-Gravenhage van 6 september 2012 wordt een bezwaarschrift tegen de dagvaarding gegrond verklaard. De raadsman van verdachte heeft hier aangevoerd dat er niet aan de delictsomschrijving kan worden voldaan nu de verdachte feitelijk niet heeft gecommuniceerd met iemand onder de 16 jaar, ook al is de intentie daar wel op gericht. De verdachte in deze zaak heeft hier feitelijk gecommuniceerd met een politieambtenaar. De Rechtbank geeft het volgende aan: "Uitgangspunt van de wetgever m.b.t. artikel 248e WvSr is dat hierin een geobjectiveerde leeftijd van 16 wordt gehanteerd dit brengt mee dat, indien iemand objectief gezien ouder dan 16 jaar is, maar verdachte subjectief dacht dat het om een minderjarige ging, er van strafbaarheid geen sprake kan zijn". Volgens de Rechtbank kan op voorhand duidelijk worden dat nooit aan de delictsomschrijving kan worden voldaan omdat de verdachte contact heeft gehad met iemand die de leeftijd zestien jaar al had bereikt. Er kan dus niet tot een veroordeling worden gekomen. De intentie van verdachte is volgens de Rechtbank onvoldoende om alsnog te voldoen aan de delictsomschrijving als er geen sprake is van een minderjarige onder de 16 jaar.

Tevens geeft de Rechtbank het volgende aan: "Bij andere zedendelicten is er ook sprake van een geobjectiveerde leeftijd van 16 jaar. Als blijkt dat een volwassene seksueel contact heeft met iemand van wie hij meent dat deze onder de 16 jaar is, maar feitelijk ouder dan 16 jaar is, kan niet tot een overtreding van artikel 245 WvSr worden gekomen. Als bij artikel 248e wel van een subjectieve gedachte van een verdachte wordt uitgegaan zou er een vreemde situatie ontstaan. Dan zou het seksueel contact met iemand van 16 jaar en ouder niet strafbaar zijn, maar het benaderen van die persoon met dezelfde intentie wel strafbaar zijn".¹⁷⁰

¹⁶⁹ Rb. Amsterdam 11 april 2011, *LJN*: BQ0961

¹⁷⁰ Rb. 's-Gravenhage 6 juni 2012, *LJN*: BX8188

In sommige groomingszaken zal het doel van de ontmoeting niet nadrukkelijk zijn afgesproken. Wanneer het oogmerk niet nadrukkelijk is af te leiden dan kan in sommige gevallen ook de voorafgaande communicatie met een seksueel getinte inhoud bijdragen aan het oogmerk, dit blijkt uit zowel uitspraken van de Rechtbanken als het Gerechtshof. De Rechtbank Middelburg zegt hierover het volgende: “Gezien de zeer expliciete inhoud van de chatgesprekken, wordt geoordeeld dat het niet anders kan dan dat verdachte heeft aangestuurd op een daadwerkelijke ontmoeting met het slachtoffer om ontuchtige handeling met haar te plegen en zijn lustvoornemen in de praktijk toe te brengen”.¹⁷¹ Een uitspraak van de Rechtbank Zwolle luidt als volgt: “Hetgeen dat door verdachte is gezegd tijdens de MSN gesprekken, voorafgaand aan de ontmoeting, is van zodanige seksuele lading dat daaruit kan worden afgeleid dat de verdachte bewust heeft afgesproken om ontuchtige handelingen met haar te plegen”.¹⁷² Door de verdachte is hiertegen beroep ingesteld. Het Gerechtshof Arnhem verenigt zich met het vonnis van de Rechtbank.¹⁷³

Ook blijkt uit een uitspraak van de Rechtbank Middelburg dat indien het gesprek tussen de verdachte en het slachtoffer door de moeder wordt overgenomen dit nog steeds kan leiden tot een voltooid delict online grooming. Door de raadsman is aangevoerd dat de chatgesprekken niet bruikbaar zijn voor bewijs, gezien de chatgesprekken op enig moment zijn gevoerd door de moeder in plaats van het slachtoffer. De Rechtbank zegt hierover het volgende: “Het gegeven dat de moeder van het slachtoffer blijkens haar verklaring en die van het slachtoffer, op 21 januari 2010 omstreeks 20:10 uur, het chatgesprek heeft overgenomen, doet daar niet aan af, temeer daar de verdachte ook toen nog in de veronderstelling verkeerde met het slachtoffer van doen te hebben.”¹⁷⁴

Verder wordt er door een advocaat vaak verweer gevoerd op het bestanddeel ‘enige handeling gericht op het verwezenlijk van de ontmoeting’. Veel advocaten geven in hun verweer aan dat er geen sprake is geweest van een uitvoeringshandeling en dus geen sprake kan zijn van online grooming. In een uitspraak van de Rechtbank Middelburg wordt geoordeeld t.a.v. feit 1 dat de verdachte door het maken van een gedetailleerde afspraak -op 31 januari afgesproken, nabij een school in Vlissingen en dat het slachtoffer moest uitkijken naar een kenteken dat begint met 74-, ook een concrete uitvoeringshandeling heeft verricht op de voorgenomen ontmoeting. Ten aanzien van feit 4 wordt door de Rechtbank het volgende gezegd: “Gelet op het feit dat de verdachte een dergelijke concrete afspraak maakt vlak bij zijn huis, er herhaaldelijk op aandringt dat het slachtoffer wel moet komen en hij aangeeft dat hij haar wel ophaalt, zekerheidshalve zijn telefoonnummer verstrekt aan het slachtoffer, dit alles impliceert dat zijn intentie gericht was op een daadwerkelijke ontmoeting”.¹⁷⁵ In een andere uitspraak wordt geoordeeld door de Rechtbank dat aan de uitvoeringshandeling is voldaan, gezien de verdachte een concrete datum heeft voorgesteld en verdachte deze afspraak heeft proberen af te dwingen, door te dreigen een film waarop slachtoffer seksuele handelingen verricht op internet te zetten.¹⁷⁶ Uit een uitspraak van de Rechtbank Den Bosch, waarbij primair grooming ten laste gelegd wordt en subsidiair een poging grooming, wordt door de raadsman aangevoerd dat er geen concrete voorstellen voor een ontmoeting zijn gedaan en dat er niet is voldaan aan het vereiste van een handeling gericht op het verwezenlijken van een ontmoeting. De Rechtbank zegt het volgende: “Uit de chatgesprekken komt naar voren dat de verdachte herhaaldelijk heeft aangedrongen op een ontmoeting. Hij deed verschillende voorstellen om haar te ontmoeten in het bos, bij haar thuis en in winkelcentrum Woensel. De verdachte spreekt over morgenmiddag, woensdagavond en over 18:00 uur.” De Rechtbank geeft aan: “Deze voorstellen tot

¹⁷¹ Rb. Middelburg 3 november 2010, LJN: BO2782

¹⁷² Rb. Zwolle 5 april 2011, LJN: BQ0202

¹⁷³ Hof Arnhem 15 september 2011, LJN: BT1553

¹⁷⁴ Rb. Middelburg 3 november 2010, LJN: BO2782

¹⁷⁵ Rb. Middelburg 3 november 2010, LJN: BO2782

¹⁷⁶ Rb. Utrecht 25 oktober 2011, LJN: BU3200

ontmoeting zijn voldoende concreet. Daarbij gelet op het doel en de strekking van artikel 248e WvSr, te weten het op adequate wijze bescherming bieden aan minderjarigen tegen bedoelingen van pedoseksuelen om daadwerkelijk een situatie te creëren waarin zij seksueel contact met die minderjarigen kunnen hebben. Vast is komen te staan dat verdachte enige handeling heeft ondernomen gericht op het verwezenlijken van een ontmoeting met slachtoffer met het uiteindelijke doel van seksueel misbruik, door haar concrete voorstellen voor ontmoetingen te doen wat betreft tijd en/of plaats”.¹⁷⁷ Door deze uitspraak wordt de grens van de uitvoeringshandeling als het ware weer wat opgerekt, omdat de Rechtbank oordeelt dat een concrete afspraak wat betreft plaats en tijd voldoende is voor de uitvoeringshandeling. Dit maakt toekomstige vervolgingen wellicht weer wat gemakkelijker.

5.2.3 Vanuit interviews

Er zijn vier interviews (zie bijlagen A, B, C, D) uitgevoerd met betrekking tot online grooming. De bevindingen zullen hieronder worden uitgewerkt.

Uit het interview met de heer Lei Seuren, chef zedenafdeling, blijkt dat het opsporingsonderzoek meestal start naar aanleiding van een informatief gesprek of een aangifte van online grooming. Zedenzaken waarbij het slachtoffer acuut risico loopt op seksueel misbruik hebben prioriteit en daarbij dient de verdachte dan zo snel mogelijk te worden aangehouden. Zaken waarbij het slachtoffer geen direct gevaar loopt op seksueel misbruik, omdat de moeder bijvoorbeeld het contact heeft verboden met de groomer en de telefoon en laptop van het slachtoffer zijn afgenomen, hebben geen prioriteit. Men hoeft dan niet meteen in actie te komen om contact tussen slachtoffer en verdachte te vermijden, de zaak komt dan op de stapel, aldus Lei Seuren. Indien bij online grooming het slachtoffer direct gevaar loopt dan wordt er zo snel mogelijk ingegrepen en als later blijkt dat er onvoldoende bewijs is dan is dat zo. Lei Seuren geeft aan dat hij liever wil dat de zaak 'stuk' loopt dan dat er een minderjarige daadwerkelijk seksueel misbruikt wordt. In zo'n geval gaat het slachtofferbelang dus voor het opsporingsbelang. Lei Seuren geeft tevens aan dat het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting' een groot knelpunt is om te bewijzen. Vaak zijn er wel chatgesprekken en dergelijke terug te vinden tussen de groomer en het slachtoffer, maar daarmee is het bestanddeel nog niet bewezen. Volgens Lei Seuren moet de verdachte bijvoorbeeld op heterdaad betrappt worden om het bestanddeel te bewijzen, maar zulke gevallen zijn zeldzaam.¹⁷⁸

Uit het interview met mevrouw Ine Goemans, zedenrechercheur, komt het volgende naar voren: Zodra er sprake is van een redelijk vermoeden dat een strafbaar feit is begaan wordt er gestart met het opsporingsonderzoek. Op welk moment een verdachte van online grooming wordt aangehouden hangt af van de situatie. Er wordt gekeken of de situatie nog dreigend en gevaarlijk is voor het slachtoffer, daarmee wordt bedoeld of er nog risico is op seksueel misbruik van het slachtoffer. Veiligheid voor het slachtoffer is het allerbelangrijkste. Het slachtoffer mag nooit risico lopen om (nogmaals) seksueel misbruikt te worden.¹⁷⁹

Ook de heer Boudewijn Mayeur, internetrechercheur, geeft in het interview aan dat het slachtofferbelang altijd voor het opsporingsbelang gaat als er sprake is dat het slachtoffer risico loopt. Indien er dan onvoldoende bewijs is voor de vervolging van verdachte is dat maar zo, beter dan dat het slachtoffer daadwerkelijk misbruikt wordt. Er dient dan zo snel mogelijk te worden ingegrepen. Als er bijvoorbeeld al een afspraak is gepland tussen de verdachte en het slachtoffer dan is het niet verstandig om het slachtoffer naar de afspraak te sturen, uitsluitend omwille van het vergaren van voldoende bewijs ten aanzien van het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting'. Het is

¹⁷⁷ Rb. 's-Hertogenbosch 28 december 2011, LJN: BU9341

¹⁷⁸ Bijlage A.

¹⁷⁹ Bijlage B.

denkbaar dat dan een situatie zou kunnen ontstaan waarbij niet adequaat of niet tijdig kan worden ingegrepen en de kans bestaat dat het slachtoffer toch seksueel misbruikt wordt. Als er nog geen concrete afspraak is gemaakt of er nog geen voorstel tot ontmoeting heeft plaatsgevonden, dan kan niet tegen het slachtoffer worden gezegd dat er nog even verder moet worden gechat voor meer bewijs, ook dat kan schadelijk zijn voor het slachtoffer. Boudewijn Mayeur geeft aan om een poging grooming ten laste te leggen indien er onvoldoende bewijs is om te komen tot een voltooide delictsomschrijving van grooming.¹⁸⁰

Als laatste is mw. mr. Sylvia Kuipers, zedenofficier, geïnterviewd. Zij geeft aan dat het ingrijpen tijdens een groomingszaak afhangt van verschillende factoren. Aanhouding van verdachte hangt af van hoe urgent de zaak is. De aanhouding wordt afgezet tegen de werkvoorraad van de politie. Het ingrijpen is dus ook afhankelijk van de capaciteit van de zedenrechercheurs. Daarnaast dient er te worden gekeken of de verdachte nog contact heeft met andere minderjarigen of het slachtoffer nog direct gevaar loopt en of er sprake is van recidivegevaar. Na een melding of aangifte wordt er meestal ingegrepen, er is dan immers iemand die vindt dat het strafbare feit gestopt moet worden. Dit hoeft niet per se politie of justitie ingrijpen te zijn, maar kan ook bestaan uit het feit dat het slachtoffer geen contact meer mag hebben met de verdachte. Indien het slachtoffer risico loopt seksueel misbruikt te worden dient zo snel mogelijk ingegrepen te worden door de politie, door de verdachte aan te houden. De zedenofficier heeft liever dat een zaak 'kapot' gaat, in de zin dat verdachte niet vervolgd kan worden omdat er onvoldoende bewijs is, dan dat de minderjarige daadwerkelijk seksueel misbruikt wordt. De officier zegt hier het volgende over: "Ik wil graag een zaak hebben, maar niet bijdragen aan de totstandkoming van die zaak". Tevens geeft de zedenofficier aan dat ook voor haar het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting' het minst duidelijk is. Onduidelijk is wanneer er nu precies voldaan is aan dit bestanddeel. Ze geeft aan dat als de verdachte onderweg is naar de afspraak het dan duidelijk is, maar dat zo de zaken meestal niet lopen. Als er een plaats en tijd duidelijk is en er door de verdachte een locatie wordt geregeld, bijvoorbeeld dat een vriend niet thuis is en in die woning wordt afgesproken, dan is het voor de zedenofficier ook een redelijk duidelijke uitvoeringshandeling. Alleen plaats en tijd zullen waarschijnlijk onvoldoende zijn om de uitvoeringshandeling te bewijzen, aldus de zedenofficier. Indien er een plaats en tijd is afgesproken zal ze de verdachte waarschijnlijk wel vervolgen. Een poging grooming zal de zedenofficier minder snel ten laste leggen, eigenlijk kan de zedenofficier hier niet heel duidelijk uitleggen waarom niet. Ze voert in ieder geval het volgende aan: "Grooming kan worden gezien als voorbereidingshandeling en een poging om een voorbereidingshandeling te verrichten vind ik raar." Verder zegt ze ook dat het nog afhangt van het bestanddeel, namelijk in welk bestanddeel het knelpunt zit. Als het slachtoffer bijvoorbeeld 16 jaar of ouder is zal ze niet gaan voor een poging grooming, maar indien het een knelpunt betreft met betrekking tot de uitvoeringshandeling kan ze het zich wel voorstellen dat er een poging grooming ten laste wordt gelegd.¹⁸¹

Alle vier de correspondenten zijn van mening dat het slachtofferbelang voor het opsporingsbelang gaat, indien het slachtoffer direct gevaar loopt. Zorgen dat het slachtoffer veilig is, is erg belangrijk. Zij zijn allen van mening dat er, indien het slachtoffer risico loopt, zo snel mogelijk moet worden ingegrepen door de politie. Zij hebben liever dat een zaak 'stuk' loopt, in de zin dat verdachte niet vervolgd kan worden omdat er onvoldoende bewijs is, dan dat het slachtoffer risico loopt.

¹⁸⁰ Bijlage C

¹⁸¹ Bijlage D

5.2.4 Vanuit dossierstudie

Vier dossiers met betrekking tot online grooming zijn geanalyseerd. In deze paragraaf zullen de bevindingen worden weergegeven. Per dossier zullen bepaalde aspecten worden belicht namelijk: wanneer het opsporingsonderzoek is gestart, of verdachte kort daarna al dan niet is aangehouden en wat daar de uitwerking van is.

Er zijn duidelijke verschillen op te merken tussen de betreffende dossiers:

- Bij één dossier is sprake van online grooming en heeft geen seksueel misbruik plaatsgevonden;
- Bij één dossier is sprake van online grooming en heeft er weliswaar geen seksueel misbruik plaatsgevonden met het slachtoffer op wiens aangeven de vervolging is gestart, maar bleek er wel een korte ontmoeting te hebben plaatsgevonden met een tweede slachtoffer;
- Bij de andere twee bestudeerde dossiers heeft als gevolg van de online grooming wel daadwerkelijk seksueel misbruik plaatsgevonden.

Dossier 1¹⁸²

Op 11 februari 2010 is met de moeder van slachtoffer 1 een intake gesprek gehouden, diezelfde dag zijn de telefoon en de computer van het slachtoffer in beslag genomen om digitaal onderzoek te verrichten en eventueel bewijsmateriaal veilig te stellen. Het opsporingsonderzoek is dus naar aanleiding van het informatieve gesprek van start gegaan. Op 18 februari 2010 is door de moeder aangifte gedaan. Pas op 17 maart 2010, één maand nadat de aangifte werd opgenomen, is het slachtoffer in een studio gehoord. Verdachte is aangehouden op 15 mei 2010. Dit is ruim drie maanden nadat bij de politie het informatief gesprek had plaatsgevonden. Bovendien heeft de moeder van slachtoffer 1 op 4 mei 2010 een mail naar de zedenafdeling gestuurd met de mededeling dat zij op Habbo Hotel -de site www.habbo.nl waarop verdachte actief was- gezien had dat verdachte veelvuldig contact had met nog een ander meisje. Zij deed het verzoek aan de politie om het onderzoek te bespoedigen, omdat zij vreesde dat de verdachte meerdere slachtoffers maakte. Zij heeft daarin gelijk gekregen. Op 10 april heeft er een korte ontmoeting plaatsgevonden tussen verdachte en slachtoffer 2, het meisje dat volgens de melding van de moeder van slachtoffer 1 veelvuldig contact had op Habbo Hotel met verdachte. Dat het bij een korte ontmoeting is gebleven komt waarschijnlijk doordat slachtoffer 2 in gezelschap was van haar zus en de vriend van haar zus. Zou men eerder hebben ingegrepen, middels een aanhouding -in plaats van drie maanden later- dan had meest aannemelijk de ontmoeting met slachtoffer 2 voorkomen kunnen worden.

Dossier 2¹⁸³

Op 12 april 2011 is een informatief gesprek gevoerd met de moeder van slachtoffer 1. Dezelfde dag is van het slachtoffer een telefoon in beslag genomen voor digitaal onderzoek. De moeder heeft de chat geschiedenis van MSN aan de politie overhandigd. Het opsporingsonderzoek is, naar aanleiding van het informatief gesprek, van start gegaan op 12 april 2011. Op 19 april is aangifte gedaan door de moeder van slachtoffer 1 ter zake grooming. Het studioverhoor van slachtoffer 1 heeft plaatsgevonden op 10 mei 2011. De verdachte is uiteindelijk aangehouden op 21 juni 2011. Tijdens de zoeking in de woning van de verdachte ter inbeslagname van goederen zijn een zestal briefjes aangetroffen met in totaal 23 e-mail adressen en accountnamen. Na zijn aanhouding bleek dus dat er mogelijk meerdere slachtoffers waren. Met negen van deze contacten, allen meisjes, is contact opgenomen om hen te horen als getuige. Sommigen gaven aan dat de naam van verdachte hen niets zei en sommigen gaven aan dat verdachte hen lastig viel en dat ze hem hadden

¹⁸² Bijlage E

¹⁸³ Bijlage F

geblokkeerd op MSN. Verdachte benaderde dus niet alleen het slachtoffer op wiens aangeven de vervolging was gestart, maar meerdere meisjes tegelijkertijd.

Dossier 3¹⁸⁴

Op 4 januari 2010 is een informatief gesprek gevoerd met de moeder van het slachtoffer. Het was toen al bekend dat er ook daadwerkelijk seksueel misbruik van haar zoon had plaatsgevonden door de verdachte. Die middag is de laptop in beslag genomen en door de digitale recherche onderzocht op MSN geschiedenis. Er is geen directe informatie terug gevonden over de verdachte. Op 5 januari werd door de moeder aangifte gedaan. Op maandag 11 januari heeft de moeder laten weten dat zij in de MSN geschiedenis van haar zoon had gezien dat er opnieuw contact was geweest tussen de verdachte en haar zoon en dat hij die dag weer een afspraak had gepland met de verdachte. Hierop zijn er zedenrechercheurs naar de woning van de moeder gegaan om die gesprekken te lezen en zijn afspraken gemaakt voor een aanhouding op heterdaad. Met de moeder werd afgesproken om alles zo normaal mogelijk te laten verlopen als het slachtoffer thuis zou komen. In de buurt stonden meerdere verbalisanten, zodat de verdachte kon worden aangehouden zodra het slachtoffer bij hem in de auto zou stappen. Nadat zij hebben gezien dat slachtoffer bij de verdachte in de auto stapte, werd de verdachte klem gereden door verbalisanten en aangehouden. In deze zaak is snel gehandeld door de politie, omdat het slachtoffer direct gevaar liep om nogmaals seksueel misbruikt te worden door de verdachte. Doordat er is gekozen om het slachtoffer naar de afspraak te laten gaan is er toch een risico genomen. Er bestond een kans dat het anders had kunnen lopen en het slachtoffer weer seksueel misbruikt zou worden door de verdachte.

Dossier 4¹⁸⁵

Op 6 februari 2010 is er door een moeder een melding gemaakt dat haar dochter via MSN seksueel werd benaderd. Een dag later, op 7 februari, maakte zij opnieuw een melding dat er al daadwerkelijk seksueel misbruik had plaatsgevonden. De moeder was erachter gekomen dat er al ontmoetingen hadden plaatsgevonden tussen haar dochter en de groomer. De laatste ontmoeting was de ochtend van 6 februari geweest. Op 8 februari is er een forensisch sporenonderzoek verricht bij het slachtoffer, omdat er mogelijk nog sporen aanwezig konden zijn van de verdachte bij het slachtoffer. Na de melding van 7 februari dat haar dochter seksueel misbruikt is, is het opsporingsonderzoek gestart. Op 9 februari is door de moeder aangifte gedaan. Op 17 februari 2010 is de verdachte aangehouden. Later bleek dat er in een andere regio op 21 januari 2010 aangifte is gedaan door een moeder van een 9-jarig meisje omdat zij seksueel benaderd werd via internet en diegene haar een voorstel had gedaan voor een ontmoeting op een station. Later bleek dit dezelfde verdachte te zijn. Tevens bleek de verdachte al sinds 2005 actief te zijn op Habbo Hotel onder verschillende aliassen en bleek de verdachte hiervoor gebruik te maken van verschillende e-mail adressen. Indien er meer aandacht zou zijn besteed aan de aangifte van 21 januari 2010 in de andere regio en de verdachte zou voor die verdenking zijn aangehouden, dan had het seksueel misbruik dat is gepleegd met het slachtoffer mogelijkwerwijs voorkomen kunnen worden. De eerste afspraak tussen de verdachte en het slachtoffer was namelijk op 31 januari 2010.

¹⁸⁴ Bijlage G

¹⁸⁵ Bijlage H

5.3 Het juiste moment van ingrijpen

Door de verschillende invalshoeken in samenhang te bekijken kan er een juist moment van ingrijpen worden bepaald.

Door de zedenafdeling van de Politieregio Limburg-Noord wordt momenteel een onderscheid gemaakt tussen:

- Zedenzaken waaronder online grooming, waarbij een direct gevaar voor het slachtoffer op seksueel misbruik aanwezig is, worden gezien als prioriteit;
- Zedenzaken waaronder online grooming, waarbij er geen direct gevaar meer voor het slachtoffer op seksueel misbruik aanwezig is, worden niet gezien als prioriteit en komen als het ware 'op de stapel'.¹⁸⁶

Vanuit het wettelijk kader gezien kan er worden ingegrepen op het moment dat er een redelijk vermoeden bestaat dat een strafbaar feit is begaan. De correspondenten geven alle vier aan dat er zo snel mogelijk ingegrepen dient te worden indien er direct gevaar dreigt te zijn voor het slachtoffer. Het opsporingsonderzoek en een effectieve vervolging zijn dan van ondergeschikt belang. Zorgen dat het slachtoffer veilig is komt immers altijd op de eerste plaats. Uit de dossiers blijkt dat het opsporingsonderzoek telkens is gestart nadat het informatief gesprek had plaatsgevonden, maar dat indien er geen direct gevaar bestond op seksueel misbruik, er te lang werd gewacht met aanhouden van verdachte, in een dossier wel drie maanden. Aangezien een groomer vaak meerdere slachtoffers tegelijkertijd benadert, wat ook op te merken is in de bestudeerde dossiers¹⁸⁷, is het onverstandig -ook in zaken waarbij geen direct gevaar is- om lang te wachten met de aanhouding van verdachte omdat de verdachte in die tijd weer andere slachtoffers kan maken.

Waar bij de zedenafdeling een onderscheid wordt gemaakt tussen zaken met direct gevaar en geen direct gevaar, is de onderzoeker van mening dat hierbij geen onderscheid moet worden gemaakt.

Tevens is het bij zedenzaken wenselijk om een verdachte pas aan te houden wanneer er ernstige bezwaren bestaan tegen deze verdachte, om te voorkomen dat mensen die worden beschuldigd te lichtvaardig worden aangehouden. Dit is vooral belangrijk om te voorkomen dat er een verdachte onterecht aangehouden wordt. Zeker gezien het feit dat het onterecht aanhouden van een verdachte, vooral bij zedenzaken, grote consequenties kan hebben.¹⁸⁸ Ernstige bezwaren houdt in dat er 'meer' is dan een redelijk vermoeden van schuld en vereisen een vrij grote mate van waarschijnlijkheid. Ook ernstige bezwaren moeten uit de feiten en omstandigheden blijken.¹⁸⁹ Het is dus raadzaam om pas tot de aanhouding van verdachte over te gaan indien er ernstige bezwaren bestaan tegen de verdachte.

Het dilemma van de zedenafdeling om het moment van ingrijpen te bepalen waarbij zowel het opsporingsbelang als het slachtofferbelang worden gediend, komt met name door het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting'. In de ogen van de politie en het O.M. is dit bestanddeel lastig te bewijzen en is het niet duidelijk wanneer er nu sprake is van een handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting. Zij verkeren in de veronderstelling dat de verdachte bijvoorbeeld naar de plek van de afspraak moet rijden, om de handeling te kunnen bewijzen. Dit brengt met zich mee dat ze dan pas 'laat' zouden kunnen ingrijpen en het slachtoffer teveel risico loopt op gevaar. Uit onderzoek blijkt echter dat er al eerder sprake kan zijn van de handeling. De Rechtbank in Den Bosch heeft namelijk geoordeeld dat er al sprake is van 'enige handeling gericht op het

¹⁸⁶ Bijlage A

¹⁸⁷ Bijlage E; bijlage F; bijlage G; bijlage H

¹⁸⁸ Bijlage A

¹⁸⁹ Hoekendijk 2012, p. 127

verwezenlijken van de ontmoeting' wanneer de verdachte een concrete afspraak maakt wat betreft plaats en tijd.¹⁹⁰ Door deze uitspraak wordt de opsporing en vervolging van grooming voor de politie en het O.M. wellicht weer wat makkelijker.

Nu blijkt dat het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting' eerder en makkelijker te bewijzen is, biedt dit mogelijkheden voor politie en justitie om toch vroeg in te grijpen zonder dat daarbij het opsporingsonderzoek wordt geschaad. Er kan door de politie vroeg worden ingegrepen, uiteraard nadat er een redelijk vermoeden bestaat dat een strafbaar feit is begaan en er ernstige bezwaren bestaan tegen de verdachte. Het vroeg ingrijpen dient zowel het slachtofferbelang als het opsporingsbelang, nu blijkt dat de uitvoeringshandeling redelijk makkelijk te bewijzen is. Om een effectieve vervolging te bewerkstelligen, hoeft er niet gewacht te worden tot de verdachte naar de plek van de ontmoeting gaat. Tevens wordt het slachtofferbelang gediend bij vroeg ingrijpen, omdat het slachtoffer dan zo min mogelijk risico loopt. Ook zorgt vroeg ingrijpen ervoor dat de verdachte zich niet kan richten op andere minderjarigen, en wordt waarschijnlijk voorkomen dat er meerdere minderjarigen slachtoffer worden van de groomingspraktijken van dezelfde verdachte. Vroeg ingrijpen is dus mogelijk, om zowel het slachtofferbelang als het opsporingsbelang te dienen.

¹⁹⁰ Rb. 's-Hertogenbosch 28 december 2011, *LJN*: BU9341

Hoofdstuk 6: Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden conclusies getrokken aan de hand van de bevindingen in het onderzoek. In paragraaf 6.2 zullen de conclusies ter sprake komen. Het hoofdstuk zal worden afgesloten met een aantal aanbevelingen aan de zedenafdeling van de Politie Limburg-Noord.

6.1 Centrale vraag

Op welk moment binnen het groomingsproces kunnen zedenrechercheurs van de Politie Limburg-Noord die zich bezig houden met de opsporing van groomingszaken, binnen het kader van de delictsomschrijving artikel 248e Wetboek van Strafrecht en met gebruikmaking van strafvorderlijke bevoegdheden, ingrijpen om te komen tot een effectieve vervolging, waaronder mede wordt verstaan de waarborging van de belangen van het minderjarige slachtoffer?

6.2 Conclusies

Online grooming is een relatief nieuw en snelgroeiend fenomeen, zowel op nationaal als internationaal niveau. Er is nog relatief weinig jurisprudentie en literatuurstudie omtrent online grooming en politie en justitie zitten nog in de “verkennende fase” met de opsporing en vervolging. Het gedane onderzoek levert het volgende op:

Het is een dilemma voor de zedenrechercheurs om te bepalen wanneer zij in het opsporingsonderzoek het beste kunnen ingrijpen zodat de delictsomschrijving van grooming bewezen kan worden zonder dat het slachtoffer daarbij gevaar loopt. Enkel het feit dat een ‘groomer’ seksueel getinte chatgesprekken voert met een minderjarige is namelijk niet strafbaar. Voor strafbaarstelling van grooming is het van belang dat de groomer een oogmerk heeft op het plegen van seksuele handeling met het slachtoffer, een ontmoeting voorstelt en een handeling verricht op het verwezenlijken van die ontmoeting. Voor de zedenafdeling van Politieregio Limburg-Noord is het bestanddeel ‘enige handelingen gericht op het verwezenlijken van die ontmoeting’ het grootste knelpunt. Ook de zedenofficier geeft aan dat dit bestanddeel het grootste knelpunt vormt en voor haar het minst duidelijk is. Het is voor haar onduidelijk wanneer er nou aan het bestanddeel voldaan is. Dat moet middels jurisprudentie uitgekristalliseerd worden, aldus de zedenofficier. Tevens zijn de politie en het O.M. van mening dat het bestanddeel ‘enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting’ het moeilijkst is qua bewijslast. Volgens de politie is dit bestanddeel een belemmering om in een vroeg stadium in te grijpen bij groomingszaken, want als zij dit doen dan is er vaak nog geen uitvoeringshandeling verricht door de verdachte. Het bestanddeel kan dan niet bewezen worden.

Als er door de politie enerzijds teveel wordt gefocust op het slachtofferbelang, zal de politie zo snel mogelijk overgaan tot ingrijpen om het slachtoffer optimaal te beschermen. Dit kan met zich meebrengen dat er onvoldoende onderzoek wordt gedaan, er onvoldoende bewijs zal zijn en de kans bestaat dat er dan geen strafzaak is. Hiermee wordt het opsporingsbelang uit het oog verloren. Anderzijds; als er teveel wordt gefocust op het opsporingsbelang bestaat de mogelijkheid dat het slachtoffer nog meer gevaar loopt en mogelijk seksueel misbruikt wordt of dat er meerdere slachtoffers worden gemaakt door de verdachte. De groomer richt zich namelijk vaak op meerdere slachtoffers tegelijkertijd. Tussen deze twee belangen moet een balans worden gezocht, zodat zowel het slachtofferbelang als het opsporingsbelang worden gediend.

Ter verduidelijking hieronder het dilemma van de politie schematisch weergegeven:

Alleen richten op slachtofferbelang	Alleen richten op opsporingsbelang
Dit betekent volgens de zedenafdeling dat er snel wordt ingegrepen om ervoor te zorgen dat het slachtoffer geen gevaar loopt.	Dit betekent volgens de zedenafdeling dat zo lang mogelijk moet worden gewacht met ingrijpen om er zeker van te zijn dat alle bestanddelen bewezen kunnen worden. In het bijzonder het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting' is volgens de zedenafdeling van de Politieregio Limburg-Noord moeilijk te bewijzen. Als de aandacht alleen op het opsporingsbelang wordt gericht, moet er worden gewacht met ingrijpen tot de verdachte de uitvoeringshandeling heeft verricht.
Nadelen: • Mogelijk niet alle bestanddelen vervuld. • Mogelijk onvoldoende bewijs. • Verdachte ontloopt zijn straf. • Verdachte wordt niet geregistreerd. • Verdachte kan verder gaan met zijn groomingspraktijken en meer slachtoffers maken.	Nadelen: • Slachtoffer loopt veel gevaar en de kans bestaat dat er daadwerkelijk seksueel misbruik plaatsvindt. • Er worden in de tussentijd mogelijk meer slachtoffers gemaakt door verdachte. • De kans bestaat dat verdachte probeert bewijsmateriaal te laten verdwijnen.
Tussen het slachtofferbelang en het opsporingsbelang dient een balans te worden gevonden, zodat beide belangen gediend worden.	

Uit de bestudeerde dossiers blijkt dat het opsporingsonderzoek telkens is gestart nadat het informatief gesprek heeft plaatsgevonden, maar indien er geen direct gevaar bestond op seksueel misbruik, er lang is gewacht met het aanhouden van de verdachte, bij één dossier wel tot 3 maanden. In datzelfde dossier heeft de moeder van het slachtoffer een mail gestuurd naar de politie met de vraag om het opsporingsonderzoek te bespoedigen, omdat de moeder op Habbo Hotel gezien heeft dat de verdachte nog contact had met een ander meisje en zij vreesde voor meerdere slachtoffers. In de tijd dat de politie met het onderzoek bezig was, heeft er, zoals de moeder vreesde, inderdaad een korte ontmoeting plaatsgevonden tussen de verdachte en het tweede slachtoffer. Het is bij een korte ontmoeting gebleven omdat het slachtoffer in gezelschap was van haar zus en de vriend van haar zus. Indien de politie hier eerder had ingegrepen, dan zou de korte ontmoeting waarschijnlijk niet hebben plaatsgevonden. In een ander dossier zijn er tijdens de huiszoeking een zestal briefjes gevonden met daarop 23 e-mail adressen en accountnamen. Na de aanhouding bleek dus mogelijk sprake te zijn van meerdere slachtoffers. Met negen van deze meisjes is contact opgenomen, maar zij bleken niet met de verdachte te hebben afgesproken of seksueel contact te hebben gehad. Sommige van hen gaven wel aan dat de verdachte hen via MSN lastig viel. Uit dit dossier komt het gegeven dat een groomer vaak meerdere slachtoffers tegelijkertijd benadert naar voren. In het derde dossier is er door de politie snel gehandeld omdat er voor het slachtoffer direct gevaar op seksueel misbruik bestond. Hier was sprake van een heterdaadsituatie. De moeder van het slachtoffer belde naar de politie dat haar zoon die dag een afspraak had met de verdachte. De politie heeft toen met de moeder afgesproken om in te zullen grijpen op het moment dat het slachtoffer bij de verdachte in de auto zou stappen. Op het moment dat het slachtoffer in de auto stapte, is

de auto klem gereden en de verdachte aangehouden. Door het slachtoffer naar de afspraak te laten gaan is er door de politie een risico genomen. In het laatste dossier is een meisje door verdachte minstens twee keer seksueel misbruikt. Later in het onderzoek bleek dat er tegen dezelfde verdachte al eerder aangifte was gedaan in een andere politieregio. Indien er aan die aangifte meer aandacht zou zijn besteed en sneller zou zijn ingegrepen door de politie van die regio had het seksueel misbruik van het slachtoffer mogelijk voorkomen kunnen worden. De verdachte in dit dossier was al actief op Habbo Hotel sinds 2005 en meerdere e-mail adressen die aan de verdachte toebehoorden zijn door Habbo Hotel geblokkeerd wegens seksueel taalgebruik. Uit de bestudeerde dossiers blijkt het gegeven dat een groomer zich vaak op meerdere slachtoffers richt inderdaad te kloppen. In 3 van de 4 dossiers zijn de slachtoffers zodanig gemanipuleerd dat zij aangeven 'van hem te houden', en dat hij hun helpt en advies geeft.

Door de zedenafdeling van de Politieregio Limburg-Noord wordt momenteel een onderscheid gemaakt tussen:

- Zedenzaken waaronder online grooming, waarbij een direct gevaar voor het slachtoffer op seksueel misbruik aanwezig is, worden gezien als prioriteit;
- Zedenzaken waaronder online grooming, waarbij geen direct gevaar meer voor het slachtoffer op seksueel misbruik aanwezig is, worden niet gezien als prioriteit en komen als het ware 'op de stapel' terecht.

Zoals gezegd is de uitvoeringshandeling voor de zedenafdeling van de Politieregio Limburg-Noord een grijs gebied. Echter, uit een uitspraak van de Rechtbank Den Bosch blijkt dat er al heel snel sprake kan zijn van een uitvoeringshandeling, namelijk wanneer er door de verdachte een concrete afspraak wordt gemaakt wat betreft tijd en plaats. Deze uitspraak van de Rechtbank Den Bosch rekt het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting' wellicht wat op, waardoor de opsporing en vervolging gemakkelijker wordt. Dit biedt mogelijkheden voor de politie en justitie voor het opsporingsonderzoek, namelijk om sneller in te grijpen zonder daarbij het opsporingsonderzoek te schaden.

Het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting' dat volgens de politie en het O.M. een knelpunt vormt om in te grijpen en volgens hen het moeilijkst bewijsbaar is, blijkt in de praktijk makkelijker en eerder te bewijzen dan zij veronderstellen. Dit bestanddeel is makkelijker te bewijzen nu de Rechtbank Den Bosch van oordeel is dat er al sprake is van een uitvoeringshandeling als er een concrete afspraak is gemaakt wat betreft plaats en tijd. Er kan door de politie in een vroeg stadium worden ingegrepen om het slachtofferbelang te dienen, zonder dat daarbij het opsporingsbelang geschaad hoeft te worden, omdat blijkt dat de uitvoeringshandeling redelijk makkelijk te bewijzen is. Er hoeft voor een effectieve vervolging dus niet gewacht te worden met ingrijpen tot dat de verdachte zich bijvoorbeeld daadwerkelijk naar de plaats van de afspraak begeeft.

Volgens de zedenofficier is ook het 'oogmerk op het plegen van ontuchtige handelingen' een lastig te bewijzen bestanddeel. Vanuit de advocatuur wordt hier vaak verweer op gevoerd. Ook aan dit bestanddeel is sneller voldaan dan wordt gedacht. Uit enkele uitspraken van de Rechtbank en het Gerechtshof blijkt namelijk dat het oogmerk op het plegen van ontuchtige handelingen met het slachtoffer al kan blijken uit de voorafgaande chatgesprekken. Indien deze chatgesprekken een zodanige seksuele lading hebben kan hieruit al het oogmerk worden afgeleid.

De strafbaarstelling van grooming is gericht op slachtoffers jonger dan 16 jaar. Indien een slachtoffer van grooming feitelijk 16 jaar of ouder is kan er volgens twee uitspraken van de Rechtbank geen sprake zijn van een voltooide delictsomschrijving van grooming. Bij een raadkamerzitting heeft de Rechtbank Amsterdam een vordering tot gevangenhouding afgewezen omdat de kans reëel werd geacht dat de rechter in een later stadium zou

beslissen dat er geen sprake kon zijn van een strafbaar feit. Volgens de Rechtbank is artikel 248e WvSr in het leven geroepen om personen onder de 16 jaar te beschermen. In een andere raadkamerzitting van de Rechtbank 's-Gravenhage heeft de Rechtbank het bezwaarschrift tegen de dagvaarding gegrond verklaard. In deze zaak heeft de verdachte feitelijk gecommuniceerd met een politieambtenaar. De Rechtbank heeft hier aangegeven dat indien een slachtoffer ouder dan 16 jaar is, maar de verdachte er subjectief van uit ging dat het om iemand onder de 16 jaar ging er van strafbaarheid geen sprake kan zijn. Volgens de Rechtbank kan er op voorhand duidelijk worden dat nooit aan de delictsomschrijving kan worden voldaan omdat de verdachte de leeftijd van zestien jaar al had bereikt. Er was volgens de Rechtbank sprake van een ondeugdelijke poging. Indien een slachtoffer dus de leeftijd van 16 jaar of ouder heeft kan er nooit sprake zijn van een voltooide delictsomschrijving van grooming.

Het is wenselijk dat er ernstige bezwaren bestaan tegen de verdachte, alvorens deze aan te houden. Dit om er zeker van te zijn dat ook daadwerkelijk de goede verdachte wordt aangehouden. Het onterecht aanhouden van een verdachte bij zedenzaken kan namelijk grote consequenties opleveren voor- en een grote impact hebben op de onterecht aangehouden verdachte en zijn omgeving.

Ondanks dat de politie op voorhand een vermoeden heeft dat de opsporing niet zal leiden tot een voltooide delictsomschrijving, is de onderzoeker van mening dat er toch aan opsporing moet worden gedaan omdat het voor kan komen dat men in het opsporingsonderzoek stuit op mogelijk andere slachtoffers. Het is schadelijk voor zowel mogelijke toekomstige slachtoffers als het imago van de politie als bij een andere aangifte zou blijken dat de verdachte eerder in beeld is geweest, maar er destijds niet werd ingegrepen omdat die zaak volgens de politie niet bewijsbaar was.

De zedenofficier heeft aangegeven dat zij minder snel een poging grooming ten laste zal leggen. Volgens de zedenofficier ligt het er ook aan welk bestanddeel een probleem oplevert. Als het een 'bewijsprobleem' betreft ten aanzien van het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting' kan de zedenofficier zich voorstellen dat er voor een poging wordt gegaan. Wanneer er bijvoorbeeld een 'bewijsprobleem' is met betrekking tot de leeftijd van het slachtoffer, omdat het slachtoffer ouder is dan 16 jaar, zal ze niet gaan voor een poging. De onderzoeker is van mening dat daar waar sprake is van een onvoltooid delict waarbij een reële kans van bewijsbaarheid bestaat, toch moet worden gekozen om een poging grooming ten laste te leggen. De verdachte mag zijn straf niet ontlopen, omdat er vanuit politie en het O.M. op voorhand al vanuit wordt gegaan dat de verdachte toch niet veroordeeld zal worden. Het is tenslotte de rechter die hierover een beslissing neemt. In het verleden is er een keer eerder door een zedenofficier een poging grooming ten laste gelegd, hier is echter niet op in gegaan door de Rechtbank omdat de verdachte is veroordeeld voor het primair ten laste gelegde feit grooming. Hoe de Rechtbank en mogelijk het Gerechtshof en de Hoge Raad over een poging grooming denken is dus nog niet bekend. Het ten laste leggen van een poging grooming is, volgens de onderzoeker, tevens belangrijk om jurisprudentie te creëren over de poging grooming, omdat hierover nog weinig bekend is.

Gezien artikel 248e WvSr redelijk nieuw is, is er nog relatief weinig jurisprudentie. De Rechtbank heeft enkele uitspraken gedaan, maar een groter aantal uitspraken van het hof en eventueel de Hoge Raad moet nog volgen om een beter beeld te krijgen van de bestanddelen. Het Gerechtshof en de Hoge Raad dienen als het ware nog een invulling te geven aan sommige bestanddelen van de delictsomschrijving en uitspraken van de Rechtbank te bevestigen dan wel te verwerpen.

6.3 Aanbevelingen

Aan de zedenafdeling van de Politieregio Limburg-Noord worden de volgende aanbevelingen gedaan:

De eerste aanbeveling aan de zedenafdeling is om geen onderscheid meer te maken tussen zaken waarbij direct gevaar is voor het slachtoffer en zaken waarbij geen direct gevaar is voor het slachtoffer. Ook bij zaken waarbij volgens de politie geen direct gevaar dreigt voor het slachtoffer is het denkbaar en aannemelijk dat de verdachte andere minderjarigen benadert en mogelijk meerdere slachtoffers maakt.

De tweede aanbeveling aan de zedenafdeling is om zo snel mogelijk in te grijpen -nadat er een redelijk vermoeden is dat een strafbaar feit is begaan en er ernstige bezwaren bestaan tegen de verdachte- om het slachtofferbelang te waarborgen en het opsporingsbelang te dienen. Vroegtijdig ingrijpen kan zonder dat daarbij het opsporingsbelang geschaad hoeft te worden omdat het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting' dat in ogen van de politie en het O.M. het moeilijkst te bewijzen is, in de praktijk makkelijker en eerder te bewijzen is. Zowel het slachtofferbelang als het opsporingsbelang worden gediend bij het zo snel mogelijk ingrijpen.

De derde aanbeveling aan de zedenafdeling: daar waar het voltooide delict van grooming volgens politie en O.M. niet bewezen kan worden, wordt geadviseerd met het O.M. in overleg te gaan om een poging grooming ten laste te leggen. Afhankelijk van de bewijsbare informatie die er tegen de verdachte is, wordt de politie en het O.M. geadviseerd om een overweging te maken om dan wel primair een poging grooming ten laste te leggen, dan wel subsidiair een poging grooming ten laste te leggen. Dit is afhankelijk van hetgeen er aan bewijsbare informatie is ten aanzien van de bestanddelen van grooming. Door een poging grooming ten laste te leggen wordt het opsporingsbelang gediend en vindt er mogelijk toch nog een veroordeling van verdachte plaats. Enerzijds om ervoor te zorgen dat de verdachte zijn straf niet ontloopt en bovendien kan er voor de verdachte een hulpverleningstraject worden gestart als hij wordt veroordeeld voor de poging grooming, anderzijds kan het ook belangrijk zijn om nieuwe jurisprudentie te creëren over de 'poging grooming' omdat er tot op heden vrij weinig bekend is.

De vierde aanbeveling aan de zedenafdeling is om het opsporingsonderzoek niet alleen te richten op het bij de politie bekende slachtoffer maar het opsporingsonderzoek breed te houden omdat er misschien meerdere slachtoffers zijn gemaakt door de verdachte. Deze kunnen dan naar voren komen tijdens het opsporingsonderzoek.

De vijfde en tevens laatste aanbeveling aan de zedenafdeling is om toekomstige uitspraken van het Gerechtshof en eventueel de Hoge Raad goed in de gaten te houden. Gelet op het feit dat deze heel bepalend kunnen zijn voor het opsporingsonderzoek en de feitelijke vervolging.

Hoofdstuk 7: Evaluatie onderzoek

In dit hoofdstuk wordt teruggeblikt op het verloop van het onderzoek. Allereerst zal worden aangegeven wat de bruikbaarheid is van de onderzoeksresultaten. Ten slotte zal worden aangegeven waar is afgeweken van de voorgenomen onderzoeksmethodiek.

Bruikbaarheid van het onderzoek

Het onderzoek is gericht op de vraag wanneer de politie in kan grijpen bij een groomingszaak, waarbij zowel het opsporingsbelang als het slachtofferbelang gediend worden. Voor de politie was het onduidelijk wanneer zij konden ingrijpen, waarbij de beide belangen -het opsporingsbelang en het slachtofferbelang- gewaarborgd worden. Tevens bestond het probleem dat het onduidelijk was wanneer er nu sprake was van het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting'. Onderzoek heeft uitgewezen dat zowel het opsporingsbelang als het slachtofferbelang gediend kunnen worden bij vroeg ingrijpen in het opsporingsonderzoek. Waar de politie in de veronderstelling verkeerde dat het bestanddeel 'enige handeling gericht op het verwezenlijken van de ontmoeting' een erg lastig te bewijzen bestanddeel is, is de Rechtbank Den Bosch van oordeel dat er aan deze handeling al snel voldaan kan worden, namelijk wanneer de verdachte een concrete afspraak maakt qua plaats en tijd. Deze uitspraak van de Rechtbank rekt het bestanddeel als het ware weer wat op, wat het opsporingsonderzoek gemakkelijker maakt. Er hoeft dus niet gewacht te worden met ingrijpen totdat de verdachte zich daadwerkelijk naar de plek van de ontmoeting begeeft om het bestanddeel te kunnen bewijzen. Met deze nieuwe informatie en inzichten is het onderzoek bruikbaar voor de politie.

De Recherche eenheid Midden Limburg en het Bureau Jeugd, Slachtofferzorg & Zedenzaken heeft met deze scriptie een duidelijk beeld gekregen van grooming, zowel over hoe de groomers te werk gaan als over hoe de bestanddelen op dit moment geïnterpreteerd kunnen worden. Tevens is advies gegeven op welk moment zij kunnen ingrijpen om zowel het slachtofferbelang als het opsporingsbelang te dienen. Naar aanleiding van het gedane onderzoek is er een aantal aanbevelingen gedaan, welke Bureau Jeugd, Slachtofferzorg & Zedenzaken kan gebruiken bij de opsporing en vervolging van grooming, waarmee zowel het opsporingsbelang als het slachtofferbelang kan worden gediend.

Toch laat de scriptie ook eindjes open. Dit komt omdat artikel 248e WvSr relatief nieuw is en er dus nog weinig uitspraken zijn van het Gerechtshof en er nog geen uitspraken zijn van de Hoge Raad. Uitspraken van het Gerechtshof en de Hoge Raad moeten nog uitwijzen of zij uitspraken van de Rechtbank zullen bevestigen dan wel verwerpen. Het artikel heeft vooral te maken met hoe men de bestanddelen interpreteert en dit moet middels jurisprudentie uitgekristalliseerd worden. De mogelijkheid bestaat dat er nog een andere 'invulling' wordt gegeven aan de bestanddelen, waardoor nader onderzoek gewenst zal zijn.

Afwijkingen van de voorgenomen onderzoeksmethodiek

Allereerst is besloten om hoofdstuk 4 en 5 samen te voegen. De bedoeling was om in hoofdstuk 4 het theoretische gedeelte van de opsporing en vervolging van grooming, waaronder de bijzondere opsporingsbevoegdheden te behandelen en in hoofdstuk 5 het praktische gedeelte, zoals de interviews en de werkwijze van de zedenafdeling. Tijdens het onderzoek bleek dat er vrijwel geen gebruik wordt gemaakt van de bijzondere opsporingsbevoegdheden. Tevens bleek dat een zedenonderzoek erg specifiek is en afwijkt van het reguliere onderzoek. Hoe de opsporing en vervolging verlopen moest duidelijk worden uit het praktische gedeelte, zoals de interviews, vandaar dat de hoofdstukken zijn samengevoegd. Verder was het de bedoeling om meerdere dossiers te bestuderen. Voor onderzoek zijn nu vier dossiers bestudeerd. Om meer dossiers in handen te krijgen en te bestuderen is de toestemming van de officier van justitie vereist. De officier van justitie gaf hier in sommige zaken echter geen toestemming voor, vandaar dat er vier dossiers geanalyseerd zijn.

Bronnenlijst

Literatuur

Corstens 2011

G.J.M. Corstens, *Het Nederlandse strafprocesrecht*, Deventer: Kluwer 2011

Hoekendijk 2012

M.G.M. Hoekendijk, *Zakboek: strafvordering voor de Hulpofficier*, Deventer: Kluwer 2011

Van der Hulst en Neve 2008

R.C. van der Hulst en R.J.M. Neve, *High-tech crime, soorten criminaliteit en hun daders. Een literatuurinventarisatie*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2008

Leukfeldt e.a. 2012

R. Leukfeldt e.a., *Alledaags politiewerk in een gedigitaliseerde wereld. Handreiking voor delicten met een digitale component*, Den Haag: Boom Lemma Uitgevers 2012

Mevis 2009

P.A.M. Mevis, *Capita Strafrecht: een thematische inleiding*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2009

Nieuwenhuis 2007

M. Nieuwenhuis, *Handboek voor de opsporingspraktijk*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2007

Nieuwenhuis 2011

M. Nieuwenhuis, *Opsporing in vogelvlucht*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2011

Oerlemans 2010

J.J. Oerlemans, *opsporing en bestrijding van kinderpornografie op internet*, Tilburg: Celsus Juridische uitgeverij 2010

Politieacademie 2012

Politieacademie, *Profcheck Opsporing*, Apeldoorn 2012

De Poot e.a. 2004

C.J. de Poot e.a., *Rechercheportret: over dilemma's in de opsporing*, Alphen aan de Rijn: Kluwer 2004

Starrenburg en de Graaf 2008

H.J. Starrenburg en M.P. de Graaf, *praktisch strafrecht*, Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff Uitgevers 2008

Van Schaaijk 2011

G.A.F.M. Van Schaaijk, *Praktijkgericht juridische onderzoek*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2011

Van Wijk e.a., 2009

A. van Wijk e.a., *Achter de schermen. Een verkennend onderzoek naar downloaders van kinderporno*, Bureau Beke 2009

Rapporten en artikelen

H. Nelen, "De recherche in Nederland; regionale en bovenregionale voorzieningen in beeld" *Tijdschrift voor de Politie* (64)2002-1/2 p. 4-10

Meldpunt Kinderporno op Internet & Helpwanted, *lesbrief online risico's*, 2012

Meldpunt Kinderporno op Internet, *factsheet grooming*, mei 2011S. Webster e.a., *Final report-Executive Summary*, European Online Grooming Project: maart 2012

Elektronische bronnen

intranet.limburg-noord.politie.nl (intranet politie) - geraadpleegd op 24 september 2012

pkb.politieacademie.politie.nl (politiekennisnet) – geraadpleegd op 24 september 2012 en 16 oktober 2012

www.cbs.nl – geraadpleegd op 27 september 2012

www.copsincyberspace.wordpress.com - geraadpleegd op 20 november 2012

www.help.habbo.nl - geraadpleegd op 16 oktober 2012

www.mijnkindonline.nl - geraadpleegd op 16 oktober 2012

www.om.nl - geraadpleegd op 26 november 2012

www.parlement.com/9291000/biof/02963 - geraadpleegd op 17 oktober 2012

www.politie.nl - geraadpleegd op 24 september 2012

www.rijksoverheid.nl - geraadpleegd op 17 oktober 2012 en 27 september 2012

www.sociosite.org - geraadpleegd op 10 oktober 2012

www.surfwijzer.nl – geraadpleegd op 16 oktober 2012

www.vraaghetdepolitie.nl - geraadpleegd op 16 oktober 2012

www.wikicybercrime.wikispaces.com/grooming - geraadpleegd op 16 oktober 2012

Parlementaire stukken

Kamerstukken II 1988/89, 20 930, nr. 3 (MvT)

Kamerstukken II 1998/99, 26 671, nr. 3

Kamerstukken II 2008/09, 31 808, nr. 3 (MvT).

Kamerstukken II 2008/09, 31 810, nr. 1.

Kamerstukken II 2008/09, 31 810, nr. 3 (MvT).

Wet en regelgeving

Aanwijzing opsporingsbevoegdheden (*Stb.* 2011, 3240)

Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik (*Stcrt.* 2010, 19123)

Besluit van 17 december tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet van 26 november 2009 tot uitvoering van het Verdrag van Lanzarote (*Stb.* 2009, 578)

Politiewet

Verdrag van de Raad van Europa inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik (*Stb.* 2009, 543)

Verdrag van Lanzarote (*Trb.* 2008, 58)

Wetboek van Strafrecht

Wetboek van Strafvordering

Jurisprudentie

Hof Arnhem 15 september 2011, *LJN*: BT1553

Rb. Amsterdam 11 april 2011, *LJN*: BQ0961

Rb. 's-Gravenhage 6 juni 2012, *LJN*: BX8188

Rb. 's-Hertogenbosch 28 december 2011, *LJN* BU9341.

Rb. Middelburg 3 november 2010, *LJN* BO2782

Rb. Utrecht 25 oktober 2011, *LJN*: BU3200

Rb. Zwolle 5 april 2011, *LJN*: BQ0202